

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DOĞU PERİNÇEK

Lenin Stalin Mao'nun Türkiye Yazıları

Geliştirilmiş 2. Baskı

**Bu kitabın yayın hakları
Sistem Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş.'nindir
Birinci Baskı: Mart 1977
İkinci Baskı: Şubat 1991
Dizgi: Estetik
Ofset Hazırlık: Sistem Ofset
Kapak Baskı: Makbaa 70
Baskı: Doyuran Matbaası**

KAYNAK YAYINLARI: 90

**SİSTEM YAYINCILIK
TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Nuruosmaniye Caddesi 19/3, 34410 Cağaloğlu/İstanbul
Telefon: 513 83 52-53 / 513 96 78 / 511 35 82**

DOĞU PERİNÇEK

**Lenin Stalin Mao'nun
Türkiye Yazıları**

İÇİNDEKİLER

GELİŞTİRİLMİŞ İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	15
<i>LENİN, STALİN, MAO VE DİMITROV' UN YAZDIKLARIYLA</i> ÖZET TÜRKİYE TARİHİ	19
I. 20. YÜZYILIN BAŞINDA OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN DESPOTİK VE YARI-SÖMÜRGE KARAKTERİ, MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞININ KAÇINILMAZLIĞI	37
Lenin, "Despotik Türkiye"[5 Ağustos 1908]	
Lenin, "Avrupa'daki en barbar despotluklar: Türk ve Rus despotlukları"[Temmuz-Ağustos 1915]	
Lenin, "Aslında yüzde doksan oranında sömürgeleşmiş bulunan, yarı-sömürge Çin, Türkiye ve İran." [23 Ağustos 1915]	
Lenin, "Türkiye de sömürge olmak üzere" [Ocak-Haziran 1916]	
Stalin, "Osmanlı imparatorluğunun parçalanması: Çok milliyetli burjuva devletlerinin istikrarsızlığının kanıtı"[24 Mart 1923]	
Lenin, "İran, Türkiye ve Çin gibi yarı -sömürgeler, dünyanın ezilen milletleri arasındadırlar" [26 Temmuz 1920]	
Lenin, "Çin, Türkiye ve İran'da millî savaşlar kaçınılmazdır" [Temmuz 1916]	
Lenin, "Türkiye gibi ülkelerdeki burjuva-demokratik, millî kurtuluş hareketlerinin en devrimci unsurlarını kararlılıkla desteklemeli"[Ocak-Şubat 1916]	
Lenin, "Yarı-sömürge Türkiye millî yönden türdeş değil" [Ocak 1917]	

II. 1908 JÖN TÜRK DEVRİMİ	45
1. 1908 Jön Türk Devriminin Genel Niteliği	47
Lenin, "Enternasyonal Sosyalist Büro 1908 Jön Türk devrimini selamlar" [29 Ekim 1908]	
Lenin, "Asya'daki devrim fırtınası ve Jön Türk devrimi" [1 Mart 1913]	
Lenin, "Türkiye, İran ve Çin'e yayılan demokratik devrim"[7 Mayıs 1913]	
Lenin, "Türkiye'deki 1908 devrimi, Asya'daki burjuva-demokratik devrimler zincirinin bir halkasıdır" [Şubat-Mayıs 1914]	
Lenin, "Türkiye devrimi, 1905 ayaklanmasının silinmez izlerini taşımaktadır[Ocak 1917]	
Lenin, "1905'in ardından Türkiye'de 1908 geldi" [22 Haziran 1917]	
2. Emperyalist Ülkelerin 1908 Jön Türk Devrimine Tepkisi	50
Lenin, "Türkiye'nin Avrupa kapitalizminin pençesinden kurtulması tehdidi"[5 Ağustos 1908]	
Lenin, Balkanlar ve İran'daki Olaylar (Tam metin) [29 Ekim 1908]	
3. Jön Türk Devriminin Zaaf ve Sorunları	62
Lenin, "Türkiye'deki burjuva devrimi 'halk' devrimi değil" [Ağustos-Eylül 1917]	
Lenin, "Jön Türk hareketinin yarım zaferi" [5 Ağustos 1908]	
Lenin, "Türkiye'deki çağdaş burjuva devrimi de demokrasi ile Narodizmin ilişkisi sorunuyla karşı karşıyadır." [15 Temmuz 1912]	
Lenin, "Türk devletinin burjuva-demokratik dönüşümü tamamlanmadı"[Şubat-Mayıs 1914]	
Lenin, "Alman ve İngilizleri Türkiye'den atmak için gerekli devrimci ittifak"[27 Haziran 1917]	
4. Jön Türk Devriminin Mirası	65
Lenin, "1905'ten sonra patlak veren devrimlerle dünya nüfusunun büyük çoğunluğu tarihsel gelişmede aktif bir rol oynamaya başladı" [22 Kasım 1919]	

- Lenin, "Jön Türk devrimi ve emekçi kitlelerin siyaset sahnesine çıkması" [13 Nisan 1921]
- III. BALKANLAR'DA OSMANLI HAKİMİYETİ,
EMPERYALİST ÇIKAR ÇATIŞMALARI VE
MİLLÎ HAREKETLERİN GELİŞMESİ
- Stalin, "Türklerin istilasına karşı savunma ihtiyacı nedeniyle Avrupa'nın doğusunda merkezî devletler, milletlerden önce ortaya çıktı" [10 Şubat 1921]
- Stalin, "Türklerin istila tehdidi yüzünden Doğu Avrupa'da çeşitli halklardan meydana gelen karma devletler oluştu" [10 Mart 1921]
- Stalin, "Türklerin Balkan milletlerine zulmü ve Türkleştirme siyaseti" [18 Mart 1929]
- Stalin, "Türk eritmeciler Balkan halklarının dillerini köreltiler" [20 Haziran 1950]
- Dimitrov, "Balkanlar'da Türk feodal hakimiyeti ve millî hareketler" [Ekim 1928]
- Dimitrov, "Balkan tarihinde emperyalistlerin hegemonya çatışması" [1925]
- Dimitrov, "Osmanlı devleti, Bulgar devletinin kuruluşu ve Balkan savaşı" [1925]
- Lenin, Bir Kumar (Tam metin) [4 Ekim 1912]
- Lenin, Balkan Halkları ve Avrupa Diplomasisi (Tam metin) [16 Ekim 1912]
- Lenin, "Dünya Tarihinde Yeni Bir Sayfa" (Tam Metin) [21 Ekim 1912]
- Lenin, Savaşın Dehşeti (Tam metin) [28 Ekim 1912]
- Lenin, Sırp-Bulgar Zaferlerinin Toplumsal Anlamı (Tam metin) [7 Kasım 1912]
- Lenin, Balkan Savaşı ve Burjuva Şovenizmi (Tam metin) [29 Mart 1913]
- IV. TÜRKİYE'NİN PAYLAŞILMASI HEDEFİ VE
BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI
1. Ekim Devrimi Öncesi
- Lenin, Türk-İtalyan Savaşının Sonu (Tam metin) [28 Eylül 1912]

67

91
93

7

- Lenin “Çarlık Rusyasının hedefleri arasında, Türkiye’nin ve İstanbul’un ele geçirilmesi” [*Şubat 1915*]
- Lenin, Türkiye’yi yağmalamak için emperyalist rekâbet ve savaş” [*Mayıs-Haziran 1915*]
- Lenin, “Bağdat demiryolunda yüksek mevkilerdeki Türklere rüşvet” [*Mayıs-Haziran 1915*]
- Lenin, “Türkiye’nin boğazlanmasına yardım etmeksizin Belçika’ya yardım etmek imkânsızdır” [*Temmuz-Ağustos 1915*]
- Lenin, “Savaşın İran, Türkiye ve Çin’deki yüz milyonlarca insana getireceği şey: Yeni baskılar [*Ağustos 1915*]
- Lenin, “Almanya veya Rusya’ya karşı Türkiye’nin ‘anavatan savunması’ kabul edilmelidir [*1915 sonu*]
- Lenin “Yarın barışçı olmayan bir çatışma, öbür gün Türkiye’nin paylaşılması için kurulacak barışçı bir genel ittifak...” [*Ocak-Haziran 1916*]
- Lenin, “Türkiye’yi yenilgiden kurtarmak” [*18 Şubat 1916*]
- Lenin, “Avusturya - Macaristan’ın tasfiyesi Türkiye’nin parçalanmasının bir devamıdır” [*Temmuz 1916*]
- Lenin “Almanya’nın amacı, Türkiye’ye hakim olmak” [*Ağustos-Ekim 1916*]
- Lenin, “Anglo-Fransız kapitalistleri grubu da, Almanya da, Rusya da bu savaşta Türkiye’yi soymak istiyor” [*Mart 1917*]
- Stalin, “Dışişleri Bakanı Milyukov’un açıkladığı emperyalist hedefler: İstanbul’un, Ermenistan’ın, Avusturya ve Türkiye’nin, Kuzey İran’ın ilhakı” [*26 Mart 1917*]
- Stalin, “Menşevik ve sosyalist devrimci emperyalistler Türkiye’nin boyunduruk altına alınması için savaşıyorlardı” [*13 Mayıs 1927*]
- Lenin, “Türkiye, İran ve Çin’i yağmalamak için on milyon Rus mujiğinin boğazlanması gerekiyorsa” [*20 Nisan 1917*]
- Lenin “Onlar Balkanlarda ve Türkiye’de toprak kazanacak diye” [*4 Mayıs 1917*]

- Lenin “Kapitalistler Türkiye’nin yağmalanmasından vazgeçemezler” [5 Mayıs 1917]
- Lenin, Dış Siyaset Sırları (Tam metin) [23 Mayıs 1917]
- Lenin, “Gizli antlaşmalar, Rus kapitalistlerinin Çin, İran, Türkiye, Avusturya vb.’yi dilediği gibi soyabilmesini öngörmektedir” [12 Mayıs 1917]
- Lenin, “Alman soyguncu kapitalistleri bize, Türkiye’nin bir parçasını ve Ermenistan’ı öneriyorlar” [27 Mayıs 1917]
- Lenin, “Türkiye’nin paylaşılması için yapılan gizli antlaşmalar açıklanmalıdır” [Mayıs 1917]
- Lenin, “İngiltere, Türk topraklarını derhal ve kayıtsız şartsız terk etmelidir” [Mayıs 1917]
- Lenin “Rus işçi ve köylüleri, Boğazlar için savaşmak istemiyorlar” [22 Haziran 1917]
- Lenin, “Rusya’nın siyasal akımlarının monarşilere ve Türk monarşisine tavrı” [6 Mayıs 1917]
- Lenin, “Türk topraklarından çekilmeliyiz” [1917 Eylül başı]
- 2. Ekim Devrimi Sonrası**
- Stalin, “Türk Ermenistanı” Üzerine (Tam metin) [31 Aralık 1917]
- Lenin ve Stalin, Ermenistan Kararnamesi (Tam metin) [11 Ocak 1918]
- Stalin, “Tebriz’e ilerleyen Türkler” [28 Mayıs 1918]
- Stalin, “Bakû’ya yönelen Türk tehdidi” [1 Temmuz 1918]
- Stalin, “Türk birliklerinin Bakû yakınlarına ilerledikleri sırada” [23 Nisan 1919]
- Lenin, “Almanlara Türklerin Bakû’ya saldırılarını durdurma karşılığında petrol vereceğiz” [7 Temmuz 1918]
- Stalin, “Türk-Alman-Ukrayna hükümetlerinin Kuzey Kafkasya’da işbirliği” [1 Haziran 1918]
- Stalin, “Kurucu Meclisciler Kafkasya’ya gitti ve Türk-Alman emperyalistlerinin kollarında huzur buldu” [29 Ekim 1918]
- Stalin, “Panislamizm ve Pantürkizm’in burjuva-demokratik milliyetçiliği” [10 Şubat 1921]

- Stalin, "Sultan Galiyev'in Pantürkizm ve Panislamizmi"
[10 Haziran 1923]
- Lenin, "Türkiye'nin bir bölümünün işgali" [24 Ocak 1919]
- Lenin, "Türklerden bakır imtiyazı almak" [17 Temmuz 1920]
- Lenin, "Emperyalist savaştan sonra manzara: Türkiye'nin de
içinde olduğu sömürge statüsüne eşitlenenler"
[19 Temmuz 1920]
- Lenin, "Emperyalizmin haritasında yarı-sömürge Türkiye"
[31 Mayıs 1921]

V. MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI - KEMALİST DEVRİM	133
1. Millî Kurtuluş Savaşının Genel Niteliği	135
Stalin, "Doğuda devrimci bir çekirdeğimiz var: Burjuva-devrimci Türkiye" [6 Kasım 1920]	
Lenin, "Türk işçi ve köylüleri çağdaş milletlerin yağmaya karşı direnişinin hesaba katılması gereken bir şey olduğunu ispat etmişlerdir" [28 Şubat 1921]	
Stalin, "Mücadele bayrağını kaldıran Türkiye, Doğu halklarını etrafına topladı [10 Mart 1921]	
Komünist Enternasyonal Programı, "Türkiye'de burjuva-millî devrimi: Milletlerarası devrim zincirinin halkası" [1928]	
2. Sovyet Rusya'nın Millî Kurtuluş Savaşı Türkiye'si ile İlişkileri ve Dayanışması	139
Lenin ve Stalin, Rusya'nın ve Doğunun Bütün Müslüman Emekçilerine (Tam metin) [3 Aralık 1917]	
Lenin, "Almanya'nın kâhyası Türkiye ile barış" [14 Mayıs 1918]	
Lenin, Hindistan Devrimci Birliğine (Tam metin) [20 Mayıs 1920]	
Stalin, "Doğu milletlerine örnek" (Mustafa Suphi aktarıyor), [Kasım 1920]	
Lenin, "J.V. Stalin'e Şifreli Telgraf [Tam metin] [13 Kasım 1920]	
Lenin, "Kafkaslarda savaşa zorlanabiliriz" [21 Kasım 1920]	
Stalin, Kafkasya'da Durum (Tam metin) [30 Kasım 1920]	

- Lenin, "Ermenistan, Türkiye ve Azerbaycan emekçileri arasında kardeşçe dayanışma" (2 Aralık 1920)
- Lenin, "Kemalistlerin ikiyezölü subayları" [14 Aralık 1920]
- Lenin, "Türkiye yönetimi bizi Antlaşma'ya satmaya hazır" [21 Aralık 1920]
- Lenin, "Sovyet iktidarı ile Türkiye arasındaki dostluk ilişkilerinin güçlenmesi" [22 Aralık 1920]
- Lenin, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal'a Telgraf (Tam metin) [7 Ocak 1921]
- Lenin, "Türk orduları Batum üzerine yürürken" [9 Mart 1921]
- Stalin, "Türkiye'nin eskiden korkulu rüyası olan Rusya ile ilişkilerinde esaslı düzelme" [6-7 Kasım 1921]
- Stalin, "Gürcistan, Ermenistan ve Türkiye zararına fetihlere girişmeksiniz yaşayamaz" [10 Şubat 1921]
- Lenin, Türkiye'ye gönderilen Sovyet Elçisi Aralov'a söyledikleri (Aralov aktarıyor) [Aralık 1921]
- Lenin, "Türlere verilen söz tümüyle yerine getirilsin" [Şubat 1922]
- Stalin, "Türkiye Doğu'ya çok sıkı bağlıdır" [25 Nisan 1923]
- Stalin, "Ekim devriminin kurtuluş çağrısı ve Türkiye" [7 Kasım 1923]
- Stalin, "Sovyet hükümeti: Türkiye'nin birlik ve bağımsızlığından yana biricik tutarlı hükümet" [20 Eylül 1924]
- 3. Kemalist Devrim ve Zaafları** 159
- Dimitrov, "Tarım Meselesi ve Türkiye" [1924]
- Stalin, "Kemalist devrim, toprak devrimi aşamasına geçmeksiniz burjuva kurtuluş hareketi aşamasında kaldı"[1 Ağustos 1927]
- Stalin, "Kemalist hükümet: İşçi ve köylülere karşı mücadelenin hükümeti" [24 Mayıs 1927]
- Stalin, "Kemalist devrim ile Çin devriminin karşılaştırılması [13 Mayıs 1927]
- Mao Zedung, "Kemalist Türkiye bile en sonunda kendini emperyalizmin kollarına atmak zorunda kaldı" [Ocak 1940]

VI. TÜRKİYE SOSYALİST VE İŞÇİ HAREKETİ [1908-1928] 165

Lenin, "İkinci Enternasyonal'deki Ermeni altkesimi"

[29 Ekim 1908]

Lenin, "Enternasyonal Sosyalist Büro toplantısında hazır bulunan Türk delegeleri" [29 Ekim 1908]

Dimitrov, "Türkiyeli sendikacıların katıldığı Balkan ve Tuna ülkeleri Sendika Konferansı" [Aralık 1920]

Ho Şi Min, Türkiye'de İşçi Hareketi (Tam metin)
[Ocak 1924]

Dimitrov, "Türkiye'de milliyetler meselesi ve işçi hareketi [1924]

Dimitrov, "Emperyalist savaş tehlikesine ve Balkan faşizmine karşı Türkiye Komünist Partisi ile sıkı bağ" [28 Temmuz 1928]

VII. MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI SONRASINDA EMPERYALİST KOMPLOLAR VE BOĞAZLAR SORUNU

173

Lenin, "Observer" ve "Manchester Guardian" gazetelerinin muhabiri Michael Farbman ile görüşme (İkinci, üçüncü ve dördüncü soruların tam metni) [27 Ekim 1922]

Stalin, "Boğazlar Türkiye dışındaki bütün devletlerin savaş gemilerine kapatılmalıdır"

Dimitrov, "Burjuvazinin Sovyetler Birliği ve Türkiye'ye karşı savaş propagandasına karşı çık" [22 Ocak 1923]

Dimitrov, "Bolşevizme karşı Balkanlardaki cephe, tıpkı 1912'de Türkiye'ye karşı kurulan Balkan İttifakı gibi dağılacaktır" [10 Ocak 1925]

Dimitrov, "İngiliz emperyalistlerinin yeni doğan Türkiye'ye ve Sovyetler Birliği'ne karşı mücadelesi" [1925]

Dimitrov, "Balkan halklarına, Sovyetler Birliği'ne ve Türkiye'ye karşı kurulan Bolşevizme karşı cephe" [1925]

Stalin, "Büyük devletlerle Türkiye'de yeniden etki alanları kurmak düşüncesi, Ekim devriminin dış politikasını tasfiye etmek demektir" [9 Haziran 1925]

Stalin, “Türkiye ile dostluk ve tarafsızlık anlaşmasının
uzatılması” [27 Haziran 1930]

VIII. HİTLER ALMANYASIYLA İLİŞKİLER,
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE
BAYAR-MENDERES REJİMİ

183

Stalin, “Savaş tehlikesi ve Türkiye ile dostluk”
[26 Ocak 1934]

Dimitrov, “Alman faşizmi ve Türkiye” [1 Mayıs 1938]

Dimitrov, “Alman faşistlerinin Türkiye’yi faşist İtalya’ya
cömertçe bırakan haritası” [7 Kasım 1938]

Stalin, “Türk generali Erkilet’in yamyam Hitler ile yaptığı
röportaj” [6 Kasım 1942]

Dimitrov, “Her kim, Almanların Türk sınırına yeni Bulgar
askeri birlikleri yollanması isteğine uyarsa, bir vatan
hainidir” [27 Aralık 1943]

Stalin, Başkan Stalin’in Başbakan Winston Churchill’e
Yolladığı Kişisel ve Özel Mesaj (Tam metin)
[2 Mart 1943]

Stalin, Başkan J.V. Stalin’den Başbakan W. Churchill’e
(Tam metin) [15 Temmuz 1944]

Dimitrov, “Türk gericilerinin ortağı Bulgar gericileri”
[5 Aralık 1945]

Mao Zedung, “Güney Kore ve Türkiye halklarının haklı
ve yurtsever mücadelesi” [7 Mayıs 1960]

Mao Zedung “Menderes yıkılacaktır” [9 Mayıs 1960]

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

195

KAVRAMLAR VE YER ADLARI DİZİNİ

198

GELİŞTİRİLMİŞ İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

1975 yılının ilk yarısında, Kemalist devrim konusunda bir teorik çerçeve hazırlamak için çalıştım. Bu arada doğal olarak Marksist doktrini de araştırdım.

Lenin, Stalin, Mao ve Dimitrov'un 20. yüzyıl başlarından 1960 yılına kadar ülkemiz üzerine söyledikleri ne varsa, hepsine ulaşmaya çalıştım. Bulduklarım, 1977 yılı Mart'ında *Aydınlık Yayınları* tarafından "Lenin, Stalin, Mao, Dimitrov Türkiye Üzerine" başlığıyla yayımlandı.

1977 yılında *Komünist Enternasyonal* belgelerini tarayarak bulduğum yazı ve alıntılar ise, "Komintern Belgelerinde Türkiye" dizisi olarak beş kitap halinde çıktı. İlk dördü *Aydınlık Yayınları*, beşincisi *Kaynak Yayınları* arasında yer alan bu dizinin altıncısı baskıya hazır olduğu halde, ne yazık ki, 12 Eylül hengamesinde kayboldu. Kaynakların yeniden çevrilip yayına hazır hale getirilmesi önümüzde duran bir iş.

"Türkiye Üzerine" derlemesinin ilk baskısına Ho Şi Min'in 1924 yılında *Humanite* gazetesinde çıkan "Türkiye'de İşçi Hareketi" başlıklı bir yazısını da eklemiştim. Bu yazı ilk kez 1968 yılında *Aydınlık* dergisinde yayımlanmıştı.

Kitabın ilk baskısında Lenin'den bulduğum yazı ve alıntıları, Halil Berktaş ve Fatmagül Berktaş İngilizce'den çevirdiler. Çevrilmiş olanlarını ise gözden geçirdiler.

Stalin ve Dimitrov'un eserlerini tarayarak ulaştığım yazı ve alıntıları ise Şule Perinçek Almanca'dan çevirdi.

Mao Zedung'un "Seçme Eserler"ini ise *Aydınlık Yayınları* titiz bir çalışmayla Türkçeye kazandırmıştı.

İlk baskı, böylece çeşitli arkadaşların katkılarıyla günışığına çıktı. 10 bin gibi yüksek bir sayıda basıldığı halde kısa zamanda tükendi.

Elinizdeki ikinci baskı, geliştirilmiş olarak yayımlanıyor. 1977 yılından sonra bulduğum Lenin'den 19, Stalin'den 18, Dimitrov'dan 2 ye-

ni alıntı daha bu derlemede yer alıyor. Lenin ve Stalin'in ortaklaşa imzaladıkları I kararnameyi de eklersek, kitap toplam 40 yeni alıntıyla genişletilmiştir. İlk baskıda da yer alan bazı alıntılara ise bu baskıda daha geniş olarak yer verdik. İkinci baskıya yapılan bu eklerin hepsini Şule Perinçek çevirdi. İlk baskıda yer alan alıntılardan bazılarını da asıllarıyla karşılaştırarak gözden geçirdi. Şule, Lenin alıntılarında ilk baskıda olduğu gibi İngilizce baskıyı esas aldı ve Almanca baskıdan da kontrol etti. Stalin ve Dimitrov alıntılarında ise gene Almanca baskıları esas aldı.

Kaynakları toplu olarak şöyle sıralayabiliriz:

Lenin, *Collected Works* (Toplu Eserler), Moskova. SBKP Merkez Komitesi 'ne bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü tarafından hazırlanmıştır.

Stalin, *Werke* (Eserler), Dietz Verlag. Berlin 1950-1951. SBKP (B) Merkez Komitesi'ne bağlı Marx-Engels-Lenin Enstitüsü tarafından hazırlanmıştır.

Mao Zedung, *Seçme Eserler*, I-V, Aydınlık Yayınları, İstanbul, 1975-1978. ÇKP Merkez Komitesi Mao Zedung'un Eserlerini Yayınlama Kurulu'nun hazırladığı 2. baskının İngilizce'sinden çevrilmiştir.

Dimitrov, *Ausgewaehlte Schriften* (Seçme Yazılar), I-III, Dietz Verlag, Berlin 1957-1958.

Kitabın başlığında Dimitrov'un adına yer vermedik; çünkü Lenin ve Stalin'den farklı özgün bir teorik kişiliği yok.

Bu geliştirilmiş ikinci baskıya, hemen Önsöz'den sonra bulacağınız bir *Özet* de ekliyorum. Lenin, Stalin, Mao ve Dimitrov'un yazdıklarını bir sisteme sokarak çok özlü bir Türkiye Tarihi çıkarılabiliyor. Bu Marksist önderlerin Türkiye'ye bakış ve tahlillerinde de bir tutarlılık ve bütünlük var. Sunduğumuz bu *Özet*'e hiçbir ekleme yapmadık, yorum katmadık ve onların dilini değiştirmemeye özen gösterdik. *Özet*'le alıntıları karşılaştırdığınız zaman, bazı farklar ve ekler görürseniz, onların başka alıntılarda bulunan görüş ve kavramlar olduğunu bilmenizi dilerim. *Özet*'e bütünüyle katıldığımızı da söylemiyoruz. Biz Türkiyeliler kuşkusuz daha doğru ve daha derin bir tahlil yapabiliriz.

Alıntıların altındaki tarihler, yayın tarihini değil, yazının kaleme alındığı veya konuşmanın yapıldığı tarihi veriyor.

Kitabın sonuna ayrıca iki dizin ekliyoruz: *Kişî Adları* ile *Kavram-*

lar ve *Yer Adları* dizinleri. Böylece kitaptan yararlanmayı kolaylaştırmak istedik.

Bu baskının hazırlanmasında Fatma Yazıcı'nın yardımlarını da belirtmeliyim.

Bu kitabın hazırlanması ve geliştirilmesindeki değerli emekleri için, Fatmagül Berktaş, Şule Perinçek, Fatma Yazıcı ve Halil Berktaş'a teşekkür ederim.

Doğu Perinçek

Haziran 1990

LENİN, STALİN, MAO VE DİMİTROV'UN YAZDIKLARIYLA ÖZET TÜRKİYE TARİHİ

Osmanlı İmparatorluğu

Osmanlı devleti, feodal karakterdeydi; Rus çarlığı ile birlikte Avrupa'daki en barbar despotluklardandı.

Türk sultanlığı emperyalist büyük devletlerin denetimi altına girmişti ve çürümekteydi.

Sermaye milletlerarası ve tekelci bir nitelik kazanmıştı. Dünya, bir avuç büyük devlet arasında, yani güçsüz milletleri soyarak ve ezerek zenginleşen güçlü devletler arasında paylaşılmıştı. Dört büyük Avrupa devleti olan İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya, dünyanın neredeyse yarısını kaplayan alanları sömürgeleştirmişlerdi. Çin, Türkiye ve İran gibi eski büyük imparatorluklar ise yarı-sömürge durumuna düşmüşlerdi ve bütünüyle sömürgeleşme tehdidi altındaydılar. Türkiye'nin de içinde yer aldığı toplam bir milyar insan sömürge ve yarı-sömürgelerde yaşıyordu. Bunlar ezilen milletleri oluşturmuyordu.

Osmanlı imparatorluğu çok milliyetli idi. Bu devletin parçalanması, tarihsel gelişim sürecinin bir gereğiydi. Bu parçalanma, diğer tarihsel olgularla birlikte, çok-milliyetli burjuva devletlerinin dengesizlik ve istikrarsızlığını kanıtladı.

1908 Jön Türk Devrimi

20. yüzyılın başında Asya'da şiddetli dünya fırtınalarının yeni bir kaynağı doğdu. 1905 Rus devriminin ardından Türk, İran ve Çin devrimleri geldi. Dünya, bu fırtınalar ile onlara Avrupa'da gösterilen tepki çağını yaşıyordu.

1908 Jön Türk devrimi, demokratik bir devrimdi; Asya'daki burjuva-demokratik devrimler zincirinin bir halkasıydı. Bu olaylar zincirinde, bir dizi burjuva-demokratik millî hareketin, bağımsızlığa ve bütünlüğe sahip

millî devletler kurma eğilimlerinin belirlediğini görmemek için kör olmak gerekirdi. Aslında 1905 Rus devrimi yenilmişti ama bütün Asya'yı sarmıştı. Türkiye, İran ve Çin devrimleri, 1905'teki büyük ayaklanmanın derin izler bıraktığını, yüz milyonlarca insanının hareketine yansıyan sillinmez etkilerde bulunduğunu kanıtladı.

Enternasyonal Sosyalist Büro, 29 Ekim 1908 günü aldığı kararla "Abdülhamit'in büyük devletlerin yardımıyla uzun yıllar ayakta tuttuğu kötü şöhretli rejiminin yıkılmasını sevinçle" karşıladı. "Türk imparatorluğundaki halkların böylece kendi kaderlerini belirleme olanağı bulmalarını ve doğmakta olan proletaryanın sınıf mücadelesini dünya proletaryasıyla sıkı bir birlik içinde yürütebileceği özgür bir siyasal rejimin kurulmasını" selamladı.

Avrupa'nın büyük devletleri, Türkiye, İran, Makedonya, Orta Asya ve Uzak Asya'daki gelişmelerden telaşa kapıldılar. Türkiye'deki Anayasa [Meşrutiyet] hareketi, Avrupa kapitalizminin yırtıcı kurtlarını, bu özel malikaneyi pençelerinden kurtarmakla tehdit ediyordu. Bu nedenle Türk devrimi, başlarında Rusya'nın bulunduğu bir karşı-devrimci devletler koalisyonu ile karşılaştı. İlk bakışta yeni Türkiye'ye "sempati" beslemeyen, Türkiye'nin anayasal rejiminin sağlamlaşmasını ve gelişmesini arzulamayan, burjuva Jön Türklerin "ılımlılığını" göklere çıkarmayan kimse yok gibiydi. Ama bu, ikiyüzlülüktü. Aslında Avrupa devletleri ve Avrupa'nın demokratik, ilerici, liberal, radikal vb. olduğunu söyleyen burjuva partileri, Türk devriminin sağlamlaşmasına yardımcı olmak istemiyorlardı. Tersine hepsi Türk devriminin başarısından korkuyorlardı. Çünkü Türk devrimi Balkan halkları arasında gerçek demokrasi isteğini körükleyecek, İran devriminin zaferini pekiştirecek, Asya'da demokratik harekete yeni bir hız verecek, Hindistan'da bağımsızlık mücadelesini şiddetlendirecek, Rusya sınırları boyunca uzanan muazzam bir alanda özgür rejimler yaratacak, dolayısıyla Çarlığın siyasetini köstekleyerek Rusya'da devrimin yükselmesini kolaylaştıran yeni şartlar doğuracaktı.

Ne var ki, Jön Türk hareketi yarım bir zafer kazanmıştı. Devrimci hareket orduda başarı sağlamıştı. Türkiye'nin "II. Nikolası" olan Abdülhamit Anayasayı yürürlüğe koymakla durumunu şimdilik kurtarmıştı. Türk devrimi burjuva-demokratik dönüşümleri tamamlamamıştı.

1908 devrimi, bir "halk" devrimi değildi. Çünkü bu devrimde halk kitleleri, halkın büyük çoğunluğu etkin bir biçimde, bağımsız olarak kendi

iktisadî ve siyasal talepleriyle gözle görülür bir biçimde ortaya çıkmadı. 1905 Rus devrimiyle farkı buradaydı. Rus burjuva devrimi, Portekiz ve Türkiye devrimlerinin zaman zaman paylarına düşen "parlak" başarıları kazanamamıştı ama "gerçek bir halk" devrimiydi. Eğer Rus burjuva devrimi, Almanların Türkiye'den, İngilizlerin ise Türkiye, İran, Hindistan, Mısır vb'den atılmaları için, despotlara ve hanlara karşı sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin işçileri ve köylüleriyle gerçek bir devrimci ittifak kurabilmiş olsaydı, Alman ve İngiliz emperyalistlerini çok güç bir duruma sokmuş olacaktı.

Avrupa, Türk devrimini güçsüz olduğu için, geniş halk kitlelerini harekete geçirmedigi için, kitlelerde gerçek bağımsızlık ruhunu uyandırmadığı için, Osmanlı İmparatorluğunda filizlenmekte olan proletarya mücadelesine düşman olduğu için övdü. Genç Türkler ılımlı ve ölçülü davranışlarından ötürü göklere çıkarıldı. Çünkü Türk topraklarını eskisi gibi yağmalayabiliyorlar ve açıkça *Türkiye'nin paylaşılması* siyasetini sürdürebiliyorlardı.

Daha Ekim 1908'de Türkiye'nin paylaşılması anlamına gelen bir dizi gelişme oldu. Avrupa'nın gericiileri ve burjuvaları yanında, sosyalist maskeli liberal ahmakları da Jön Türk devrimine darbe indirilmesini ve Türkiye'nin paylaşılmasını desteklediler.

1908 Türk devrimi, her şeye rağmen bir miras bıraktı. Türkiye'de ve diğer Asya ülkelerinde patlak veren devrimler gösterdi ki, o zamana kadar bağımsız bir güç haline gelememiş için tarihsel gelişmenin bütünüyle dışında kalan dünyanın ezilen çoğunluğu, 20. yüzyılın başından itibaren artık pasif bir rol oynamayacaktır. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin emekçi halk kitleleri, 20. yüzyılın başında, özellikle Rusya, Türkiye, İran ve Çin devrimleriyle siyaset sahnesine çıktılar.

Balkanlar'da Osmanlı Hakimiyeti ve Millî Hareketler

Osmanlı istilası, Doğu Avrupa'da milletlerin oluşması sürecini olumsuz etkiledi. Buralarda milletler ve merkezî devletler aynı zamanda oluşmadı. Çünkü Osmanlı istilasına karşı koyma ihtiyacı, merkezî devletleri gerektirdi. Böylece Doğu Avrupa'da merkezî devletler, feodal parçalanmanın tasfiyesi ve insanların millet halinde bir araya gelmesinden daha

hızlı oluştu. Burun sonucu, buralarda milletler millî devletler halinde örgütlenemediler. Henüz milletleşmemiş fakat ortak bir devlet içinde birleşmiş çeşitli halklardan oluşan karma devletler doğdu. İçlerinde genellikle bir güçlü hakim millet ve birçok zayıf, bağımlı milletler vardı. Avusturya, Macaristan, Rusya böyle devletlerdi.

Osmanlılar Balkan milletlerine yüzyıllar boyunca zulmettiler ve acı çektirdiler. Fakat onları yok etmeyi başaramadılar. Ruslar ve Almanlarla birlikte dünyanın en zorba eritme siyaseti uygulayıcıları olan Türkler, Balkanlar'da Türkleştirme siyaseti yürüttüler. Balkan halklarının dillerini köreltmeye, çökertmeye, yok etmeye çalıştılar. Bu dönem boyunca Balkan dillerinin sözcük hazinesi epeyce değişikliğe uğradı. Bu dillere birçok sözcük girdi. Balkan dilleri, gene de direndiler ve varlıklarını korudular; dilbilgisi sistemleri ve ana sözcük dağarcıkları temelde aynı kaldı.

Balkanlar'da Türk feodal hakimiyetinin yerel temsilcileri, "sipahiya-lar" diye bilinen Türk ve Müslüman toprak ağalarıydı. Buna karşılık köylüler Slav ve Hristiyandı. Bu nedenle sınıf çelişmesi dinsel ve millî çelişme ile üst üste binmiş ve daha da şiddetlenmişti.

1912 Balkan savaşına gelindiği zaman bile, Balkan ülkeleri ekonomik bakımdan geriye. Feodal sistem ve köylülerin feodal toprak ağalarına ortaçağ bağımlılığının kalıntıları varlığını hâlâ sürdürüyordu.

Balkanlar'da Türk rejiminin işbirlikçileri de vardı. Avrupa'nın feodalizme ve mutlakiyete karşı uzun mücadeleler sonucu hakim duruma geçen burjuvazisinden farklı olarak, örneğin Bulgar burjuvazisi, Türk rejimine karşı halk aydınları önderliğindeki, geniş halk yığınlarına dayanan devrimci millî harekete düşmanca tavır almıştı. Burjuvazi, hor görülerek "reaya" denen köylü halkın sömürülmesi ve ezilmesinde Türk sultan ve paşalarının aracısı ve işbirlikçisi rolünü oynamayı yeğlemişti. Bulgar burjuvazisi, iktidarı ve hakim durumunu 1877-1878 Rus-Türk savaşından sonra Çarlık Rusyası'nın elinden hediye olarak aldı.

Balkanlar önemi nedeniyle Alman, İngiliz, Fransız ve Çarlık emperyalistleri arasında çıkar çatışması alanıydı. Çarlık Rusyası, Karadeniz'i bir iç deniz haline getirmek, Boğazları almak ve Akdeniz üzerinden milletlerarası pazarlarla en kolay bağlantıyı kurmak istiyordu. Balkanlar ise, Boğazlar'ın arka bölgesiydi. Balkanlar'a hakim olmadan Boğazlar'a güvenli bir biçimde sahip olmak imkânsızdı. Bu nedenle Çarlık Rusyası,

Türk hakimiyetine karşı "Hristiyan Balkan halklarının koruyucusu" olarak ortaya çıktı. Osmanlı-Rus savaşlarının esas nedeni buydu.

Balkan devletleri, Türk imparatorluğunun Avrupa'daki yıkıntıları üzerinde birbiri ardı sıra kuruldu. Bu olay, ne feodalizmin ve ortaçağ parçalanmışlığının ülke içinde ortadan kaldırılmasının sonucuymdu, ne de Orta ve Batı Avrupa millî devletlerinde olduğu gibi kendi üretici güçlerinin gelişmesinin bir ifadesiydi. Balkan devletleri, Avrupa emperyalizminin etkisi altında ve tet tek emperyalist büyük devletlerin fetih amaçları için kurulmuşlardı. Böylece Balkanlar'ın siyasal tarihi, aslında Balkan devletlerine karşı büyük devletlerin sürekli müdahalelerinin ve Makyavelist "böl ve yönet" siyasetinin uygulanması tarihi oldu.

Balkan savaşı, Rus milliyetçiliğinin Türkiye'yi yağmalamaya kesinlikle kararlı olduğu bir sırada çıktı. Üçlü İttifak (Almanya, Avusturya ve İtalya)'ın zayıf olduğu ve müdahale edemeyeceği koşullar vardı. Ayrıca Rus milliyetçileri, Üçlü Anlaşma içindeki diğer ortakları İngiltere ve Fransa'nın Boğazlar yüzünden ve Rusya'nın Asya Türkiye'si'nde genişlemesine karşı bir genel savaşa girişmeyeceklerine güvenerek pervasız bir kumar oynamaktaydılar.

1912'de Bulgaristan militarizmi, Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan ile ittifak halinde ve Çarlık Rusyası'nın koruyucu hakimiyeti altında Türkiye'ye karşı ünlü Balkan savaşına girdi. Yerli halk tarafından düşman görülen Türk ordusu hızla dağıldı. Bulgar birlikleri Çatalca'ya, İstanbul kapılarına kadar gitmeyi başardılar. Türkiye'nin yenilgisi kesindi.

Lenin "Balkanlar Balkan halklarındır şiarı *artık* gerçekleşmiş bir şeydir" diye yazdı. Balkan ülkelerinin bilinçli işçileri "Federatif Balkan Cumhuriyeti" şiarıyla millî mesele konusunda tutarlı demokratik bir çözümü ortaya attılar. Ancak Balkan devletlerindeki demokratik sınıfların zayıflığı sonucu, siyasal ve ekonomik bakımdan şart olan bu birlik, Balkan krallıklarının birliği haline geldi.

Gene de Balkanlar'da millî meselenin çözümü yolunda büyük yol alınmıştı. Sırların ve Bulgarların kazandığı zafer, Makedonya'da feodal egemenliğin yıkılması, az çok özgür ve toprak sahibi bir köylü sınıfının oluşması ve Balkan ülkelerinin mutlakiyetçe ve feodal ilişkilerce köstelenmiş toplumsal gelişmesi için bir güvencydi. Böylece Doğu Avrupa'da ortaçağ kalıntılarının kaldırılması için büyük bir adım atılmıştı. Rus milliyetçileri boş yere seviniyordu. Ortaçağ kalıntıları her yerden çok

Rusya'da bulunduğu içindir ki, bu adım onlara karşıydı.

Türkiye'den koparılan ganimeti aralarında paylaşmaları gerekince, Balkanlı müttefikler arasında savaş çıktı. Bulgaristan'ın Sırpıları Makedonya'dan çıkarmak için ani bir saldırıya girişmesi üzerine, Sırbistan ve Yunanistan'ın birleşen silahlı kuvvetleri Romanya ordusunun da desteğiyle Bulgar ordusunu imha ettiler ve Bulgaristan'ı ağır bir barış imzalamaya zorladılar.

Balkanlar'da burjuva demokratik devrim, Batı Avrupa'daki gibi gelişmedi; genel olarak Türk imparatorluğuna karşı savaşlarla başladı ve bunlarla sona erdi. Balkan ülkelerinde oluşan burjuva sınıfları, hakim durumlarına, feodalizmin yok edilmesine ve millî devletlerin kurulmasına yol açan burjuva demokratik devrimlerin zaferiyle gelmediler; fakat Türkiye'ye düşman devletlerin ordularının Balkan yarımadasında Türk feodal hakimiyetini savaşla devirmesiyle ulaştılar. Çarlık Rusyası'na ve Batı Avrupa kapitalist devletlerine bütünüyle bağımlı olan burjuva sınıfları, kaderlerini başından itibaren Balkanların yabancı fetihçileri ile birleştirdiler; onların aleti haline geldiler; Balkan halklarının ezilmesinde ve soyulmasında onların yamakları oldular. Böylece burjuva demokratik devrim yolunu sonsuza kadar terk ettiler ve kesin olarak karşı-devrimci sınıflara dönüştüler.

Makedonya'nın kurtuluşu devrim yoluyla, yani *bütün* milliyetlerden toprak ağalarına (ve bu toprak ağalarının hükümetlerine) karşı savaşan Sırp, Bulgar ve Türk köylülerinin mücadeleleriyle kazanılmış olsaydı, bu kurtuluş Balkan halklarına savaştan yüz misli daha az insan hayatına mal olacaktı. Son derece düşük bir bedelle ve çok daha tam bir kurtuluş gerçekleşecekti.

Meselenin devrimle değil, burjuvazinin ve hanedan çıkarlarının kılavuzluk ettiği bir savaşla çözülmesinin tarihsel nedeni şuydu: Balkan ülkelerindeki köylü kitleleri zayıftı, dağınmıktı, gelişme düzeyleri geriydi ve cahildi. Ayrıca işçi sınıfı zayıftı. Güçlü Avrupa burjuvazisinin gerici etki ve baskısını da unutmamak gerekir. Bu burjuvazi hem kendi ülkelerinde, hem de Balkanlar'da gerçek özgürlükten korkuyordu. Kendi soygun siyasetini kolaylaştırmak ve Balkanlar'ın ezilen sınıflarının özgür gelişmesini kösteklemek için şovenizmi ve millî düşmanlığı körükledi.

Balkan devletlerinin sınırlarının saptanmasında, kapitalist büyük devletlerin planları, çıkarları ve aralarındaki kuvvet ilişkileri belirleyici

oldu.

Sonuç olarak Türk imparatorluğuna karşı savaşlar, Balkanlar'da demokratik ve millî meseleyi ancak kısmen çözdü. Kapitalizmin Balkanlar'a girmesi için bu kadarı gerekliydi. Böylece feodalizm, Sırbistan ve Bulgaristan'da bütünüyle, Yunanistan'da büyük ölçüde yok edildi. Buna karşılık Romanya, Arnavutluk, Makedonya, Trakya ve Yunanistan'ın bir kısmında kesin olarak zlmedi.

Öte yandan bu savaş, Makedonyalıları, Trakyalıları, Arnavutları ve Dobrucalıları millî kurtuluşa kavuşturmadı. Sadece fetihçiler ve ezenler değişti. Balkan Savaşı, millî parçalanmayı artırdı, millî baskıyı güçlendirdi ve Balkanlar'daki millî meseleyi daha karmaşık hale getirdi. Balkanlar parçalanmış, zayıf ve zgr gelişme yeteneğinden yoksun olarak kaldı.

Birinci Dünya Savaşı ve Türkiye'nin Paylaşılması

Birinci Dünya Savaşı'nın eşiğinde ve savaş yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşılması ve smrgeleşmesi süreci hızlandı.

1911 yılında çıkan Trablusgarp Savaşı'nın nedeni, yeni pazarlara ve yeni başarılara muhtaç olan İtalyan parabolabalarının iğrenç ıkarlarıydı. İtalyan emperyalizmi savaşı kazandı ve talan amacıyla Afrika'daki Türk topraklarını istila etti. İtalya da, diğer kapitalist ülkeler gibi yeni kâr kaynakları bulabilmek için hiçbir katliamdan çekinmeyen burjuvazi tarafından yönetilmekteydi. Savaşın niteliği, uygar ve mükemmelleştirilmiş dört dörtlük bir kan banyosuydu, "modern" silahların yardımıyla Arapların katledilmesi idi.

Birinci Dünya Savaşı, savaşın her iki tarafı açısından emperyalist bir soygun ve yağma savaşı olarak başladı. Her iki kapitalist devletler grubu da, dünya hakimiyetinden elde edilen kârları paylaşmak, mali sermayeye gerekli pazar bulmak ve zayıf milletleri boyunduruk altına almak için savaştılar. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın amacı, yağma yoluyla ele geçirmiş oldukları sömürgeleri korumak ve Türkiye'yi yağmalamaktı. Rusya'nın umduğu pay, Türkiye'yi, Ermenistan'ı ve Galiçya'yı yutmak, özellikle Boğazları ve İstanbul'u ele geçirmekti. Almanya'nın amacı, sömürgelere elkoyarak, Türkiye üzerinde hakimiyet kurmaktı. Özetle sa-

vaşın başlıca konusu, sömürgeler yanında Türkiye'nin paylaşılmasıydı. Sonunda kim kazanırsa kazansın, savaş, Türkiye'ye yalnız yeni baskılar getirebilirdi. Kapitalistler ve hükümetleri, aksine vaatlerde bulunsalar bile, toprak almaktan vazgeçemezlerdi. Üçlü veya dörtlü Anlaşma devletlerinin sosyal-şovenleri, Almanya'yı Belçika'dan çıkarmak için savaşıklarını ileri sürüyorlardı. Ne var ki, Avusturya'nın ya da Türkiye'nin boğazlanmasına yardım etmeksizin, Belçika'ya yardım etmek imkânsızdı. Bu nedenle her iki savaşan grup ülkeleri açısından da "anavatan savunması" geçerli değildi. 1789-1871 çağında Avrupa'da savaşlar çoğu durumda milyonları kapsayan burjuva-ilerici millî kurtuluş hareketleriyle, feodal mutlakiyetçiliğin yıkılması ve yabancı boyunduruğun kırılmasıyla bağlantılıydı. Kurtulan burjuva milletin Ortaçağa karşı savunması olan "anavatan savunması" kavramını sosyalistler yalnız bu anlamda kabul etmişlerdi. Bu kavram, Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya ve Britanya'ya karşı İran veya Çin'in savunmasında; Almanya veya Rusya'ya karşı Türkiye'nin savunmasında; Avusturya ve İtalya'ya karşı Arnavutluk'un savunmasında kabul edilmeliydi.*

Savaşın gelişme seyri içinde emperyalistler arasında, gruplarından ayrı barış yapmak için pazarlıklar yapıldı. Alman soyguncu kapitalistleri, Rusya ile "şayet bize maden yataklarının bulunduğu toprakları verirseniz, biz de size Türkiye'nin bir parçasını ve Ermenistan'ı veririz" diyerek ayrı barış girişimlerinde bulundular. Enternasyonalistler, bu arada Bolşevik Partisi ve Lenin, özellikle 1917 Şubat devriminden sonra Rus hakim sınıflarının Türkiye üzerindeki emellerini sürekli sergilediler. Emperyalist saldırganlara karşı Türkiye'yi savundular. Türkiye'nin ve Avusturya'nın paylaşılmasını öngören gizli yağma anlaşmalarının derhal açıklanmasını istediler. İngiltere savaş sırasında ele geçirdiği Türkiye topraklarını ve sömürgelerini derhal ve kayıtsız şartsız terk etmeliydi.

* 1975-76 yıllarında ülkemiz solu içinde Birinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin emperyalist bir savaş mı verdiği yoksa anavatan savunması mı yaptığı uzun uzun tartışıldı. Türkiye'nin de emperyalist savaş verdiğini ileri sürenler, kanıt olarak Lenin'in her iki grubun yağma savaşı verdiği yolundaki görüşlerini getiriyorlardı. Kuşkusuz Türkiye'nin anavatan savunması verdiği, Lenin'den alıntı getirilerek kanıtlanamaz ama o zaman raslamadığımız bir yerde Lenin, Türkiye'nin Almanya veya Rusya'ya karşı anavatan savunması verdiğini 1915 sonunda, yani Türkiye savaşa girdikten sonra belirtmişti. "Veya" demesi önemli. Çünkü her ikisine birden değil, yalnız birine karşı savaş, haklı savaş oluyor Türkiye için. Aynı değerlendirmeyi Lenin, İran, Çin ve Arnavutluk gibi ezilen ülkelerin savaşları için de yapıyor. (*Toplu Eserler*, c. 21, s. 430-431)

Bağdat için savaşı bırakmalıydı. Rus orduları Türklerle savaştan çekilmeliydi. 1917 Şubat devriminden sonra iktidara gelen Menşevik ve Sosyalist Devrimci emperyalistler de Türkiye, İran, Mezopotamya ve Çin'in boyunduruk altına alınması için savaşıyorlardı.

Onlar, bu uğurda on milyon mujiğin [Rus köylüsü] daha boğazlanmasını gerekiyorsa, "eh ne yapalım, bize gerekli olan kesin zaferdir" anlayışı içindeydiler. Oysa Rus işçi ve köylüleri Boğazlar için, İstanbul için, Türkiye'nin yağmalanması için savaşmak istemiyorlardı. İşçiler ve köylüler Afrika sömürgelerinin ve Türkiye'nin paylaşılması uğruna yüz milyonlarca ruble ödemeye razı olurlar mıydı?

Lenin, 1916 yılı başında "Sosyalist Devrim ve Milletlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" üzerine tezlerde, Türkiye gibi yarı-sömürgeler ve sömürgelerdeki burjuva demokratik kurtuluş hareketlerinin en devrimci unsurlarının kararlılıkla desteklenmesi gerektiğini saptadı. Sosyalistler, emperyalist devletlere *karşı* ayaklanmalarında onların yanında olmalıydılar. Sömürgelerde ve Türkiye, İran, Çin gibi yarı-sömürgelerde dünya nüfusunun yarından fazlasını oluşturan 1 milyar insan yaşıyordu. Buralarda millî kurtuluş hareketleri ya daha o zamandan çok güçlüydü ya da gitgide gelişmekte ve olgunlaşmaktaydı. Onların millî kurtuluş siyasetlerinin devamı, onları ister istemez emperyalizme karşı millî savaşlara götürecekti. Savaşın sonunda bu 1 milyar ezilen millet nüfusuna savaşta yenik düşerek barış anlaşmaları yoluyla 250 milyon insan daha eklenmişti. Böylece dünya nüfusunun yüzde yetmişini oluşturan 1 milyar 250 milyon insan ezilen milletleri oluşturunuyordu. Dünya çok sayıda ezilen millet ile muazzam zenginliklere ve güçlü ordulara sahip bir avuç ezen millet arasında ikiye bölünmüştü. Birinci Dünya Savaşı'nda işgale uğrayan Türkiye'nin ezilen millet durumu daha da ağırlaşmıştı.

Hint, Çin, Kore, Japon, İran, Türk işçi ve köylüleri ortak kurtuluş davaları için el ele verir ve birlikte yürürlerse, ancak o zaman sömürücülere karşı kesin zafer güvence altına alınacaktı.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru 1917 Ekim devrimiyle birlikte dünya yeni bir çağa girdi. Ekim devrimi, Türkiye'nin durumunda ve Türkiye-Rusya ilişkilerinde de yepyeni bir dönemi açıyordu. Birinci Dünya Savaşı ve Rusya'da Sovyet iktidarının kurulması, 20. yüzyılın başında Rusya, Türkiye, İran ve Çin devrimleriyle siyaset sahnesine çıkan ezilen ülkelerin halk kitlelerini dünya siyasetinde ve emperyalizmin

devrimle yıkılmasında aktif bir etken haline getirmekteydi. Lenin, bunu saptarken Türkiye'de millî kurtuluş savaşı kıvılcımları da alevleniyordu.

Kurtuluş Savaşı başlamadan önce Osmanlı Türkiye'si ile Ekim devrimi Rusya'sı arasında Kafkaslar'daki gerginlik Birinci Dünya Savaşı'nın uzantısı olarak sürdü. Alman ve Türk iktidar sahipleri, emperyalist tabiatlarına bağlı olarak işgal altındaki toprakları zorla hakimiyetleri altında tutma arzularını saklamıyorlardı. Rus devrimi ise her türlü işgal çabasını reddetti. Osmanlı birliklerinin Kafkaslar'daki ve İran'daki harekâtı devam etti. Tebriz'e ilerleyen Türkler bir tehdit oluşturdu. Bu tamamen haksız bir yayılma idi. Bu arada Osmanlı devleti ve Almanya Kafkasya'da Rusya'nın parçası olmak istemediğini açıklayan bir dizi yarı-legal "hükümetlerin" sırtını sıvazlıyordu. Buraları soymak için, "kendi kaderlerini tayin" ilkesini kullanıyorlardı. 1918 Ocağında ruhunu teslim eden Güneydoğu Kafkasya Birliği'nin, Mayıs'ta Ukrayna'nın herhangi bir yerinde, belki de İstanbul'da aniden dirilmesi oldukça karakteristikti. Kuzey Kafkasya halklarının çok önceden toprağa gömdükleri "hükümetlerin" illegal olarak "varlıklarını sürdürdüklerinden" haberleri bile yoktu! Bu halklar için yasaların artık Kiev'de mi, yoksa İstanbul'da mı yazıldığı bilinmiyordu. Kuzey Kafkasya halkları gerçekten de kendi kaderlerini tayin ediyorlardı ve Sovyetler kuruyorlardı, ama Alman-Ukraynalı-Türk kendi kaderini tayinciler bu olguyu bildikleri halde bölgeye müdahale ediyorlardı.

Daha önce Balkan Savaşı döneminde ortaya çıkan Pantürkizm, Birinci Dünya Savaşı sırasında son derece saldırgan ve şoven bir ideoloji haline gelmişti. Panislamizm ve Pantürkizm Rusya'da Sosyalist Ekim Devrimi'nden sonra karşı-devrimci unsurlar tarafından Sovyet iktidarına karşı mücadelede kullanıldı. Doğu'da Panislamizm, Pantürkizm biçimini alan burjuva-demokratik milliyetçilik, Rusya'daki azınlık devrimcilerinin komünizmden sapmaya götürüyordu.

Millî Kurtuluş Savaşı-Kemalist Devrim

Millî Kurtuluş Savaşı'nın başlamasıyla birlikte, Türkiye-Sovyet Rusya ilişkileri de köklü bir değişikliğe uğradı. Rusya artık aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Doğu ülkeleri için korkulu-rüya değildi. Sovyetlerin

Rusyası, Ekim devriminin hemen ertesinde 3 Aralık 1917 günü Lenin ve Stalin'in imzasıyla "Rusya'nın ve Doğu'nun Bütün Müslüman Emekçilerine" yayınladığı bir bildiri ile, "Türkiye'nin parçalanmasına ve Ermenistan'ın 'elinden alınmasına' dair anlaşmanın yırtılarak yok edildiğini" açıklamıştı. Rus ve Türk milletlerinin emperyalistlerden çekmedikleri kalmamıştı. Daha sıkı bir ilişki ve dostluğun son derece sağlam bir temel üzerinde gelişeceği açıldı.

Ancak Anlaşma emperyalistlerinin Kafkaslar'da oynadıkları oyun başlangıçta bütünüyle etkisiz hale getirilememişti. Kafkaslar, Avrupa ile Asya, özellikle Rusya ile Türkiye arasındaki yeri, ayrıca ekonomik ve stratejik bakımdan son derece önemli yolların buradan geçmesi nedeniyle Anlaşma emperyalistlerinin vazgeçemedikleri bir alandı. Anlaşma emperyalistleri, Karadeniz'in kilidi olan İstanbul'u ele geçirmişlerdi ve Kafkaslar üzerinden doğuya uzanan yolu denetim altında tutmak istiyorlardı. Hesapları buna göreydi. En sonunda Kafkasya'ya kim hakim olacaktı, petrolü ve Asya içlerine giden çok önemli yolları kim kullanacaktı, Devrim mi yoksa Anlaşma devletleri mi, bütün mesele buydu.

Azerbaycan'da Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesi Anlaşma devletlerinin Kafkasya'daki durumunu önemli derecede zayıflattı. Türkiye'nin Anlaşma devletlerine karşı mücadelesi de aynı sonucu doğurdu. Buna rağmen Anlaşma devletleri Kafkasya'da yenilgiyi kabul etmeyerek ağlarını örüyorlardı. Anlaşma emperyalistleri, Gürcistan'ın başkenti Tiflis'i bir karşı-devrim üssü haline getirmişlerdi. İmkânlarını ortaya koyarak ve Gürcistan burjuvazisinin yardımıyla Azerbaycan, Dağıstan ve Terek bölgesi dağ halklarının burjuva hükümetlerini kurmuşlardı. Ayrıca Kemalistlerle cilveleşiyor ve Türkiye'nin koruyuculuğu altında Kafkasya Halkları Federasyonu vaazı veriyorlardı. Bütün bunlar, Anlaşma devletleri ihtiyar kurtlarının uyumadığını gösteriyordu. Rusya'daki İç Savaş'ta karşı-devrimci Vrangel'in ezilmesi üzerine Anlaşma devletlerinin ajanları daha yoğun bir çalışmaya girdiler.

Ancak Dağıstan ve Terek Halk Kongresi'nin Sovyet özerkliğini ilan etmesi, Anlaşma devletlerinin oradaki ümitlerini kırdı. Bağımsızlığını ilan eden ve Rusya halklarıyla gönüllü bir ittifaka girmiş olan Azerbaycan'da da umutları azdı. Gürcistan ve Ermenistan'da umutları önemli derecede zayıflamıştı. Önce Türkiye'ye karşı kışkırtılan sonra rezilce Türkiye'nin yemi olmaya terkedilen Taşnak Ermenistanı, Anlaşma dev-

letlerinin bu kışkırtmasının kurbanı olmuştu. Ermenistan için tek kurtuluş yolu kalıyordu: Sovyet Rusya ile ittifak. İngiltere ve Fransa'nın emperyalist herakâtının ana üssü olan Gürcistan'da ise ekonomik durum ve kıtlık bir felâket halini almıştı.

Türkiye'de ise, genel olarak Türkiye'yi ve özellikle Kemalistleri hedef alan Sevr Antlaşması dönemi sona ermekteydi. Bir yandan Kemalistlerin Anlaşma devletlerine karşı mücadelesi ve bu mücadele temelinde İngiliz sömürgelerinde güçlenen kaynaşma, diğer yandan Vrangeli'nin ezilmesi ve Yunanistan'da Venizelos'un düşmesi, Anlaşma devletlerinin Kemalistlere karşı olan siyasetlerini önemli ölçüde yumuşatmalarını zorunlu kılmıştı. Anlaşma devletlerinin kesin "tarafsızlığı" ile Ermenilerin Kemalistlerce yenilgiye uğratılması, Trakya ve İzmir'in Türkiye'ye geri verilmesi planı söylentileri vardı. Anlaşma devletlerinin ajanı olan Sultan ile Kemalistler arasındaki görüşmeler üzerine söylenenler, İstanbul'un boşaltılması planı ve son olarak Türk batı cephesindeki sessizlik de dikkate alınırsa, Anlaşma devletlerinin Kemalistlerle ciddi olarak cilveleştiği ve Kemalistlerin belirli bir sağa dönüş yaptıklarını gösteren belirtiler vardı. Kasım 1920'de Anlaşma devletlerinin cilvelerinin ne şekilde sonuçlanacağı ve Kemalistlerin sağa dönüşlerinde ne kadar ileri gideceklerini söylemek zordu. Ancak birkaç yıl önce sömürgelerin kurtuluşu için başlayan mücadelenin her şeye rağmen güçleneceğinde kuşku yoktu. Bu mücadele *ezilen halkların davalarına ihanet etmedikleri* sürece Kemalistlerle birlikte ya da eğer Anlaşma devletleri cephesine geçerlerse Kemalistlere karşı zafere ulaşacaktı. 1920 sonlarına doğru Sovyet devrimi yöneticilerinin Türkiye'deki millî mücadeleye bakışları buydu.

Kemalistler ise, Kafkasya'daki anlaşmazlıklar yanında Sovyet hükümetinin Enver Paşa'ya destek vermesinden kuşkulı olmuşlardı. Sovyet hükümetine göre, Enver Paşa ve arkadaşlarının Rusya'da iyi karşılanmaları, onların ayaklanan Anadolu için çalışmaları şartıyla idi. Sovyet yöneticileri, bunların Anadolu cephesini bozarak iç çatışmalar yaratmaya girişme olasılığını araştırılmıştı. Ankara hükümetinin Azerbaycan'daki temsilcisi Memduh Şevket Bey, Stalin'e nedenlerini açıklayarak Enver Paşa ve arkadaşlarına yardıma devam edebilecekleri cevabını vermişti.

Gelişme, Sovyetler ile Kemalistlerin Anlaşma devletlerine karşı ittifak etmeleri yönünde oldu. Kemalistler, çeşitli Kafkas milletlerinin Sovyet Federasyonu'na katılmalarını olumlu karşıladılar.

Kafkasya'da bağımsız millî devletlerin oluşması, komşuları zararına çatışmalara ve savaşlara yol açardı. Örneğin Gürcistan, Ermenistan ve Türkiye'ye karşı fetihlere girişmeden yapamazdı. Böylece Kurtuluş Savaşı Türkiye'si ile Ekim devrimi Sovyetleri arasında *Kafkaslar'daki* işbirliği ve dostluğun çerçevesi de çıkıyordu ortaya. Sovyetler, Ukrayna'da küçük bir hata yapsa, Doğu'yu o kadar etkilemezdi. Buna karşılık Türkiye'nin ve bütün Doğu'nun etkilenmesi için Acaristan gibi küçük bir ülkede (120 bin nüfuslu) küçük bir hata yapmak yeterdi. Çünkü Türkiye Doğu'ya çok sıkı bağlıydı.

Anadolu'daki millî ayaklanma bütün Doğu milletlerine örnekti. Emperyalist grupların Türkiye'yi parçalama ve onun devlet varlığına son verme girişimleri, millî meselenin genişleyerek bütün yeryüzünü ilkönce kurtuluş hareketi kıvılcımlarıyla ve daha sonra alevleriyle saran sömürgeler genel meselesi haline gelmesini sağlayan önemli bir etkeni. Müslüman halklar arasında devlet olarak daha gelişmiş bir ülke olan Türkiye, mücadele bayrağını kaldırdı ve Doğu halklarını çevresine topladı.

Dünya savaşının sonlarına doğru Doğu ülkelerinde devrime karşı sadece kayıtsızlık varken, artık Doğu kaynamaya başlamıştı. Anlaşma devletleri emperyalizmine karşı bir dizi kurtuluş hareketi görülüyordu. Bir burjuva-devrimci hükümetin, fakat yine de elde silah Anlaşma emperyalizmine karşı savaşan Kemal hükümetinin kişiliğinde, dünya devrimci hareketinin bütün diğer sömürgeleri ve yarı sömürgeleri çevresinde toplanan devrimci bir çekirdeği vardı.

Emperyalistler, Sovyet Rusyasına Türkiye'yi destekleyen tavrı nedeniyle de zararlı bozguncular olarak bakıyorlardı. Türk işçi ve köylüleri çağdaş milletlerin yağmaya karşı direnişinin hesaba katılması gereken bir şey olduğunu kanıtlamışlardı. Türkiye, emperyalist devletlerce yağma edilmeye öyle bir şiddetle karşı koydu ki, emperyalistlerin en kabadayısı bile elini ondan çekmek zorunda kaldı.

Kurtuluş Savaşı Türkiye'si, bir köylü, bir küçük burjuva ülkesiydi. Sanayisi çok zayıf ve işçisi çok azdı.

Kemalist devrim, ilk adımda, yani burjuva kurtuluş hareketi aşamasında kaldı. Gelişmesinin ikinci aşamasına, toprak devrimi aşamasına geçme girişiminde bile bulunmadı. Ankara, emperyalizme karşı savaş yürütürken, Ekim devrimi Rusyası ona yardım etmekle doğru bir iş yapmıştı, Lenin'in anlayışına göre davranmıştı. Çünkü Ankara'nın müca-

delesi, emperyalizmin güçlerini parçaladı, emperyalizmi zayıflattı ve itibarını sarstı. Böylece dünya devriminin merkezinin gelişmesini, Sovyetlerin gelişmesini kolaylaştırdı.

Kemalist devrim, sadece Türkiye, İran ve Afganistan gibi sanayi proletaryası hiç olmayan veya hiç denecek kadar az olan, köylülerin güçlü bir toprak devriminin gelişmediği ülkelerde mümkündü. Kemalist devrim, bir üst tabaka devrimiydi; millî ticaret burjuvazisinin devrimiydi. Bu devrime, yabancı emperyalistlere karşı mücadele içinde varıldı ve devrimin daha sonraki gelişmesi, esas olarak köylü ve işçilere karşı, toprak devrimi imkânlarına karşı yöneldi. Kemalist hükümet, işçi ve köylülere karşı mücadelenin hükümetiydi, içinde komünistlere yer yoktu ve yer olmayacaktı.

Emperyalizm, Türkiye'den isteklerinin çoğunu elde etmişti. Türkiye'nin elinden Suriye, Filistin, Mezopotamya ve emperyalistler için önemli diğer bölgeleri almıştı. Türkiye 10-12 milyon nüfuslu küçük bir devlet haline getirilmişti. Türkiye, emperyalizm için ne önemli bir pazar, ne de belirleyici bir yatırım alanıydı. Ayrıca eski Türkiye milliyetlerin birleşiminden oluşurken, yeni Türkiye'de, Anadolu'da yoğun Türk nüfusu vardı. Bütün bu nedenlerle emperyalizm, Türkler ve Araplar arasındaki uzlaşmaz çelişmelerden yararlanarak büyük önem taşıyan bölgeleri kopartmakla yetinebildi. Türkiye'de emperyalizme karşı mücadele cıız kalan bir anti-emperyalist devrimle sona erebildi.

Kemalizm yolu, Doğu ülkeleri için gerçekleştirilebilir bir örnek miydi? Türkiye'de burjuvazinin cıız Kemalist diktatörlüğü belli özel koşullarda ortaya çıktı. Birinci Dünya Savaşı'ndan ve Ekim devriminden sonra burjuvazi, Yunan saldırısını püskürtmede gösterdiği başarı ve proletaryanın zayıflığı sayesinde bu rejimi kurdu. İkinci bir Türkiye olamazdı. Kemalist Türkiye bile, gittikçe daha çok bir yarı-sömürge haline, gerici emperyalist dünyanın bir parçası haline gelerek sonunda kendini İngiliz-Fransız emperyalizminin kollarına atmak zorunda kaldı.

İkinci Dünya Savaşı Öncesi ve Sonrası

Millî Kurtuluş Savaşı'ndan sonra da, Sovyetler Birliği emperyalist müdahale ve komplolara karşı Türkiye'nin bağımsızlığını destekledi. Sovyet görüşüne göre, Lozan konferansı Boğazlar sorununda Türki-

ye'nin millî taleplerini kabul etmeliydi. Konferansa, Boğazlar sorununun görüşülmesiyle sınırlı olarak çağrılan Sovyet Rusya, Boğazlar'ın savaş zamanında olsun barış zamanında olsun, Türkiye dışındaki bütün devletlerin savaş gemilerine tamamen kapatılmasını önerdi. Sovyet heyetinin tasarısı, Boğazlar Komisyonu'nda reddedildi.

1920'li yılların tablosunda da, Türkiye ile Sovyetler Birliği emperyalizme karşı aynı safta yer alıyorlardı. Çünkü "yeniden millî doğuş" Türkiye'si, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin Küçük Asya'daki sömürgeleri için bir tehdit oluşturunuyordu; emperyalistlerin sömürgeleştirdiği Müslüman halkların önemli bir dayanağıydı. 1925'te İngiltere'nin önderliğindeki kapitalist Avrupa, SSCB'nin çevresindeki çemberi daraltmaya, aynı zamanda Yeni Türkiye'yi her yönden zayıflatmaya ve onu tekrar pençesi altına almaya çalışıyordu. Emperyalistler Balkanlar'ı devrim düşmanı saldırılarında SSCB'ye ve Türkiye'ye karşı bir üs olarak kullanmak istiyorlardı.

Bu koşullarda SSCB'de İran, Türkiye ve Afganistan ile dostluğu devam ettirmek yerine, şu veya bu büyük devletle oralarda "etki alanlarını" yeniden kurmak yönünde eğilimler çıktığına Stalin işaret etti ve bu eğilimlere 9 Haziran 1925 günü şu tanıyı koydu: "Ekim devriminin dış politikasını tasfiye etmeye ve yozlaşma unsurları yetiştirmeye çalışan yeni türde bir milliyetçi "ruh hali".

Savaş tehlikesinin yükseldiği 1930'lu yıllarda, SSCB Türkiye ile barış ve dostluğa özel bir önem verdi. Avusturya'yı ele geçiren ve Çekoslovakya'yı tehdit eden Hitler emperyalizmi, Berlin-Bağdat stratejik çizgisiyle ilgili eski planlarını gerçekleştirmek üzere Türkiye'yi ezme çabasındaydı. Alman Faşistlerinin 1938'de Südet bölgesini ele geçirdikten sonra yaydıkları bir harita, planlarını açıkça gösteriyordu. Bu haritada Türkiye'nin büyük bir bölümünün "cömertçe" İtalya'ya bırakıldığı görülüyordu.

İngiltere, SSCB ve ABD hükümetleri, 1943 Kasım ve Aralıkta Türkiye'den Hitler Almanyasına karşı müttefiklerin safında savaşa girmesini ısrarla istediler. Bundan hiçbir sonuç çıkmadı. Bu yöndeki talepler 1944 yılı Mayıs ve Haziran aylarında da tekrarlandı. Gene sonuç alınmadı. Stalin, 15 Temmuz 1944 günü İngiltere Başbakanı Churchill'e şöyle yazıyordu: "Türkiye hükümetinin ayak sürmesine ve Almanya konusunda belirsiz bir tutum içinde olmasına bakarak, Türkiye'yi kendi

halinde bırakmanın ve ona daha fazla baskı yapmadan serbestçe karar vermesini sağlamanın daha yerinde olacağına inanıyorum. Şüphesiz ki, bu Almanya'ya karşı savaşmaktan kaçınan Türkiye'nin, savaş sonrası sorunların çözümünde herhangi bir özel hak iddiasından vazgeçmesi gerektiği anlamına da gelmektedir."

Türkiye gerici bir rol oynuyordu.

Menderes Rejimi ve Halk Hareketi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, en geniş alanlara yayılan emperyalizmdi. Birçok ülkede onun uşakları iktidarda oturuyordu. Türkiye'deki Menderes rejimi de bunlardan biriydi ve 1960 baharında halk yığınları tarafından lanetlenmekteydi. ABD emperyalizmine ve onun uşakları olan Tayvan'da Çan Kayşek, Güney Kore'de Singman Ri , Japonya'da Nobussuke Kişi, Küba'da Batista, Irak'ta Said, Türkiye'de Menderes gibilerini hedef alan mücadeleler, emperyalizmin gerici hakimiyetine karşı halkların ayağa kalktığını ifade ediyordu. Mao Zedung, 7 ve 9 Mayıs 1960 günleri, Güney Kore halkı ve Türk halkının ABD emperyalizmine ve uşaklarına karşı verdiği haklı ve yurtsever mücadeleye duyduğu yakınlığı ve desteği dile getirdi. Bu mücadeleler, Asya'da çeşitli ülkelerin ezilen halklarının emperyalizme ve uşaklarına karşı mücadelesinde daha hızlı bir yükselişe işaret etmekteydi ve halkların Afrika, Latin Amerika ve dünyanın diğer bölgelerindeki haklı mücadelelerine destek oluyordu. Menderes yıkılacaktı. Nitekim Mao'nun bu sözlerinden 18 gün sonra Bayar-Menderes iktidarı yıkıldı.

**LENİN, STALİN, MAO VE DİMİTROV'UN
TÜRKİYE YAZILARI**

I

20. YÜZYILIN BAŞINDA OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN DESPOTİK VE YARI-SÖMÜRGE KARAKTERİ MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞININ KAÇINILMAZLIĞI

LENİN

"Despotik Türkiye"

Ama bu Hervé ve takipçilerinin yaşadığı ülkenin -monarşik Almanya, cumhuriyetçi Fransa, despotik Türkiye- proletarya açısından bir önemi olmadığı görüşünü doğrulamaz. Anavatan, yani veri olarak politik, kültürel ve sosyal çevre, proletaryanın sınıf mücadelesinde son derece kuvvetli bir etkidir.

25 Temmuz (5 Ağustos) 1908

"Saldırgan Militarizm ve Sosyal Demokrasinin Anti-Militarist Taktikleri", *Toplu Eserler*, c. 15, s. 194

LENİN

*"Avrupa'daki en barbar despotluklar:
Türk ve Rus despotlukları"*

Biz Marksistler, her savaşı kendi özelliği içinde tarihsel olarak (Marks'ın diyalektik materyalizmi açısından) incelemeyi gerekli gördüğümüz için de pasifistlerden ve anarşistlerden ayrılırız. Geçmişte, her savaş gibi kaçınılmaz olarak dehşetlere, gaddarlıklara, elem ve ızdıraplara yol açmalarına rağmen bazı savaşlar ilerici olmuşlardır. Yani en zararlı ve en gerici kurumları (örneğin bir mutlakiyetçiliği ya da serfiliği) ve Avrupa'daki en barbar despotlukları (Türk ve Rus despotluklarını) yıkarak insanlığın gelişmesine faydalı olmuşlardır...

Temmuz-Ağustos 1915

*Sosyalizm ve Savaş (RSDİP'in Savaşa Karşı Tavrı),
Toplu Eserler*, c. 21.

LENİN

*"Aslında yüzde doksan oranında sömürgeleşmiş bulunan,
yarı-sömürge Çin, Türkiye ve İran..."*

Sermaye, milletlerarası ve tekelci bir nitelik kazanmış bulunuyor. Dünya, bir avuç büyük devlet arasında, yani güçsüz milletleri soyma ve ezmede en büyük başarıları kazanmış devletler arasında paylaşılmıştır. Toplam nüfusları 250-300 milyon, toplam yüzölçümleri ise aşağı yukarı 7 milyon kilometre kare olan dört büyük Avrupa devleti, yani İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya, toplam nüfusu *yaklaşık yarım milyar* (494.5 milyon) ve yüzölçümleri de 646 milyon kilometre kare olan (kuzey ve güney kutup bölgeleri dışındaki yüzölçümü ise 133 milyon kilometre kareyi bulan) dünyamızın neredeyse yarısını kaplayan sömürgelere sahiptirler. Buna, şu sırada sözümona "kurtarıcı" bir savaş vermekte olan haydutların, yani Japonya, Rusya, İngiltere ve Fransa'nın parçaladıkları Çin, Türkiye ve İran'ı da ekleyin. Yarı-sömürge diyebileceğimiz (aslında yüzde doksan oranında sömürgeleştirilmiş bulunan) bu üç Asya ülkesinin toplam nüfusu 360 milyon, toprakları ise 145 milyon kilometre kare (yani neredeyse Avrupa'nın bir buçuk misli) kadardır.

23 Ağustos 1915

"Avrupa Birleşik Devletleri Şianı Üzerine"

Toplu Eserler, c. 21

LENİN

"Türkiye de sömürge olmak üzere"

...Supan, sadece sömürgeleri ele alıyor; ben, dünyanın nasıl paylaşıldığını tam olarak ortaya koyabilmek için, sömürge olmayan ülkelerle yarı-sömürge ülkelere ilişkin verilere de yer vermenin yararlı olacağı

kanısındaayım. Bu yarı-sömürge ülkeler kategorisine İran, Türkiye ve Çin'i koyuyorum. Bunlardan ilki daha şimdiden tam sömürge sayılabilir; ikincisi ve üçüncüsü de yakında olmak üzeredirler.

Ocak-Haziran 1916

Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması

STALİN

*"Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması
çok milliyetli burjuva devletlerinin istikrarsızlığının kanıtı"*

Sömürgeci burjuva (...) devletler içinde kaçınılmaz çatışmalar ve bu devletler arasında kaçınılmaz savaşlar; eski sömürgeci devletlerin parçalanması ve yenilerinin kurulması; dünyanın siyasal haritasının yeniden değişmesine yol açan yeni sömürgeler kapma yarışı ve çok milliyetli devletlerin yeniden parçalanması -bunlar, bu temel çelişkinin sonuçlarıdır. Bir yandan, eski Rusya, Avusturya-Macaristan ve Türkiye'nin parçalanması, öte yandan Büyük Britanya ve eski Almanya gibi sömürgeci devletlerin tarihi, son olarak "büyük" emperyalist savaş ve sömürge halkları ile egemenliğine tam sahip olmayan halkların devrimci hareketinin büyümesi- tüm bu ve benzeri olgular, çok milliyetli burjuva devletlerin dengesizlik ve istikrarsızlığını açıkça kanıtıyor.

24 Mart 1923

"Pari ve Devlet İnşasında Millî

Noktalar", *Eserler*, c.5, s. 160

LENİN

*"İran, Türkiye ve Çin gibi yarı-sömürgeler,
dünyanın ezilen milletleri arasındadırlar"*

Emperyalizmin karakteristik özelliği, bütün dünyanın, şimdi gördüğümüz gibi, çok sayıda ezilen millet ile muazzam zenginliklere ve güçlü silahlı kuvvetlere sahip bir avuç ezen millet arasında ikiye bölünmesidir. Dünyanın toplam nüfusunu 1 milyar 750 milyon olarak alırsak, bu nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan bir milyarı aşkın, hatta belki 1 milyar 250 milyon insan, yani dünya nüfusunun yaklaşık yüzde yetmiş kadarı, ezilen milletlerin insanlarıdır. Bu milletler ya doğrudan doğruya sömürge bağımlılığı içindedirler, ya İran, Türkiye ve Çin örneğinde olduğu gibi yarı-sömürge'dirler ya da büyük bir emperyalist devletin saldırısına yenik düşerek barış antlaşmaları yoluyla o devletin hükmü altına girmişlerdir. Bu ayrım, milletlerin ezen ve ezilen milletler olarak birbirlerinden ayrılmaları düşüncesi, bütün bu tezlere hakimdir...

26 Temmuz 1920

"Milletler ve Sömürgeler Sorunu Üzerine. Milletler ve Sömürgeler Sorunu Komisyonunun, Komünist Enternasyonal'in 2. Kongresine Raporu",
Toplu Eserler, c. 31, s.340

LENİN

"Çin, Türkiye ve İran'da millî savaşlar kaçınılmazdır."

...Emperyalizm çağında sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin millî savaşları sadece muhtemel değil, aynı zamanda kaçınılmazdır da. Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde (Çin, Türkiye, İran) bir milyar insan, yani dünya nüfusunun yarıdan fazlası yaşıyor. Buralarda millî kurtuluş hare-

ketleri ya şimdiden çok güçlüdür ya da gitgide gelişmekte ve olgunlaşmaktadır. Her savaş, siyasetin başka yollardan devamıdır. Sömürgele-
rin millî kurtuluş siyasetlerinin devamı, onları *ister istemez*, emperyaliz-
me *karşı* millî savaşlara götürecektir. Bu savaşlar, bugünkü "büyük" em-
peryalist devletler arasında bir emperyalist savaşa *yol açabilir*, ama aç-
mayabilir de. Bu, birçok etkene bağlıdır.

Temmuz 1916
"Junius'un Broşürü Üzerine"

LENİN

*"Türkiye gibi ülkelerdeki
burjuva-demokratik millî kurtuluş hareketlerinin
en devrimci unsurlarını kararlılıkla desteklemeli"*

6. Milletlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı Açısından

Üç Tip Ülke

Ülkeler bu açıdan başlıca üç tipe ayrılmalıdırlar.

Birincisi, ileri kapitalist Batı Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri...

İkincisi, Doğu Avrupa: Avusturya, Balkanlar ve özellikle Rusya...

Üçüncüsü, Çin, İran, Türkiye gibi yarı-sömürge ülkeler ve bütün sömürgeler. Bunların toplam nüfusu bir milyar kadardır. Bu ülkelerde burjuva-demokratik hareketler ya ancak yeni başlamıştır ya da sonuca ulaşmalarına daha çok vardır. Sosyalistler, sömürgelerin derhal koşulsuz ve tazminatsız kurtuluşlarını talep etmekle yetinmemeli -Bu talep siyasal açıdan milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkını tanımaktan başka bir anlama gelmez-, aynı zamanda, bu ülkelerdeki burjuva-demokratik mil-

lî kurtuluş hareketlerinin en devrimci unsurlarını en kararlı bir şekilde desteklemeli ve kendilerini boyunduruk altına alan emperyalist devletlere *karşı* ayaklanmalarında ya da, eğer varsa, devrimci savaşlarında onların yanında olmalıdırlar.

Ocak-Şubat 1916

"Sosyalist Devrim ve Milletlerin Kendi Kaderlerini
Tayin Hakkı" (Tezler), *Eserler*, c.22

LENİN

"Yarı-sömürge Türkiye, millî yönden türdeş değil"

Konumları açısından Asya devletleri arasında sayılması ve ekonomik yönden "yarı-sömürge" kabul edilmesi gereken Rusya, Avusturya, Türkiye ile altı küçük Balkan devleti, yani Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Arnavutluk'un oluşturduğu Doğu Avrupa devletleri grubu, apaçık biçimde çok daha farklı bir görünüm taşıyorlar. Bir *teki* bile millî yönden bütünüyle türdeş devlet değildir.

Ocak 1917

Toplu Eserler, c. 23, s. 276

II. 1908 JÖN TÜRK DEVRİMİ

- 1. 1908 Jön Türk Devriminin Genel Niteliği**
- 2. Emperyalist Ülkelerin
1908 Jön Türk Devrimine Tepkisi**
- 3. Jön Türk Devriminin Zaaf ve Sorunları**
- 4. Jön Türk Devriminin Mirası.**

1. 1908 Jön Türk Devriminin Genel Niteliği

LENİN

*"Enternasyonal Sosyalist Büro
1908 Jön Türk devrimini selamlar"*

Toplantı [Enternasyonal Sosyalist Büronun 11 Ekim 1908 toplantısı], Belçikalı temsilci De Bruker'in önerdiği Türk devrimiyle dayanışma konusundaki şu karar tasarısının oybirliğiyle kabul edilmesiyle sona erdi:

"Enternasyonal Sosyalist Büro, Abdülhamit'in Türkiye'de büyük devletlerin yardımıyla uzun yıllar ayakta tuttuğu kötü şöhretli rejimin yıkılmasını sevinçle karşılar. Türk imparatorluğundaki halkların böylece kendi kaderlerini tayin etme olanağını bulmalarını ve doğmakta olan proletaryanın sınıf mücadelesini dünya proletaryasıyla sıkı bir birlik içinde yürütebileceği özgür bir siyasal rejimin kurulmasını selamlar.

16 (29) Ekim 1908

"Enternasyonal Sosyalist Büronun Toplantısı"

LENİN

"Asya'daki devrim fırtınası ve Jön Türk devrimi"

Oportünistler, henüz "demokrasi" altında "sosyal barışın" hakim olacağını ve fırtınaların gereksiz olduğunu övmeye doyamadan, Asya'da şiddetli dünya fırtınalarının yeni bir kaynağı doğdu. Rus devrimini, Türk, İran ve Çin devrimleri izledi. İşte bugün bu fırtınalar ve onların Avrupa'daki "tepkileri" çağında yaşıyoruz.

1 Mart 1913

"Karl Marks'ın Öğretisinin Tarihî Kaderi"

"Türkiye, İran ve Çin'e yayılan demokratik devrim"

Çin'in, çağlar boyu değişmeyen bir duraganlık içinde olan ülkelerin tipik bir örneği sayıldığı zamanlar çok mu geride kaldı? Bugün Çin, kayna-yan bir siyasal faaliyet ülkesidir; doğurgan bir toplumsal harekete ve de-mokratik bir kabarığa sahne olmaktadır. Rusya'daki 1905 hareketinden sonra, demokratik devrim bütün Asya'ya -Türkiye'ye, İran'a, Çin'e- ya-yıldı. İngiliz Hindistan'ında da maya kabarmaktadır.

Önemli bir gelişme, devrimci demokratik hareketin Hollanda'nın Do-ğu Hint Adalarına, Cava'ya ve nüfusu kırk milyonu bulan diğer Hollanda sömürgelerine yayılmasıdır...

7 Mayıs 1913

"Asya'nın Uyanışı"

*"Türkiye'deki 1908 devrimi,
Asya'daki burjuva-demokratik devrimler zincirinin
bir halkasıdır"*

Doğu Avrupa'da ve Asya'da burjuva-demokratik devrimler dönemi, ancak 1905 yılında başlamıştır. Rusya'da, İran'da, Türkiye'de ve Çin'deki devrimler, Balkan savaşları; *bizim* çağımızın, bizim "Doğu"muzdaki dünya olayları zincirini, bunlar oluşturur. Ve bu olaylar zincirinde, *bü-tün bir dizi* burjuva-demokratik millî hareketin, bağımsızlığa ve bütünlü-ğe sahip millî devletler kurma eğilimlerinin belirdiğini görmemek için kör olmak gerekir.

Şubat-Mayıs 1914

"Milletlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı
Üzerine"

LENİN

*"Türkiye devrimi, 1905 ayaklanmasının
silinmez izlerini taşımaktadır."*

...Rus devrimi, bütün Asya'yı sarsmıştır. Türkiye, İran ve Çin devrimleri, 1905'teki büyük ayaklanmanın derin izler bıraktığını, *yüz milyonlarca* insanın yükselen hareketinde yansıyan etkisinin silinmez olduğunu kanıtlamaktadır.

Ocak 1917

"1905 Devrimi Üzerine Rapor"

LENİN

"1905'in ardından Türkiye'de 1908 geldi"

Rus devriminin dış siyasetinin nasıl olması gerektiğini 1905 göstermiştir. 17 Ekim 1905'i kitlesel huzursuzluğun ve Viyana ve Prag sokaklarında barikatların kurulmasının izlediği, tartışma götürmez bir gerçektir. 1905'in ardından, Türkiye'de 1908, İran'da 1909 ve Çin'de 1910 geldi.

9 (22) Haziran 1917

"İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetinin Birinci
Bütün-Rusya Kongresi. Savaş Üzerine Söylev"

2. Emperyalist Ülkelerin 1908 Jön Türk Devrimine Tepkisi

LENİN

*"Türkiye'nin Avrupa kapitalizminin pençesinden
kurtulması tehdidi"*

Diplomatlar telaş içindeler. (...) Son zamanlarda bir sürü patlayıcı madde üst üste yığıldı; halen de gitgide artmaya devam ediyor. İran'daki devrim, Avrupa devletlerinin orada kurmuş oldukları "etki alanları"nın meydana getirdiği bütün barikatları tehdit ediyor. Türkiye'deki anayasal hareket [Meşrutiyet], Avrupa kapitalizminin yırtıcı kurtlarını, bu özel malikaneyi pençelerinden kurtarmakla tehdit ediyor. Makedonya, Orta Asya, Uzak Doğu vb. gibi şimdi keskinleşen eski "sorunlar" da bir heyula gibi büyüyor ve yaklaşıyorlar.

23 Temmuz (5 Ağustos) 1908

"Saldırgan Militarizm ve Sosyal-Demokrasinin
Anti-Militarist Taktikleri"

LENİN

*Balkanlar ve İran'daki Olaylar
[Tam Metin]*

Son zamanlarda gerek Rusya'daki ve gerekse bütün Avrupa ülkelerindeki siyasal basın, Balkan olayları¹ üzerinde duruyor. Bir Avrupa savaşı tehlikesi, bir ara çok yakın gibi görünmüştü. Şimdi her ne kadar büyük bir patırtı çıkarmakla ve savaşa meydan vermeksizin şamata koparmakla yetinilmesi kuvvetle muhtemel ise de, savaş tehlikesi hâlâ ortadan kalkmış sayılamaz.

1 Balkan Olayları: Bosna-Hersek'in Avusturya-Macaristan tarafından ilhakı ve Bulgaristan'ın 1908 Ekiminde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılması.

Bunalımın niteliğine ve Rus işçi partisine yüklediği görevlere bir göz atalım.

Rus-Japon savaşı ve Rus devrimi,² Asya halklarının siyasal uyanışlarının hızlandırılmasına büyük bir etki yaptı. Fakat bu uyanış bir ülkeden diğerine o kadar yavaş yayıldı ki, İran'da Rus karşı-devrimi belirleyici bir rol oynadı ve oynamaya devam ediyor. Öte yandan Türk devrimi, derhal başlarında Rusya'nın bulunduğu bir karşı-devrimci devletler koalisyonu ile karşılaşmış bulunuyor. Evet, bu son saptamanın ilk bakışta Avrupa basınının ve diplomatik demeçlerin genel havasıyla çelişir gibi görüldüğü doğrudur. Bu demeçlere ve resmî basındaki makalelere bakılacak olursa, yeni Türkiye'ye "sempati beslemeyen", Türkiye'nin anayasal rejiminin sağlamlaşmasını ve gelişmesini arzulamayan, burjuva Jön Türklerin "ılımlılığı"nı göklere çıkarmayan kimse yok gibidir.

Oysa bütün bu boş sözler, Avrupa'nın gerici hükümetlerinin ve bugünkü gerici Avrupa burjuvazisinin aşağılık burjuva ikiyüzlülüğünü gözler önüne sermektedir. Aslında, kendine demokrat diyen bir tek Avrupa ülkesi yoktur ki; demokratik, ilerici liberal, radikal vb. olduğunu söyleyen bir tek burjuva Avrupa partisi yoktur ki, Türk devrimine, onun zaferine ve yerini sağlamlaştırmasına yardımcı olmayı gerçekten istediğinin herhangi bir belirtisini göstermiş olsun. Tersine, hepsi onun başarısından *kor-kuyorlar*. Çünkü Türk devrimi kaçınılmaz olarak bir yandan bütün Balkan halkları arasında özerklik ve gerçek demokrasi isteğini körükleyecek, diğer yandan İran devriminin zaferini pekiştirecek, Asya'da demokratik harekete yeni bir hız verecek, Hindistan'da bağımsızlık mücadelesini şiddetlendirecek, Rusya sınırları boyunca uzanan muazzam bir alanda özgür rejimler yaratacak, dolayısıyla Kara Yüzler Çarlığının siyasetini köstekleyip Rusya'da devrimin yükselmesini kolaylaştıran yeni şartlar doğuracaktır vb.

Bugün Balkanlar'da, Türkiye'de ve İran'da olup bitenlerin özü, Asya'da gelişen demokrasiye *karşı* Avrupa devletlerinin karşı-devrimci bir koalisyon kurmalarıdır. Hükümetlerimizin bütün çabalarının, "büyük" Avrupa gazetelerinin bütün vaazlarının amacı, bu gerçeği örtbas etmek, kamuoyunu yanıltmak, sözümona uygar Avrupa milletlerinin uygarlık bakımından geri olan, fakat ateşli bir demokrasi özlemi taşıyan Asya mil-

2 1905-1907 yıllarını kapsayan birinci Rus burjuva demokratik devrimi.

letlerine karşı kurdukları *karşı-devrimci* koalisyonu, ikiyüzlü söylevler ve diplomatik hokkabazlıklarla gözlerden gizlemektir. Bugün proletaryanın bütün siyaseti, esas olarak, bu burjuva sahtekârlarının maskelerini düşürmek, kendi ülkelerindeki proletarya mücadelesinden korktukları için Asya'daki devrimin karşısına jandarma olarak dikilen ve başkalarının da bu rolü oynamasına yardımcı olan Avrupa hükümetlerinin gerici niteliğini geniş halk yığınlarının gözünde açığa çıkarmak noktasında toplanmaktadır.

Avrupa'nın Türkiye ve Balkan olaylarının çevresine ördüğü entrikalar ağı gerçekten çok yoğundur. Ve geniş kamuoyu, küçük ayrıntılara, kıyıda köşede kalmış sorunlara, gelişen olayların bazı yönlerine dikkat çekerek sürecin bütününün anlamını gizlemeye çalışan diplomatların tuzağına düşmektedir. Bunun karşısında bizim görevimiz, milletlerarası sosyal-demokrasinin görevi, tam da olayların bu genel bağlantısını, genel eğilimini ve olayların ardındaki bütün gerçekleri halka açıklamaktır.

Birinci olarak, her biri "kendi lokmasını koparmaya", ellerindeki toprak ve sömürgeleri genişletmeye çalışan kapitalist devletler arasındaki rekabet; ikinci olarak, Avrupa tarafından köleleştirilmiş ya da "himaye" altına alınmış halklar arasında bağımsız bir demokratik hareketin gelişmesinden duyulan korku -işte bütün Avrupa siyasetini harekete geçiren iki itici güç bunlardır. Genç Türkler ılımlı ve ölçülü davranışlarından ötürü göklere çıkarılıyorlar. Yani Türk devrimi, güçsüz olduğu için, geniş halk yığınlarını harekete geçirmede için, kitlelerde gerçek bağımsızlık ruhunu uyandırmadığı için, Osmanlı İmparatorluğunda fiililenmekte olan proletarya mücadelesine düşman olduğu için övülüyor. Bu arada Türkiye'nin yağmalanması geçmişte olduğu gibi devam ediyor. Övüyorlar, çünkü Türk topraklarını eskiden olduğu gibi yağmalayabiliyorlar. Hem Genç Türkleri övüyorlar ve hem de açıkça *Türkiye'nin paylaşılması* demek olan bir siyaseti sürdürüyorlar. Bu konuda, bölge sosyal-demokratlarının gaztesi olan *Leipziger Volkszeitung*, çok haklı olarak şunları söylüyor:

"1791 Mayısında, gerçekten ülkelerinin iyiliğini isteyen bazı akıllı devlet adamları, Polonya'da siyasal bir reform yaptılar. Prusya Kralı ve Avusturya İmparatoru, 3 Mayıs Anayasasını göklere çıkardılar ve bunu 'komşu ülkeye refah getirecek' bir eser olarak kutladılar. Bütün dünya, Polonyalı reformculara, Paris'in korkunç Jakobenlerinin tersine işlerini

'ılımlı' bir şekilde becerdiklerinden dolayı iltifatlar yağdırdı... 23 Ocak 1793'te ise, Prusya, Avusturya ve Rusya, Polonya'yı aralarında paylaşma antlaşmasını imzaladılar!

"1908 Ağustosunda Genç Türkler, şaşırtıcı bir kolaylıkla siyasal bir reform yaptılar. Bütün dünya onları, Rusya'nın korkunç sosyalistlerinin tersine işlerini böylesine saygıdeğer bir 'ılımlılıkla' becerdikleri için övüyor... Ekim 1908'de ise, Türkiye'nin paylaşılması demek olan bir dizi gelişme meydana gelmektedir."

Gerçekten, diplomatların yaptıklarına, büyük devletlerin devrimci Türkiye'ye karşı giriştikleri toplu hareketlere bakmaksızın, onların *sözlerine* inanmak, tam manasıyla çocukluk olacaktır. Çeşitli ülkelerin dışişleri bakanları ve devlet başkanları arasındaki buluşma ve görüşmeler *olgununu*, bu buluşma ve görüşmeleri izleyen olaylarla karşılaştırmak bile, diplomatların demeçlerine duyulan safça inancın duman gibi dağılıp gitmesine yetecektir.

Ağustos ve Eylül aylarında, yani Genç Türk devriminden hemen sonra ve Avusturya ve Bulgar bildirilerinden hemen önce, şu temaslara tanık olduk: İzvolski'nin İngiliz Kralı Edvard ve Fransız Başbakanı Klemanso (Clemenceau) ile Karlsbad ve Marienbad'da buluşması, Avusturya Dışişleri Bakanı Von Aehrenthal ile İtalyan Dışişleri Bakanı Tittoni'nin Salzburg'da buluşması, daha sonra İzvolski ile Von Aehrenthal'in 15 Eylül'de Buchlau'da buluşması, Bulgar Prensi Ferdinand ile İmparator Franz-Jozef'in Budapeşte'de buluşması, İzvolski'nin Alman Dışişleri Bakanı Von Schoen ile ve daha sonra Tittoni ve İtalyan Kralı ile buluşması.

Bu olgular son derece açıktır. Avusturya ve Bulgaristan bildirileri yayınlanmadan *önce*, *altı devletin* (Rusya, Avusturya, Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere'nin) kral ve bakanlarının kişisel görüşmeleri sırasında, *bütün önemli noktalar* üzerinde en gizli ve en ayrıntılı bir şekilde anlaşmaya varılmıştı bile. Aehrenthal'in, Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhak etmesine İtalya, Almanya ve Rusya'nın razı olduklarını söylediğinde gerçeği dile getirip getirmediği meselesi etrafında *sonradan* basında başlatılan tartışma, dar kafalı liberallerden başka kimseyi kandırmayan *bir komediden*, *tamamen basit bir hileden* ibaretti. Avrupa devletlerinin dış siyaset kodamanları olan İzvolskiler, Aehrenthaller ve bütün o taçlı soyguncular çetesiyle bakanları, basına bile bile bir kemik attılar: Lütfen, kimin kimi dolandırdığını ya da kimin kimi gıcundurduğunu, Avustur-

ya'nın mı Rusya'yı, yoksa Bulgaristan'ın mı Avusturya'yı vb. kandırdığını, Berlin Antlaşmasını³ "ilk" kimin çiğnemeye başladığını, büyük devletler arasında yapılması düşünülen konferansa karşı kimin tavrının nasıl olacağını vb., vb. öğrenmek için didişip durun bakalım beyler! Lüt-fen halkoyunun dikkatini bu ilginç ve önemli -ne kadar da önemli ya!- so-rulara çekiverin. *En önemli şeyi, esas olanı*, temel meseleler üzerinde, yani Genç Türk devrimine karşı girişilecek hareket, Türkiye'nin pay-laşılmasına ilişkin sonraki önlemler, Çanakkale boğazı meselesinin⁴ şu ya da bu bahane ile gözden geçirilmesi, Rusya'daki aşırı-gerici Çara İran devrimini boğazlama izninin verilmesi konularında şimdiden varmış ol-duğumuz anlaşmayı gizlemek için ihtiyaç duyduğumuz şey tam da bu-dur. Meselenin esası budur; bizim için, bütün Avrupa'nın gerici burjuva-zisinin önderleri için gerçekten gerekli olan şey budur ve biz de bunu yapıyoruz. Basın ve parlamentodaki liberal ahmaklar ise, olayların nede-ni, kimin neyi, nasıl dediği, sömürge talanı ve demokratik hareketlerin bastırılması siyasetinin eninde sonunda hangi kılıfa sığdırılacağı ve im-zalanıp mühürlenerek dünyaya sunulacağı üzerinde gevezelik ederek va-kit öldürüyorlar.

Şu anda en "tok" ülke haline gelmiş olan Avusturya dışındaki bütün büyük Avrupa devletlerinin basını, *kendi* hükümetini *kendi* millî çıkar-larını yeterince savunmamakla suçlamaktadır. Her ülkenin liberalleri, kendi ülkelerini ve hükümetlerini, en beceriksiz, durumdan en az "yarar-lanan", en çok kandırılan ülke ve hükümet olarak gösteriyorlar. Ne za-mandır Avusturya'nın başarılarının kendilerini "kışkandırdığını" itiraf

3 Haziran-Temmuz 1878'de Berlin'de yapılan bir konferans sonunda Almanya, Rusya, İngiltere, Avusturya-Macaristan, Türkiye, Fransa ve İtalya tarafından imzalanan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun kısmen paylaşılmasını öngören bir antlaşma.

Bu antlaşma, Türkiye'nin 1877-1878 savaşında yenilgiye uğramasından sonra Rusya ile Türkiye arasında imzalanan Ayastefanos Barış Antlaşmasını yürürlükten kaldırdı. Yeni antlaşma gereğince Rusya Batum, Kars ve Ardahan'ı; İngiltere Kıbrıs'ı aldı; Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i "geçici" olarak işgaline izin verildi; Sırbis-tan, Karadağ ve Romanya'nın bağımsızlığı resmîleştirildi. Bulgaristan ise ikiye bölündü: Kuzey Bulgaristan Türk vesayeti altındaki bir prenslik, Güney Bulgaristan ise Doğu Rumeli adını taşıyan özerk bir Türk eyaleti oldu.

4 Çarlık Hükümetinin Boğazlar ve İstanbul üzerinde hak iddia etmesine gönderme yapı-lıyor. Bu hak iddiası, Orta Doğu'daki İngiliz ve Alman çıkarlarıyla çelişiyordu. Boğaz-ların ve İstanbul'un ele geçirilmesi, Birinci Dünya Savaşında Rus kapitalistlerinin baş hedefiydi.

eden (Bay Milyukov'un kendi sözü aynen budur) bizim Kadetlerimizin⁵ siyaseti de budur. Genel olarak liberal burjuvaların bütün bu siyaseti ve özel olarak bizim Kadetlerimizin siyaseti, en alçak bir ikiyüzlülüktür, ilerlemenin ve özgürlüğün gerçek çıkarlarına en iğrenç bir ihanetten kaynaklanmaktadır. Çünkü bu siyaset, birinci olarak, gerici hükümetlerin komplosu karşısında susarak halk kitlelerinin demokratik bilincini karmaktadır. İkinci olarak, bütün ülkeleri "aktif" diye adlandırılan bir dış siyaset izlemeye zorlamakta, yani sömürge yağması sistemini ve büyük devletlerin Balkanların içişlerine müdahalesini (ki bu müdahale her zaman için gerici bir nitelik taşır) haklı çıkarmaktadır. Üçüncü olarak bu siyaset, halkları "bizim" ne alacağımız, ganimetten "bize" ne düşeceği, pazarlıkta "bizim" ne koparabileceğimiz gibi sorularla ilgilendirerek düpedüz gericiliğin oyununa getirmektedir. Şu anda gerici hükümetlerin en çok ihtiyaç duyduğu şey, sovgunlarını ya da "tazminat" taleplerini haklı çıkarmada "kamuoyuna" dayanabilmektir. Onlar sanki bakın, diyorlar, ülkemizdeki basın bizi aşırı ilgisizlik göstermekle, millî çıkarları ihmal etmekle, fazla yumuşak davranmakla suçluyor ve savaş tehditleri yağıyor; öyleyse, "en alçakgönüllü ve en haklı" istekler olan benim isteklerim, tam anlamıyla yerine getirilmelidir.

Avrupa'nın liberal burjuvalarının siyaseti gibi Rus Kadetlerinin de siyaseti, gerici hükümetlere kölece boyun eğmekten, sömürgeleri soymayı, başka ülkeleri yağlamamayı ve onların içişlerine karışmayı savunmaktan ibarettir. Hatta Kadetlerin siyaseti, "muhafezet" bayrağı altında yürütüldüğü ve dolayısıyla birçoklarını yanıltma, Rus hükümetine inananlarda güven yaratma ve yığınların moralini bozma sonucunu verdiği için, özellikle çok daha zararlıdır. Bu nedenle Duma'daki temsilcilerimiz⁶ ve bütün Parti örgütlerimiz, istibdadın gerici siyaseti ile Kadetlerin ikiyüzlü muhafefti arasındaki bağlantıyı bildirilerde ve toplantılarda

5 1905'te kurulan ve Rus liberal burjuvazisini temsil eden Anayasacı-Demokrat parti.

6 Devlet Duması, Çarlık Rusyasının 1905 devrimi sonucunda kurulan yasama meclisiydi. Etkin bir gücü yoktu. İşçi ve köylülerin büyük çoğunluğuna ve Rus olmayan milliyetlere oy hakkı tanımayan dolaylı, dereceli, eşitsiz ve kartışık bir seçim sistemiyle oluşturuluyordu.

Birinci (Nisan-Temmuz 1906) ve *İkinci* (Şubat-Haziran 1907) Dumalar, Çarlık hükümeti tarafından kapatıldı. *Üçüncü* (1907-1912) ve *Dördüncü* (1912-1917) Dumalarda ise, istibdat tarafıslı olan Kara Yüzler hakim durumdaydılar.

Bolşevikler Duma kürsüsünden, hem Çarlık hükümetinin siyasetinin içyüzünü, hem de

olduğu gibi *Duma kürsüsünden* de açıklamadan, Balkan olayları etrafında en küçük bir Sosyal-Demokrat propaganda ve ajitasyon adımı atmamızın mümkün olmadığını anlamalıdır. Kadetlerin dış siyasetinin *esasta aynı* olduğunu açıklamadan, Çarlığın siyasetinin bütün kötülüklerini ve bütün gerici yönlerini halka kavratmamız imkânsızdır. Kadetlerin tumturaklı sözlerine, gösterişçiliğine, üstü kapalı davranışları ve kurnazlıklarına karşı savaşmadan, dış siyasette şoven milliyetçiliğe ve gerici fikirlere karşı savaşmamız imkânsızdır.

İşte, liberal-burjuvaziye karşı yumuşak davranmanın, sosyalistleri nereye götürebileceğine dair bir örnek. Ünlü oportünist yayın organı *Sozialistische Monatshefte*'de ("sosyalist" aylık dergi???) Max Shippel, Balkan bunalımı hakkında şunları yazıyor:

"Partinin hemen bütün akli başında üyeleri, Berlin merkez organımızda [yani *Vorwaerts*'de⁷] geçenlerde bir kez daha dile getirilen, Almanya'nın ne Balkanlarda halen süregelen karışıklıklardan, ne de çıkması mümkün karışıklıklardan hiçbir şey beklememesi gerektiği şeklindeki görüşün yaygınlık kazanmasının yanlış olacağını göreceklerdir. Elbette, hiçbir toprak talebinde bulunmamalıyız... Fakat Avrupa, bütün Asya ve Afrika'nın bir parçası arasında önemli bir birleşme noktası olan bu bölgede güçlerin büyük ölçüde yeniden saflaşmasının, milletlerarası durumumuzu en dolaysız şekilde etkileyeceğinden şüphe edilemez... Şimdilik Rus gericiliği bütün önemini yitirmiştir, bu haliyle en küçük bir belirleyici öneme sahip değildir... 1850-1880 yılları arasında demokratların yaptığı gibi, Rusya'yı her zaman ve her yerde kendimize düşman olarak görmemiz için bir sebep yoktur."

Sosyalist maskeli bu liberal ahmak, Rusya'nın "Slav kardeşleri" için duyduğu "endişe"nin ardında gizlenen gerici dolapları görememektedir. Alman burjuvazisi adına "biz", "bizim durumumuz" vb. derken, Genç Türk devrimine indirilen darbenin de, Rusya'nın İran devrimine karşı atılımlarının da farkında değildir.

Shippel'den aldığımız parça, söz konusu derginin 22 Ekim tarihli aslında Çarlığı destekleyen burjuva-liberal "muhalefetin" ikiyüzlülüğünü geniş kitlelerin gözleri önüne sermek için yararlandılar. 1914'de Dumadaki beş Bolşevik temsilci emperyalist savaşa karşı çıktılar ve ertesi yıl tutuklanarak kürek cezasına mahkûm edildiler.

⁷ *Vorwaerts (İleri)*: Alman Sosyal-Demokrat Partisinin merkez organı olan günlük gazete. 1876-1933 yılları arasında yayımlanmıştır.

sayısında çıktı. 18 Ekim'de *Novoye Vremya*⁸, "Tebriz'de hüküm süren anarşinin akıl almaz ölçülere vardığını", şehrin "yarı-vahşi devrimciler tarafından yarı yarıya harap ve yağma edildiğini" söyleyerek ateş püsküren bir makale yayınladı. Görüldüğü gibi, devrimin Tebriz'de Şah kuvvetlerine karşı kazandığı zafer, yarı-resmî bu Rus gazetesinin derhal öfkesini kabartmıştır. Bu makalede İranlı devrimci kuvvetlerin önderi Sattar Han, "Azerbaycan'ın Pugaçov"u olarak tanıtılmaktadır (Azerbaycan, İran'ın bir kuzey eyaletidir. Eyalet başkenti Tebriz'dir. Reclus'a göre bu eyaletin nüfusu bütün İran nüfusunun aşağı yukarı beşte birini meydana getirmektedir).

Novoye Vremya şöyle yazıyor: "Rusya'nın, İran sınırındaki canlı ticaretimizi mahveden bütün bu rezaletleri sonuna kadar hoşgörüyü karşılayıp karşılamayacağını kendi kendimize soruyoruz... Bütün Doğu Kafkasya ile Azerbaycan'ın, etnolojik bakımdan tek bir bütün teşkil ettiğini unutmamamız gerekir... Kafkasya'daki Tatar yarı-aydınları, kendilerinin Rus uyrukları olduğunu unutarak, Tebriz'deki karışıklıkları sıcak duygularla karşılamışlar ve o şehre gönüllüler göndermişlerdir... Bize sınırdas olan Azerbaycan'ın yatıştırılması, bizim için çok daha önemlidir. Rusya'nın hiçbir şeye karışmamak yolundaki olanca isteğine rağmen, koşullar onu ne kadar üzücü olursa olsun bu meseleyi kendi eline almaya zorlayabilir."

20 Ekim'de Alman gazetesi *Frankfurter Zeitung*, Azerbaycan'ın "tazminat" olarak Rusya tarafından işgalinin düşünüldüğüne dair Sen Petersburg kaynaklı bir habere yer verdi. 24 Ekim'de aynı gazete, Tebriz'den şu telgrafı yayınladı: "Altı Rus piyade taburu ile onları destekleyen aynı miktardaki süvari ve topçu birlikleri önceki gün İran sınırını geçmiştirler ve bugün Tebriz'e varmaları beklenmektedir."

Max Shippel'in, liberal basınla polis basınının güvence ve yaygalarını kölece tekrarlayarak Alman işçilerine Rusya'nın gerici bir blok olarak önemini çoktan yitirmiş olduğunu, Rusya'yı her şart altında düşman bellemenin yanlış olacağını söylediği gün, Rus birlikleri İran sınırını aşıyorlardı!

Şimdi İran devrimcilerinin, Kanlı Nikola'nın askerleri tarafından gene kılıçtan geçirilmeleri bekleniyor. Resmî olmayan Liyakov'u Azerbay-

⁸ *Novoye Vremya (Yeni Zamanlar)*: 1868-1917 yılları arasında Sen Petersburg'da yayımlanan kiralık taraflısı gerici bir gazete.

can'ın resmen işgali ve I. Nikola 1849'da Macar devriminin üzerine askerlerini yolladığında Rusya'nın Avrupa'da yaptıklarının şimdi Asya'daki bir tekrarı izliyor. O zamanlar Avrupa'nın burjuva partileri içinde, özgürlük için savaşabilen ve günümüzdeki bütün burjuva demokratlarının yaptıkları gibi özgürlük üstüne sadece ikiyüzlü nutuklar çekmekle yetinmeyen, demokrasi adına layık bir demokrasi, hâlâ vardı. O zamanlar Rusya, hiç değilse birkaç Avrupa ülkesine karşı Avrupa'nın jandarmalığını yapmak zorunda kalıyordu. Bugün, "kızıl" Klemanso'nun "demokratik" cumhuriyeti de dahil olmak üzere *bütün* büyük Avrupa devletleri, proletaryanın işine gelebilir diye kendi ülkelerinde demokrasinin daha da yayılmasından ödleri koparak, Rusya'nın Asya jandarması rolünü oynamasına *yardımcı oluyorlar*.

Rusya, Avusturya, Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere tarafından tezgahlanan *gerici Eylül komplosunun*, Rusya için İran devrimine karşı "hareket özgürlüğünü" *öngördüğüne* hiç kuşku yoktur. Bu olgunun, yıllar sonra bir tarihsel belgeler derlemesinde kamuoyuna duyurulacak olan gizli bir belgede mi belirtildiği, yoksa sadece İzvolski tarafından görüştüğü sevgili dostlarının kulağına mı fısıldandığı ya da onların, biz "işgal"den "ilhak"a geçiyoruz, belki siz de Liyakov siyasetinden "işgal"e geçebilirsiniz diye bir imada mı bulundukları veya anlaşmanın daha başka bir şekilde mi cereyan ettiği, hiç önemli değildir. Bütün bunların önemi solda sıfırdır. Önemli olan, büyük devletlerin eylüldeki karşı-devrimci *komplarının*, biçimi mükemmel olmasa dahi *bir gerçek* olduğu ve kapsamının da gittikçe berraklaştığıdır. Bu, proletaryaya ve demokrasiye karşı bir komplodur. Bu, Asya'daki devrimi ya doğrudan doğruya ezmek ya da bu devrime hiç değilse dolaylı darbeler indirmek için tezgahlanmış bir komplodur. Bu, bugün Balkanlar'da, yarın İran'da, öbür gün belki Küçük Asya'da ve Mısır'da vb., sömürge talanının ve toprak ilhaklarının devamını amaçlayan bir komplodur.

Taçlı soyguncularla milletlerarası sermayenin bu birleşik gücünü, ancak dünya proleter devrimi alaşağı edebilir. Bütün sosyalist partilerin güncel görevi, kitle ajitasyonunu yoğunlaştırmak, bütün ülkelerin diplomatlarının oyununu açığa çıkarmak ve gerek jandarma görevini doğrudan doğruya yerine getirenler, gerekse jandarmanın yordakçıları, dostları ve onu paraca destekleyenler dahil olmak üzere hepsi aynı niteliği taşıyan *bütün mütefik büyük devletlerin* oynadıkları alçakça role tanıklık eden

bütün olguları gün ışığına çıkarmaktır.

İzvol'ski'nin bir demeç vermesinin ve Kadetlerle Oktobristlerin de⁹ bir gensoru sunmalarının beklendiği Dumada, Rus Sosyal-Demokrat temsilcilerine şimdi son derece ağır, fakat aynı zamanda çok şerefli bir görev düşüyor. Sosyal-Demokrat temsilciler, başta gelen gerici gücün, başta gelen karşı-devrim komplocusunun siyasetine perde olan bir kurumun [yani Duma'nın-ç.n.] üyesidirler. Onların *bütün gerçeği söyleme gücünü* ve cesaretini kendilerinde bulmaları gerekir. Böyle bir zamanda, Kara Yüzler Duması'nda yer alan Sosyal-Demokrat milletvekillerine çok şey verilmekte, ama kendilerinden de çok şey istenmektedir. Çünkü Duma'da, Çarlığa karşı *Kadetlerden* ve Oktobristlerden *farklı* bir şekilde sesini yükseltecek onlardan başka *kimse* yoktur. Oysa böyle bir zamanda ve böyle koşullar altında Kadetlerin herhangi bir "itirazı", hiç itiraz olmasından daha kötüdür. Çünkü bu, *aynı* kapitalist kurt sürüsünün içinden aynı kurt siyaseti adına ileri sürülen bir itirazdan başka bir şey olmaz.

Öyleyse Duma grubumuz ve bütün diğer Parti örgütlerimiz derhal işe koyulmalıdırlar. Bugün kitle ajitasyonu, normal zamanlara göre yüz kat daha çok önem kazanmaktadır. Dolayısıyla şu üç nokta, çalışmalarımızda birinci planda yer almalıdır. Birincisi, Kara Yüzlerden Kadetlere kadar bütün gerici ve liberal basının tersine Sosyal-Demokratlar, konferansları, devletler arasındaki anlaşmaları, Avusturya'ya karşı İngiltere ile, Almanya'ya karşı Avusturya ile ya da başkalarıyla ittifakları kapsayan diplomatik oyunun maskesini indirmelidirler. Görevimiz, aslında çoktan gerçekleşmiş olan ve şimdi hükümetlerin o derece gizli olmayan görüşmeler komedisiyle maskelemek için bütün güçlerini harcadıkları, büyük devletlerin gerici komplosu *olgusunu* açığa çıkarmaktır. Diplomatik komedilere hayır, gerçeği halka açıklamaya evet, uluslararası anti-

⁹ 17 Ekim Birliğinin üyeleri. 1905 Kasunında kurulan büyük kapitalistlerin kralcı partisi. Çarın, anayasal özgürlükleri tanımayı vaat eden 17 Ekim 1905 Manifestosunu desteklediklerini göstermek için bu adı almışlardı. Bu partinin bütün faaliyeti halka düşmandı ve büyük kapitalistlerle, büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını korumayı amaçlıyordu. Oktobristler Çarlık hükümetinin bütün gerici iç ve dış siyasetini kayıtsız şartsız destekledikleri halde, zaman zaman oy kazanmak için Dumadaki burjuva "muhalefetiyle" aynı safta görünüyorlardı. Ekim Sosyalist Devriminden sonra gerek Oktobristler, gerekse Kadetler, emperyalistlerin desteğiyle Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı silahlı bir mücadeleye giriştiler.

proleter gericiliği mahkum etmeye evet!

İkincisi, bu komplonun meyvalarını ve sözde değil, gerçekteki sonuçlarının neler olduğunu: Türk devrimine indirilen darbeyi, İran devriminin ezilmesi için Rusya'nın yaptığı yardımı, başkalarının işlerine nasıl karışıldığını ve en temel demokratik ilkenin, milletlerin kendi kaderlerini tayin etmeleri hakkının nasıl çiğnendiğini anlatmalıyız. Dünyanın bütün Sosyal-Demokrat partilerinin programları gibi bizim programımız da, bu hakkı savunmaktadır. Bir yandan Avusturyalıların, diğer yandan Rus Kara Yüzlerinin "Slav kardeşleri" için duydukları endişe kadar gerici bir şey yoktur. Bu "endişe"nin ardında, Rusya'ya Balkanlar'da bunca zamandır unutulmaz bir ün kazandırmış olan en aşağılık entrikalar yatmaktadır. Bu "endişe" her zaman, şu veya bu Balkan ülkesinde *gerçek* demokrasinin gerçekleşmesine karşı tasallutu beraberinde getirmektedir. Büyük devletlerin Balkan ülkeleri için duyabilecekleri tek ve samimi "endişe"nin tek bir ifadesi olabilir: Onları kendi hallerine bırakmak, yabancı bir müdahaleyle varlıklarını zehirlememek, Türk devriminin tekerine çomak sokmamak. Fakat işçi sınıfı elbette böyle bir siyaseti burjuvaziden beklemez.

Sözde en liberal ve en "demokratik" olanlarına varıncaya dek ve bizim Kadetler de dahil burjuva partilerinin hepsi, kapitalist dış siyasetin bakış açısını paylaşıyorlar. Sosyal-Demokratların özel bir gayretle ortaya çıkarmaları gereken üçüncü nokta da budur. Liberaller ve Kadet Partisi, temelde, kapitalist milletler arasındaki mevcut rekabetten yanadırlar; Kara Yüzlerden sadece, bu rekâbetin değişik bir biçimde sürdürülmesi, hükümetin bugün dayandığı anlaşmalardan başka birtakım anlaşmalar yapılması noktalarında ayrılmaktadırlar. Ve liberallerin, burjuva dış siyasetinin bir yönüne karşı o aynı siyasetin bir başka yönü yararına sürdürdükleri bu mücadele, liberallerin (soygunculuk ve müdahale konusunda) diğer ülkelerden geri kaldığı için hükümete yönelttikleri suçlamalar, kitleler üzerinde son derece moral bozucu bir etki yapmaktadır.

Kahrolsun her çeşit sömürgeci siyaset! Kahrolsun, yabancı toprakların ve yabancı halkların ilhakı için, yeni imtiyazlar, yeni pazarlar, Boğazların denetimi vb. için sürdürülen tüm kapitalist müdahale ve rekâbet siyaseti!

Sosyal-Demokrasi, "adıl ve barışçı" bir kapitalist ilerleme şeklindeki saçma küçük burjuva ütopyasını paylaşmamaktadır. Sosyal-Demokrasi,

yeryüzünde barış ve özgürlüğün milletlerarası devrimci proletaryadan başka bir savunucusu olmadığını bilerek, kapitalist toplumun tümüne karşı mücadele etmektedir.

Not: Gazeteler *Sen Petersburg Telgraf Ajansı*'nın, Rus birliklerinin İran sınırını geçtikleri haberini yalanlayan bir haberini yayınladıkları sırada, bu makale artık baskıdaydı. Bu haberler, 24 Ekim tarihli *Frankfurter Zeitung*'un ikinci sabah baskısına konulmuştu. Gazetenin *üçüncü* baskısında ise, İstanbul kaynaklı ve 24 Ekim akşam 22:50 tarihli başka bir haber vardı. Bu haberde, Rus birliklerinin İran sınırını geçtiklerinin 24 Ekim akşamı İstanbul'da öğrenildiği söyleniyordu. Şu anda *sosyalist basın dışındaki yabancı basın*, Rus birliklerinin İran'a girmesi konusunda susmaktadır.

Sonuç: Henüz bütün gerçeği kesin olarak bilemiyoruz. Ne olursa olsun, Çarlık hükümetinden ve *Sen Petersburg Telgraf Ajansı*'ndan gelen "yalanlama"lara güven olmayacağı kesindir. Rusya'nın büyük devletlerin bilgisiyle, entrikalardan başlayarak asker sevkine kadar her türlü yolla İran devrimine karşı mücadele etmekte olduğu ise bir gerçektir. Azerbaycan'ı işgal etmeyi hedef alan bir siyaset uyguladığına da hiç kuşku yoktur. Askerî birlikler henüz sınırı geçmemişlerse dahi, mutlaka bu amaç için gerekli bütün önlemler şimdiden alınmıştır. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

16 (29) Ekim 1908
Toplu Eserler, c. 15.

3. Jön Türk Devriminin Zaaf ve Sorunları

LENİN

"Türkiye'deki burjuva devrimi 'halk' devrimi değil"

Eğer örnek olarak 20. yüzyıldaki devrimleri alacak olursak, hiç kuşkusuz Portekiz ve Türkiye devrimlerinin her ikisinin de burjuva devrimleri olduğunu kabul etmemiz gerekecektir. Ne var ki, bu devrimlerin hiçbiri bir "halk" devrimi değildir; çünkü bu devrimlerde halk kitleleri, halkın büyük çoğunluğu etkin bir biçimde, bağımsız olarak, kendi iktisadî ve siyasal talepleriyle gözle görülür bir biçimde ortaya çıkmaz. Oysa, 1905-1907 Rus burjuva devrimi, Portekiz ve Türkiye devrimlerinin zaman zaman paylarına düşen "parlak" başarıları kazanmamış olmasına karşın, kesinlikle "gerçek halk" devrimiydi. Çünkü baskı ve sömürü altında inleyen halk yığınları, halkın çoğunluğu, toplumun en alt tabakaları, bağımsız bir biçimde ayağa kalkmışlar ve bütün bir devrim sürecine *kendi* taleplerinin, yıkılmakta olan eski toplumun yerine kendi bildikleri yoldan yeni bir toplum inşa etme yolundaki *kendi* çabalarının damgasını vurmuşlardı.

Ağustos-Eylül 1917

Devlet ve Devrim, 1. Baskı, çev. M.H. Spatar- C. Üster, Aydınlık Yayınları, İstanbul, Aralık 1978, s.53

LENİN

"Jön Türk hareketinin yarım zaferi"

Türkiye'de Jön Türklerin başını çektiği devrimci hareket, orduda başarı sağlamıştır. Gerçi bu, sadece yarım bir zaferdir, hatta o bile değildir. Çünkü Türkiye'nin II. Nikolası [II. Abdülhamit kastediliyor- DP]

ünlü Türk anayasasını y r rl ge koyma vaadiyle Şimdilik durumu kurtarmıştır. Ne var ki bir devrimde böyle yarım zaferler, eski rejimin vermek zorunda kaldığı bu gibi acele ödünler, iç savaşın daha geniş halk yığınlarını harekete katan yeni ve çok daha kesin, çok daha sert dalgalanmalarının en sağlam güvencesidir.

23 Temmuz (5 Ağustos) 1908

"Dünya Siyasetinde Patlayıcı Maddeler"

LENİN

*"Türkiye'deki  ağdaş burjuva devrimi de,
demokrasi ile Narodizmin ilişkisi sorunuyla karşı karşıyadır"*

...Büyük burjuva demokrasisi siyasal programı -Sun Yat-sen'in makalesi aslında böyle bir programdır- önümüze, Asya'daki  ağdaş burjuva devrimlerinde demokrasi ile Narodizm arasındaki ilişkiyi yeni dünya olaylarının ışığında yeniden inceleme görevini getiriyor ve bunun için el-verişli bir fırsat da sağlıyor. Rusya'nın 1905'te başlayan devrimci döneminin ortaya çıkardığı en ciddi sorunlardan biri budur. Üstelik, Çin Cumhuriyeti'nin Geçici Cumhurbaşkanı'nın siyasal programından da -özellikle bu program Rusya'daki, Türkiye'deki, İran'daki ve Çin'deki devrimci gelişmelerle bir arada değerlendirildiğinde- anlaşılacağı gibi, sadece Rusya değil, bütün Asya bu sorunla karşı karşıyadır.

15 Temmuz 1912

"Çin'de Demokrasi ve Narodizm"

"Türk devletinin burjuva-demokratik dönüşümü tamamlanmadı"

Ama bu, Entemasyonal'in 20. yüzyılın başında da, milletlerin kendi siyasal kaderlerini özgürce tayin etmeleri ilkesini, onların ayrılma haklarının tanınmasını, Doğu Avrupa ve Asya için gereksiz görebileceği mi demekti? Böyle bir şey saçmalığın doruğu olurdu ve (teorik olarak) Türk, Rus ve Çin devletlerinin burjuva-demokratik dönüşümlerinin tamamlanmış olduğunun kabulünü, (pratik olarak) istibdat karşısında oportünist bir tutumun benimsenmesini beraberinde getirirdi.

Şubat-Mayıs 1914

"Milletlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı
Üzerine"

*"Alman ve İngilizleri Türkiye'den atmak için gerekli
devrimci ittifak"*

...Daha 1905'te Türkiye, İran ve Çin'de devrimlere yol açmış olan Rus devrimi, Almanların Türkiye'den, İngilizlerin ise Türkiye, İran, Hindistan, Mısır vb.'den atılmaları için, despotlara ve hanlara karşı sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin işçileri ve köylüleriyle gerçek bir devrimci ittifak kurabilmiş olsaydı, Alman ve İngiliz emperyalistlerini çok güç bir duruma sokmuş olacaktı.

14 (27) Haziran 1917

"Rus Devriminin Dış Siyaseti"

4. Jön Türk Devriminin Mirası

LENİN

*"1905'ten sonra patlak veren devrimlerle
dünya nüfusunun büyük çoğunluğu tarihsel gelişmede
aktif bir rol oynamaya başladı"*

...Sömürge sahipliği yetkilerinin yeniden paylaşılmasından söz ettiklerinde, bunun, soygun ve talan yetkilerinin yeniden paylaşımı, dünya nüfusunun çok küçük bir kesimi arasında büyük çoğunluğu sömürme haklarının yeniden paylaşımı anlamına geldiğini çok iyi biliyoruz. Bağımsız bir devrimci güç haline gelemediği için bugüne kadar tarihsel gelişmenin bütünüyle dışında kalan bu çoğunluğun, 20. yüzyılın başından itibaren artık böyle pasif bir rol oynamadığını biliyoruz. 1905'ten sonra, Türkiye, İran ve Çin'de devrimlerin patlak verdiğini, Hindistan'da devrimci bir hareketin geliştiğini biliyoruz. Emperyalist savaş da devrimci hareketin yükselmesine yardımcı oldu. Çünkü Avrupa emperyalistleri, kendi kavgalarına alay alay sömürge askerini de katmak zorunda kaldılar...

22 Kasım 1919

"Doğu Halkları Komünist Örgütlerinin İkinci Rusya Kongresine Sunulan Rapor"

LENİN

"Jön Türk devrimi ve emekçi kitlelerin siyaset sahnesine çıkması"

Dünya nüfusunun ezici çoğunluğunu meydana getiren sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin emekçi halk kitleleri, 20. yüzyılın başında, özel-

likle Rusya, Türkiye, İran ve Çin devrimleriyle siyaset sahnesine çıktılar. 1914-1918 emperyalist savaşı ve Rusya'da Sovyet iktidarının kurulması, İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonallerin önderleri de dahil olmak üzere Avrupa ve Amerika'nın mürekkep yalamış küçük burjuvazisi bunun böyle olduğunu görmemekte ne kadar diretirse diretsin, bu kitleleri şimdi kesinlikle dünya siyasetinde ve emperyalizmin devrimle yıkılmasında aktif bir etken haline getirmektedir.

13 Nisan 1921
"RKP'nin Taktikleri Konusunda Komünist
Enternasyonal'in Üçüncü Kongresine Sunulan
Bir Rapor İçin Tez Taslakları"

III.

BALKANLAR'DA OSMANLI HAKİMİYETİ
EMPERYALİST ÇIKAR ÇATIŞMALARI VE
MİLLÎ HAREKETLERİN GELİŞMESİ

STALİN

*"Türklerin istilasına karşı savunma ihtiyacı nedeniyle
Avrupa'nın doğusunda merkezî devletler milletlerden önce
ortaya çıktı."*

Milletlerin oluşmasının merkezî devletlerin oluşmasıyla aşağı yukarı aynı zamana rastladığı yerlerde, milletler doğal olarak devlet çatısı altına girdiler ve bağımsız burjuva-millî devletler haline geldiler. İngiltere'de (İrlanda dışında), Fransa'da, İtalya'da böyle oldu. Buna karşılık Türklerin, Moğolların vb. istilalarına karşı kendini savunma ihtiyacı, Avrupa'nın doğusunda merkezî devletlerin oluşumunu hızlandırdı. Merkezî devlet buralarda feodalizmin yıkılmasından önce, dolayısıyla milletlerin oluşmasından önce ortaya çıktı. Bunun sonucu milletler buralarda millî devletler haline gelmediler, gelemediler; fakat bazı karışık, burjuva milliyetler devletleri oluşturdular. İçlerinde genellikle bir güçlü, hakim millet ve birçok zayıf, bağımlı milletler vardı. Avusturya, Macaristan, Rusya böyle devletlerdi.

10 Şubat 1921

"Millî Meselede Partinin Önündeki Görevler
Üzerine", *Eserler*, c. 5, s. 13

STALİN

*"Türklerin istila tehdidi yüzünden Doğu Avrupa'da
çeşitli halklardan meydana gelen karma devletler oluştu"*

Avrupa'nın doğusunda ise milletlerin oluşumu ve feodal parçalanmanın tasfiyesi süreci ile merkezî devletlerin oluşumu süreci aynı zamanda olmadı. Macaristan, Avusturya, Rusya'yı kastediyorum. Bu gibi ülkelerde kapitalist gelişme henüz yoktu, belki yeni başlamıştı. Öte yan-

dan, Türklerin, Moğolların ve Doğunun diğer halklarının istilasına karşı savunmanın gerekleri, istila akımına karşı durabilecek merkezî devletlerin oluşumunu kaçınılmaz kıldı. Doğu Avrupa'da merkezî devletlerin ortaya çıkış süreci, insanların milletler halinde bir araya gelmesi sürecinden daha hızlı olduğu için, buralarda, henüz millet olarak biçimlenmemiş, fakat ortak bir devlet içinde birleşmiş çeşitli halklardan meydana gelen karma devletler oluştu.

10 Mart 1921

"Millî Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine Okunan Rapor", *Eserler*, c.5, s.29-30

STALIN

"Türklerin Balkan milletlerine zulmü ve Türkleştirme siyaseti"

Milletlerin ve millî dillerin, eritme siyasetine karşı olağanüstü bir isticrar ve çok büyük bir direnme gücü gösterdikleri bilinmektedir. Dünyanın en zorba eritme siyaseti uygulayıcıları olan Türkler, Balkan milletlerine yüzyıllar boyunca zulmettiler ve acı çektiler. Fakat onları yok etmeyi başaramadıkları gibi, tersine, onlara teslim olmak zorunda kaldıklarını gördüler. Çarlık Rusyası'nın Ruslaştırıcıları ve Prusya-Alman Almanlaştırıcıları, zorbalıkta Türk eritme siyaseti uygulayıcılarından hiç de geri kalmadılar. Yüz yıldan fazla bir süre boyunca Leh (Polonya) milletini parçaladılar ve ona acı çektiler, tıpkı Fars ve Türk eritme siyaseti uygulayıcılarının Ermeni ve Gürcü milletini yüzyıllar boyunca parçalamaya, kökünü kazımaya ve ona acı çekirtmeye çalıştıkları gibi, Fakat Ruslar ve Almanlar bu milletleri yok etmeyi başaramadıkları gibi; tersine aynı şekilde onlara teslim olmak zorunda kaldıklarını gördüler.

18 Mart 1929

"Millî Mesele ve Leninizm", *Eserler*, c.2, s. 310-311

STALİN

"Türk eritmeciler Balkan halklarının dillerini körelttiler"

(...) Türk eritmeciler [asimilasyoncular] yüzyıllar boyu Balkan halklarının dillerini köreltmeye, çökertmeye, yok etmeye çalışmışlardır. Bu dönem boyunca Balkan dillerinin sözcük hazinesi epeyce değişikliğe uğramıştır; bu dillere birçok Türkçe sözcük girmiştir; "yakınsamalar" ve "ıraksamalar" meydana gelmiştir. Ama Balkan dilleri gene de direnmiş ve varlıklarını korumuşlardır. Neden? Çünkü bu dillerin dilbilgisi sistemleri ve ana söz dağarcıkları temelde aynı kalmıştır.

20 Haziran 1950

Marksizm ve Dil Üzerine, Çev. Celal Üster, Koral Yayınları, İstanbul, Ekim 1976, s. 33.

DİMİTROV

"Balkanlar'da Türk feodal hakimiyeti ve millî hareketler"

Balkanlar'daki burjuva demokratik devrim Batı Avrupa'daki gibi gelişmedi ve onun gibi sonuçlanamaz. Bu burjuva-demokratik devrim, genel olarak Türk imparatorluğuna karşı savaşlarla başladı ve bunlarla sona erdi. Balkan ülkelerinde oluşan burjuva sınıfları, hakim durumlarına, feodalizmin yok edilmesine ve millî devletlerin kurulmasına yol açan burjuva-demokratik devrimlerin zaferi sonucu değil, fakat Türkiye'ye düşman devletlerin ordularının Balkan yarımadasında Türk feodal hakimiyetini savaşla devirmesi sonucu ulaştılar. Çarlık Rusyasına ve Batı Avrupa kapitalist devletlerine tamamen bağımlı olan burjuva sınıfları, başından itibaren kaderlerini Balkanların yabancı fetihçileri ile birleştirdiler, onların fetih planlarının ve milletlerarası siyasetteki hedeflerinin bir aleti haline geldiler ve Balkan halklarının ezilmesinde ve soyulmasın-

da onların yamakları oldular. Böylece doğal olarak burjuva-demokratik devrim yolunu ebediyen terk ettiler ve kesin olarak karşı-devrimci sınıflar haline geldiler.

Balkan ülkelerinin yüzyıllar süren Türk feodal hakimiyetinden kurtuluşu ve birer devlet oluşturmaları, Balkanlar'da hakimiyet kurmak isteyen büyük devletlerin etkin müdahaleleri ve Türk imparatorluğuna karşı bir dizi savaş sonucu gerçekleşti. Bu nedenle bu devletlerin (Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk) kurulması ve sınırlarının saptanmasında, kapitalist büyük devletlerin planları ve çıkarları ve o zamanki durumda Balkanlar'da büyük devletler arasındaki fiilî kuvvet ilişkileri daima belirleyici rol oynadı. Buna karşılık Balkan halklarının etnografik özellikleri ve millî birlikleri meselenin göz önünde bulundurulması en son geliyordu. Balkanlar'ın devletlere bölünmesi, Balkan halklarının canalcı önemdeki çıkarlarına, iktisadî gelişmeleri için esas taleplerine, Balkan ülkelerindeki üretici güçlerin gelişmesine sadece uygun olmamakla kalmıyor; çoğu zaman bunlara bütünüyle aykırı düşüyordu.

Türk imparatorluğuna karşı savaşlar, burjuva-demokratik devrime ait görevlerin kısmen çözümüne yol açtı. Çünkü bu, elbette kapitalizmin Balkanlar'a girmesi yararıydı. Böylece feodalizm, Sırbistan ve Bulgaristan'da bütünüyle, Yunanistan'da büyük ölçüde yok edildi. Birbiri ardından Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk millî devletleri doğdu. İktidar, büyük devletlerin Balkan ülkelerine zorla kabul ettirdikleri hanedanlarla ittifak halinde olan millî burjuvazinin eline geçti. Balkanlar kapitalist gelişme yoluna sokuldu.

Fakat bütün bunlara rağmen tarım meselesi bütün Balkanlar çerçevesinde (Romanya, Arnavutluk, Makedonya, Trakya ve Yunanistan'ın bir kısmı) kesin olarak çözülmedi. Balkanlar'da millî mesele de çözülmeden kaldı. Burjuva-demokratik devrim zaferle sonuçlanmaksızın, o zamanki durumda bu iki temel meselenin çözümü imkânsızdır. Ve kapitalist fetih savaşlarının yöntemleri bunları çözmeye muktedir değildi.

Türkiye'ye karşı Balkan Savaşı (1912-1913) hemen hemen bütün Balkan eyaletlerinin Türk imparatorluğunun elinden alınmasına yol açtı. Fakat bu savaş, boyunduruk altındaki Makedonyalıları, Trakyalıları, Arnavutları ve Dobrucalıları millî kurtuluşa kavuşturamadı. Sadece fetihçiler ve ezenler değişti. Çarlık Rusyasının koruyucu hakimiyeti altında kuru-

lan ve Türkiye'ye karşı bir savaş amacı güden, Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan arasındaki Balkan ittifakının altında, Makedonya'nın müttefikler tarafından fethedilmesi ve bölüşülmesi planı yatıyordu. Bu ittifak, bilindiği gibi daha sonra Türkiye'den alınan ganimetin bölüşülmesi yüzünden müttefiklerin kendi aralarında çıkan bir savaşa yol açtı. Bu savaşa Romanya da karıştı ve o zamana kadar Bulgaristan'a ait olan Dobruca'nın güney kısmını kopardı.

Böylece, sözümona Balkan milliyetlerinin millî kurtuluşu uğruna yürütülen Balkan savaşı, sonuç olarak Makedonya'nın üç parçaya ayrılmasına ve Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan arasında paylaşılmasına, Trakya'nın aynı şekilde üç parçaya ayrılmasına ve Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye arasında paylaşılmasına, Güney Dobruca'ya Romanya tarafından el konmasına, daha önce Türk imparatorluğuna ait Kosova bölgesindeki Arnavut halkın yeni bir köleliğe düşmesine vb. yol açtı. Balkan savaşı millî parçalanmayı artırdı, millî baskıyı kuvvetlendirdi ve Balkanlar'daki millî meseleyi daha da karmaşık bir hale soktu.

Ekim 1928

"Balkanlar'da Millî Devrimci Hareket ve Balkan Komünist Partilerinin Görevleri",
Seçme Yazılar, c.2, s.391-393.

DİMİTROV

"Balkan tarihinde emperyalistlerarası hegemonya çatışması"

I. Balkanların Milletlerarası Önemi

[Bu bölümün tam metni]

Balkan yarımadasının milletlerarası siyasetteki büyük önemi, eskiden beri her şeyden önce coğrafi ve stratejik durumundan ileri gelir. Karadeniz, Marmara, Ege ve Adriyatik denizi arasında bulunan Balkan yarımadası, Avrupa ile Asya arasında doğal bir köprüdür. Berlin - Viyana - Bel-

grad-Sofya-İstanbul-Bağdat arasındaki önemli demiryolu buradan geçer. Savaşın önce bu yol, İngiliz emperyalizmiyle rekabetinde Alman emperyalizminin canalcı önemde bir çıkarını temsil ediyordu. Fakat Berlin-Bağdat Alman planının gerçekleşmesi, Fransa ve İngiltere'nin Küçük Asya'da ve özellikle İngiliz Hindistan'ındaki sömürgeler üzerindeki etki ve hakimiyeti için ciddi bir tehdit anlamına geliyordu.

Diğer yandan Çarlık Rusyası, I. Petro zamanından beri sürdürdüğü geleneksel fetih siyasetini izleyerek, Karadeniz'i bir iç deniz haline getirmek ve bu nedenle Çanakkale boğazı ve İstanbul'u almak için çabalıyordu. Böylece, Akdeniz yolundan uluslararası pazarlarla en kolay bağlantıyı kurabilecekti. Fakat Çanakkale boğazının Balkanlar'daki arka bölgesine hakim olmadan, bu boğaza güvenli bir şekilde sahip olmak imkansızdı... Bu nedenle Çarlık Rusyası, Türk hakimiyetine karşı "Hristiyan Balkan halkının koruyucusu" olarak ortaya çıktı. Türkiye'ye karşı birçok savaş yaptı, en son 1877-1878 savaşı oldu. Bu savaşın sonunda Rusya, "Ayastefanos Bulgaristanı"¹⁰ denilen ülkeyi şu sınırlar içinde yaratmaya çalışıyordu: Karadeniz'den Arnavutluk'a, Tuna'dan Ege'ye kadar, Trakya ve Makedonya ile birlikte daha sonra Sırbistan'a kalan Niş ve Pirot bölgelerini de içine alarak İstanbul yakınlarına kadar. Böyle bir Bulgaristan'ın meydana gelmesi ile Rusya, Balkanların gerçek hakimi durumuna gelecekti ve güçsüz bir şekilde savunulan geri kalan yerlerin, Çanakkale boğazı ve İstanbul'un alınması, sadece bir zaman meselesi olacaktı. Fakat doğrudan doğruya bu nedenle, aslında birbirine düşman olan güçler (İngiltere ve Fransa bir yanda, Almanya ve Avusturya diğer yanda), Çarlık Rusyasına karşı Ayastefanos planını engellemek için birleştiler. Berlin "Barış Kongresi" tamamen zayıf bir Bulgaristan yarattı; Edirne bölgesini, Doğu Rumeli, Trakya ve Makedonya'yı Türkiye'ye geri verdi. Pirot ve Niş Sırbistan'a düştü.

¹⁰ 1877-1878 Rus-Türk savaşında Türkiye'nin yenilgisi üzerine 3 Mart 1878'de Rusya ve Türkiye arasında imzalanan Ayastefanos Barış ile Ayastefanos Bulgaristanı yaratıldı. Türkiye, Sırbistan, Karadağ (genişleyen topraklarıyla) ve Romanya'nın bağımsızlığını tanıdı. Bulgaristan (Doğu Rumeli, Makedonya ve Ege Denizine kadar Trakya'nın bir bölümü ile) Türkiye'nin himayesi altında özerk bir prenslik oldu. Bağımsız ve güçlü bir Bulgaristan kurulmasına İngiltere, Avusturya-Macaristan ve Almanya, elbette karşı çıktılar. Onların zorlamasıyla 1878'de Berlin'de bir kongre toplandı. Bu kongrenin kararıyla Bulgaristan toprakları üç parçaya bölündü. Kuzey Bulgaristan'da Türkiye'ye bağımlı Bulgaristan Prenslığı kuruldu. Güney Bulgaristan'da Türk imparatorluğu içinde özerk Doğu Rumeli eyaleti kuruldu. Makedonya ve Trakya Türk egemenliği altında kaldı.

Her şeyden önce Avusturya-Macaristan'ın baskısı altında olan İtalya, yayılma siyaseti için bir çıkış yolunu en iyi Balkanlar'da buldu. Çabasını Adriyatik'teki durumunu sağlamlaştırmak üzerinde yoğunlaştırdı ve sonradan Balkanlar'a daha çok girmek için bir üs olarak Arnavutluk'a sahip olmaya çalıştı.

Savaştan önce 500 bin kilometre kare yüzölçümü ve 25 milyon nüfusu, şimdi ise 800 bin kilometre kare yüzölçümü ve 40 milyon insanıyla Balkan ülkeleri Avrupa kapitalizminin ekonomisi için eskiden olduğu gibi bugün de az öneme sahip değildir. Özellikle Balkanlar'ın tarım alanları, Avrupa için hammadde kaynağı, sanayi ürünleri için sürüm pazarı ve yer yer büyük kârlar bırakan elverişli bir sermaye yatırım alanıydı. Balkanlar'ın yeraltı zenginlikleri, özellikle petrolü (Romanya ve Arnavutluk'ta) büyük kapitalist devletler için az çekici değildi.

Balkan bölgeleri daha Dünya Savaşından önce, dünya hakimiyeti için yarışan her iki emperyalist grup için, Üçlü İttifak ve Anlaşma için, her şeyden önce çok büyük bir askerî-stratejik öneme sahipti. Avrupa savaşının hazırlıkları sırasında Balkan bölgeleri bir yandan önemli bir savaş alanı, diğer yandan topun ağzına sürülecek itaatkâr asker deposu olarak hesaba katılıyordu.

Emperyalist devletler için böyle bir iktisadî, siyasal ve stratejik önemi olan Balkan ülkeleri, uzun yıllar boyunca bu ülkeler tarafından yürütülen fetih siyasetinin hedefi ve çelişme dolu çıkarların zıtlığı ve çatıştığı bir yerdi. Bu çelişmeler, Avrupa'nın bu bölümünü sürekli patlamalara gebe gerçek bir volkan haline getiriyordu.

Hakimiyet için mücadele eden emperyalist devletler, Balkanlar'da üretici güçlerine uymayan bölgesel ve millî sınırlara sahip, küçük ve çaresiz devletlerin var olmasından; sürekli birbirine düşman olan, birbirlerine karşılıklı çelme takan ve bu nedenle hizmetine girecekleri şu veya bu büyük devletin koruyucu hakimiyetini aramak ihtiyacında olan devletlerin var olmasından yanaydılar. 19. yüzyıl boyunca eski Türk imparatorluğunun Avrupa'daki yıkıntıları üzerinde birbiri ardısıra kurulmuş olan Balkan devletleri, ne feodalizmin ve ortaçağ parçalanmışlığının ülke içinde ortadan kaldırılmasının sonucuydu, ne de Orta ve Batı Avrupa millî devletlerinde olduğu gibi, kendi üretici güçlerinin gelişmesinin bir ifadesiydi. Balkan devletleri, Avrupa emperyalizminin etkisi altında ve tek tek emperyalist büyük devletlerin fetih siyaseti amaçları için kurul-

muşlardı. Böylece Balkanlar'ın siyasal tarihi, aslında Balkan devletlerine karşı büyük devletlerin sürekli müdahalelerinin ve Makyavelist "böl ve yönet" siyasetinin uygulanması tarihidir. Aslında Balkanlar coğrafi ve iktisadi bakımdan serbest ve bağımsız yaşamak için bütün şartlara sahiptir. Ne var ki büyük devletler, ne orada yaşayan halkların bir Balkan Federasyonunda birleşmelerine, ne de bütün Balkan yarımadası üzerinde hegemonya kuracak kuvvette bir devletin yaratılmasına imkân verdiler. Ayastefanos Bulgaristanını yaratmak için 1878'de ileri sürülen Rus planının reddedilmesi olayı böylece açıklanıyor. Bunun yerine zayıf Bulgaristan prensliği kuruldu. Aynı şekilde Balkan devletlerinin Türkiye'ye karşı savaşından (1912-1913) sonra, daha yeni ittifak halinde olan ülkelerin birbirlerine düşmeleri de açıklanıyor. Türkiye'den alınan toprakların bölüşümünde Bulgaristan bir yanda yer alıyordu; Sırbistan, Yunanistan ve Romanya diğer yanda. Balkanlar'da Dünya Savaşından sonra görülen yeni bölgesel gruplaşma da aynı sebeplerle açıklanıyor. Anlaşma devletlerince dayatılan barış anlaşmaları, Balkan devletleri arasındaki çelişmeleri ve toprak anlaşmazlıklarını ortadan kaldırmamış, tam tersine daha da keskinleştirmiş, derinleştirmiş ve karmaşık bir hale getirmişti.

Balkanlar, parçalanmış, zayıf ve serbest gelişme yeteneğinden yoksun olarak kaldı. Feodal sınıf ilişkileri, Balkan ülkelerinin çoğunda bugüne kadar büyük ölçüde korundu. Millî mesele çözülmeden kaldı ve daha çapraşık biçimler aldı. Balkan devletleri arasında düşmanlık keskinleşti. Üretici güçlerin genişlemesi şartları doğal olmayan sınırlar içinde daha elverişsiz hale geldi. Emperyalist devletlerin Balkan meselelerine müdahaleleri için bahaneler çoğaldı. Balkanlar, Avrupa emperyalizminin elinde bir oyuncak olarak kalmaya devam ediyor.

1914'te Avrupa ve Dünya Savaşı'nın doğrudan doğruya Balkanlar'dan çıkması hiçbir şekilde raslantı değil. Aynı şekilde, şimdi Balkanlar'da var olan tamamen olağan dışı durumda yani Balkan devletlerinin yapay sınırları, iktisadî ve sosyal yapılarında ortaçağ kalıntıları, emperyalist devletlerin aralarında büyük çelişmeler ve bitip tükenmeyen entrikalar varken, Avrupa barışı için yeni bir dünya savaşına yol açacak beklenmedik şeyler olabilir.

Bulgaristan'da 1923 askerî hükümet darbesi, Arnavutluk'ta 1924 hükümet darbesi¹¹, Yunanistan'da kısa bir süre önce yapılan siyasal ihti-

11 Ekim devriminin etkisiyle Arnavutluk'ta emperyalistlerin ülkeyi paylaşma çabalarına

lal¹², bütün bunlar Balkanlar'da durumun istikrarlı olmadığını ve yabancı emperyalist entrika ve etkilerin belirleyici önemini en iyi bir şekilde nite-
liyor. Bütün bunlar ve ayrıca Büyük Britanya'nın Bolşevizme karşı bir-
leşik bir Balkan bloku yaratma çabaları, hazırlanan yeni emperyalist sa-
vaşta Balkan ülkelerinin kesinlikle son rolü oynamayacağını açıkça
gösteriyor. Dünya kapitalizmi, halkları kaçınılmaz olarak bu savaşın içi-
ne sürükleyecektir.

Dünya Savaşından sonra emperyalist devletlerin yeni gruplaşmaları,
Balkanlar'ın milletlerarası siyasetteki rolünü önemli ölçüde değiştirdi.
Çarlık Rusyası'nın ortadan kalkmasından sonra, eski Avusturya-Maca-
ristan'ın çöküşünden ve Alman emperyalizminin feci yenilgisinden son-
ra, Balkanlar'ın kapitalist Avrupa için savaştan öncesine göre daha az bir
öneme sahip olduğunu sanmak yine de bütünüyle hatalı olurdu. Doğal
olarak, Çanakkale boğazı, artık bir Rus Çarlığı tarafından tehdit edilm-
yor. Eski Avusturya-Macaristan'ın yerini Balkanlar'da şimdi, tamamen
"Anlaşma devletlerinin" elinde bulunan Yugoslavya aldı. İngiltere'nin
Küçük Asya'da sahip olduğu sömürgeleri Alman emperyalizmi şimdi
güçsüz olduğu için tehdit etmiyor. Alman emperyalizmi artık eski
"Doğu'yu zorlama" siyasetine dönmeyi düşünemiyor.

Bunlara karşılık şimdi Çarlık Rusyası'nın yerinde, yeryüzünün altıda
birini kapsayan ve proleter dünya devrimi için yeri doldurulamaz bir üs
meydana getiren güçlü Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği var.
Onun etkisi altında, nüfusları milyonlarca olan sömürge ve yarı-sömürge
Çin, Fas, Mısır, Hindistan halkları uyanıyor ve kararlılıkla atağa geçiyor-
lar. Anlaşma devletleri için ve özellikle Büyük Britanya için, SSCB'nin

karşı bir hareket doğdu. Henüz güçlenmemiş olan millî kurtuluş hareketi, feodal islam
kliğinin başında bulunan Ahmet Zogo'nun elindeydi. Ahmet Zogo, 1924 başlarında si-
lahlı ayaklanmayla yıkılan siyasetiyle kitlelerin hoşnutsuzluğuna yol açmıştı. Sosyal
reformları ve Amavutluk'un egemenliğini sağlamlaştırmayı savunan bir programla
Fan Noli'nin başında bulunduğu geçici bir hükümet kuruldu. Fakat hükümetin ileri
dönüşümleri uygulamadaki kararsızlığı, halk yığınlarından kopmasına yol açtı ve 1924
sonunda, başında Ahmet Zogo olan eski rejimin yeniden geri gelmesine imkân ver-
di.

- 12 Yunan büyük burjuvazisi, 1925 yazında İngiliz-Fransız emperyalistlerinin yardımıyla
Yunan demokrasisinin ve özellikle Komünist Partisinin büyüyen güçlerini kırmak için
bir darbe yaptı. Faşist diktatörlük kurma çizgisi izleyen General Pangolos, başbakan ol-
du. Pangolos, Komünist Partisini yasak ilan etti, burjuva muhaliflerini tutukladı, parla-
mento seçimlerini kaldırdı ve bütün devlet iktidarını kendi elinde topladı.

varlığı, Alman emperyalizminden ve Çarlık Rusyası'nın Çanakkale boğazını almak için eski çabalarından çok daha büyük bir tehlike meydana getiriyor. Eskiden Almanya, şüphesiz İngiltere ve Fransa'nın sahip olduğu sömürgeler için bir tehditti ve her şeyden önce dünya pazarında onların tehlikeli bir rakibi idi. O zaman Çarlık Rusyası Çanakkale boğazına el koysaydı, şüphesiz İngiliz ve Fransız emperyalizmine ciddi zorluklar çıkaracaktı. Fakat şimdi SSCB'nin kuvvetlenmesi, bütün dünyada kapitalizmin hakimiyeti için bir tehdit anlamına geliyor. Bu dev gibi işçi-köylü devletinin varlığı, batı devletlerinin proletaryası ile doğunun sömürge ve yarı-sömürge halklarında gittikçe daha büyük bir devrimci yankı yaratıyor. Çin'de millî devrimci kitle hareketi, Fas savaşı, Mısır'da ve Hindistan'da kaynaşma, aynı şekilde İngiltere'de işçi hareketinin görece hızla devrimleşmesi, bunun çok güzel bir görüntüsünü çiziyor. Kapitalist sömürü ve zorbalığı ve sömürge köleliğini hedef alan siyasetiyle SSCB, kuşkusuz kapitalizmin dünya çapında kesin tasfiyesi anını yaklaşıyor.

Bundan başka, Çanakkale boğazı, bugün artık eskiden Dünya savaşından önce olduğu gibi emperyalist büyük devletlerin kontrolü altında bulunan, çürümüş Türk sultanlığının elinde değil, Sovyetler Birliği'nin desteğiyle Avrupa emperyalizminin vesayetünden kurtulan ve bugün bizzat Fransa ve İngiltere'nin Küçük Asya'da sahip olduğu sömürgeler için bir tehdit oluşturan, aynı zamanda bu her iki emperyalist devlet tarafından köleleştirilen Müslüman halklar için önemli bir dayanağı temsil eden "yeniden millî doğuş" Türkiye'si'nin¹³ elindedir.

Bu nedenle, tutucuların, hükümette bulunduğu İngiltere'nin önderliğindeki kapitalist Avrupa, SSCB'nin kuvvetlenmesini engellemek için böyle büyük çabalar sarf ediyor ve daha sonra gerektiğinde karşı-devrimci bir savaşla yıkmak için SSCB'nin etrafındaki çemberi gittikçe daraltıyor ve aynı zamanda yeni Türkiye'yi her yönden zayıflatmaya ve onu tekrar ağır emperyalist pençesi altına almaya çalışıyor.

Fakat Balkanlar eskiden Alman emperyalizminin Bağdat yolu üzerinde özellikle önemli bir engeldi ve İngiltere ile Fransa'nın sahip olduğu sömürgelerin güvenliği için bu kadar önemli olan İstanbul'a Çarlık Rus-

¹³ Millî Kurtuluş Savaşından, Yunanistan'a karşı savaştan sonra kurulan, başında Kemal Atatürk'ün bulunduğu Türkiye kastediliyor.

yası'nın yerleşmesini önleyecek durumdaydı. Aynı şekilde bugün de Balkanlar, SSCB'ye karşı Avrupa'nın bütün kapitalistlerinin belirleyici mücadelesinde bir üs olarak ve yeni Türkiye'nin zayıflatılmasında, boyunduruk altına alınmasında bir çıkış noktası olarak daha az bir öneme sahip değildir. Anlaşma devletlerinin SSCB'ye ve Türkiye'ye karşı devrim düşmanı saldırılarının ana yollarından biri tam da Balkanlar üzerinden geçiyor. Anlaşma devletlerinin, özellikle Büyük Britanya'nın Balkanlar'daki işçi-köylü hareketini kökünden yok etmek ve Bolşevizme karşı Balkan devletlerinden oluşan birleşik bir cephe kurmak için gösterdiği sürekli çabalar, emperyalizmin bugünkü milletlerarası siyasetinde Balkanlar'ın taşıdığı çok büyük önemi yeteri kadar açık bir şekilde kanıtlıyor.

Ve işte bu nedenle Balkanlar'ın emperyalist büyük devletlere olan bağımlılık yükünden kurtulması, aynı şekilde bu devletlerin Balkanlar'ı ve Balkan halklarını kendi fetihçi ve karşı-devrimci amaçları için bir alet olarak kullanma imkânlarının boşa çıkarılması, dünyanın ilk işçi-köylü devletinin daha da kuvvetlenmesiyle, Avrupa emperyalizminin durumunun zayıflamasıyla ve proléter dünya devriminin kesin zaferinin yakınlaşılması ve güvence altına alınmasıyla birbirine sınıksız bağlıdır.

1925

"Balkanlar'da Durum ve Komünist Balkan Federasyonu'nun Görevleri", *Seçme Yazılar*, c.2, s.276-283

DİMİTROV

"Osmanlı devleti, Bulgar devletinin kuruluşu ve Balkan savaşı"

Avrupa ülkelerinin çoğunda, özellikle İngiltere, Fransa ve İtalya'da feodalizme ve mutlakiyete karşı uzun mücadeleler ve devrimler sonucu hakim duruma geçen burjuvaziden farklı olarak, Bulgar burjuvazisi ülkede hakim sınıf haline onlar gibi uzun bir mücadeleyle gelmedi. Bur-

juvazi, Türk rejimine karşı halk aydınları önderliğindeki, geniş halk yığınlarına dayanan devrimci millî harekete karşı düşmanca ve haince bir tavır aldı. Burjuvazi, o zaman hor görülerek "reaya" denen köylü halkın sömürülmesi ve ezilmesinde Türk sultan ve paşalarının aracısı ve işbirlikçisi rolünü oynamayı yeğledi. Bulgar burjuvazisi, iktidarı ve hakim durumunu 1877-1878 Rus-Türk savaşından sonra Çarlık Rusyası'nın elinden hediye olarak aldı. Burjuvazi, hiçbir zaman devrimci bir mücadele yürütmedi, hiçbir zaman herhangi bir devrimci geleneğe sahip olmadı ve halk kitlelerinden kopuk olmanın ötesinde, onlara karşı sürekli güvensizlik ve düşmanlık gösterdi, onları hor gördü. Bulgar halkını, sadece sömürülecek ve yağmalanacak bir nesne, kendi bencil amaçlarına ulaşmak için bir alet, ilkönce Türk iktidar sahipleriyle, daha sonra Bulgar devleti kurulunca emperyalist devletlerle ilişkilerinde harcanacak bozuk para olarak gördüler.

(...)

Ferdinand'ın, Avusturya-Alman emperyalizminin bu taçlı ajanının yirmi beş yıllık yönetimi sırasında iliğine kadar hırsız olan ve endüstri faaliyetini kendi başına yürütecek yetenekte olmayan Bulgar burjuvazisinin iştahı, zengin Balkan bölgeleri Makedonya ve Trakya'ya ve Balkanlar'a hakim olmak için kabardı. O zamanlar bu, hem Kral Ferdinand'ın iktidar hırsı dolu niyetlerine, hem de Viyana ve Berlin'deki patronlarının fetih çabalarına bütünüyle uyuyordu.

Bulgar halkına, "Bulgar kavminin millî birliği" ve " Makedonya ve Trakya'daki Bulgar kardeşlerimizin kurtuluşu" siyaseti olarak gösterilen bu fetih siyasetinin hedefine ulaşması uğruna, Ferdinand'ın önderliğinde Bulgar burjuvazisi ülke üzerinde dayanılmaz bir militarizm kurdu ve o zamanlar bu bölgeleri elinde tutan Türkiye'ye karşı bir savaşa her yönden hazırlandı.

1912'de Sırbistan ve Yunanistan'la ittifak halinde ve Çarlık Rusyası'nın koruyucu hakimiyeti altında Türkiye'ye karşı ünlü Balkan savaşı ilan edildi. Yerli halk tarafından düşman görülen Türk ordusu hızla dağıldı. Makedonya ve Trakya Türk birliklerinden temizlendi. Bulgar birlikleri Çatalca'ya, İstanbul kapılarına kadar gitmeyi başardılar. Kral Ferdinand ve Bulgar burjuvazisi, zafer sarhoşluğu içinde Balkanlar'da Bulgar hegemonyasını kurma zamanı geldiği hayaline kapıldılar. Hatta Edir-

ne'de Ferdinand'ın İstanbul'a tantanalı girişi için şaşaalı bir kral arabası hazırlandı.. Fakat artık müttefikler arasında (Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan) ganimetin paylaşılması meselesi ön plana çıkıyordu. Aralarında yapılan anlaşmaya göre çatışmalı meselelerde karar, *hakem* rolünde olan Rus Çarı Nikola'ya bırakılacaktı. Ferdinand ve hükümeti, Ferdinand'ın (yani Avusturya ve Almanya'nın) Bulgaristan'ın büyük ölçüde genişlemesine, Çarlık Rusyası'nın razı olmayacağını bildiği için, 16 Haziran 1913'te ani bir saldırıya geçerek silah zoruyla Sırp birliklerini Makedonya bölgesinden çıkarmaya ve bu ülkeyi başkenti Selanik'le beraber kendine bağlamaya kalktı. Bulgar halkına on binlerce yeni insan kaybına mal olan bu maceranın sonucu, ülkenin tamamen çöküşü oldu. Sırbistan ve Yunanistan'ın birleşik silahlı kuvvetleri, Sofya'ya sefere çıkan Romanya ordusunun desteğiyle Bulgar ordusunu yok ettiler ve Bulgaristan'ı ağır bir barış imzalamaya zorladılar.

1925

"Bulgar Dersi",

Seçme Yazılar, c.2, s.234-237.

LENİN

Bir Kumar

[Tam metin]

Novoye Vremya Rus milliyetçilerinin planlarını olduğu gibi açıklıyor. Milliyetçi çevrelerde ve Oktobristler arasında "etkili" olan bu gazeteyi okurken, Türkiye'yi yağmalamaya kesinlikle kararlı oldukları iyiye anlaşılıyor.

Âdet olduğu gibi, şovenizm ve yabancı toprakların ele geçirilmesi siyaseti ilk elde kamuoyunu Avusturya aleyhine kışkırtmakla yürütülmektedir. *Novoye Vremya* "Balkan halkları kutsal bir bağımsızlık savaşı için ayağa kalkmışlardır ve Avusturyalı diplomatlar onları yağma edebilecekleri anı bekliyorlar" diye yazıyor.

Avusturya bir lokmayı (Bosna ve Hersek'i), İtalya da diğer bir lokmayı (Trablus'u) kopartmışlardır. Şimdi sıra bizdedir. *Novoye Vremya*'nın siyaseti işte budur. "Kutsal bir bağımsızlık savaşı" yalnızca budalaları aldatacak bir lafıdır. Çünkü bizim Rusyamızda hiç kimse, *bütün* halkların gerçek bağımsızlığının gerçekten demokratik ilkelerini milliyetçiler ve Oktobristler kadar ayaklar altına almamıştır.

Milliyetçiler yağma siyaseti için zamanın geldiğini niçin düşünüyorlar? Bu da *Novoye Vremya*'dan açıkça anlaşılabilir. İtalya bir çatışmaya girecek durumda değildir, diyor. Avusturya'ya gelince, onun Balkan Slavlarıyla akraba olan milyonlarca nüfusu vardır ve bu yüzden Balkan Slavlarına karşı bir savaş başlatması kendisi için tehlikelidir. Almanya ise, Türkiye yıkıma uğradı diye kalkıp da bir Avrupa savaşına atılacak değildir.

Milliyetçilerimizin hesabı açık ve son derece hayâsızdır. "Kutsal bağımsızlık savaşı" üzerine büyük büyük laflar ederken, halkları bir avuç tüccar ve sanayicinin yeni kârlar elde etmelerini sağlayacak bir katliama kışkırtarak en serin kanlı bir şekilde milyonların hayatıyla kumar oynamaktadırlar.

Üçlü İttifak (Almanya, Avusturya ve İtalya) şu anda zayıftır. Çünkü İtalya Türklere karşı savaşa 800 milyon frank harcamıştır. Öte yandan İtalya ve Avusturya'nın Balkanlar'daki çıkarları çakışmamaktadır. İtalya bir başka lokmayı (Arnavutluk'u) kapmak istemektedir. Ama Avusturya ona izin vermemeye kararlıdır. Bunun üzerine hesap yapan milliyetçilerimiz, Üçlü Anlaşma içindeki iki gücün (İngiltere ve Fransa'nın) kudret ve servetine, "Avrupa'nın" Boğazlar yüzünden ya da "bizim" topraklarımızın Asyatik Türkiye'nin zararına "genişlemesi" üzerine bir genel savaşa girişmeyeceklerine güvenerek pervasız bir kumar oynamaktadırlar.

Ücretli kölelik toplumunda her tüccar ve her patron "ya mahvolacağım ya kâr edecek ve başkalarını mahvedeceğim" diyerek kumar oynar. Her yıl yüzlerce kapitalist iflas eder ve milyonlarca köylü, esnaf ve zanaatkâr mahvolur. Kapitalist ülkeler de bir orada bir burada yabancı topraklar ele geçirmek ve daha zayıf komşularını yağmalamak için katliama yolladıkları milyonların kanıyla buna benzer bir kumar oynamaktadırlar.

4 Ekim 1912

Toplu Eserler, c.18, s. 339-340

Balkan Halkları ve Avrupa Diplomasisi

[Tam metin]

Bütün dünyanın dikkati şu anda Balkanlar'a çevrilmiştir ve bu da olağandır. Gerçekten de Balkanlar'da halkların özgür ve kararlılıkla kendi sözlerini söyleyecekleri saat belki de gelip çatmıştır. Artık burjuva "büyük devletler"in ve onların entrika, dolap çevirme ve birbirlerine kalleşçe çelme atma sanatında ustalaşmış olan diplomatlarının oynadıkları oyunlara yer yoktur.

Balkan halkları, eski günlerde bizim serflerimizin söylediği gibi, "Bizi bütün felâketlerin en kötüsü olan beyimizin öfkesinden ve beyimizin sevgisinden koru" diyebilirler. Gerçekten de Balkan köylüleri ve işçileri için Avrupalı "büyük devletler"in gerek düşmanca, gerekse sözümona dostça müdahalesi, sadece genel kapitalist sömürü şartlarına ek olarak özgür gelişmenin önündeki diğer her türden engeli ve kösteği birlikte getirecektir.

Bu, hem devlet ve hükümet "diplomasi"sine, hem de liberal "diplomasi"ye karşı mücadele etmemizi gerektiren nedenlerden biridir. Örneğin *Reç*¹⁴, birkaç gün önce, "Rus toplumunu" (yani burjuvaziyi), Avrupa'nın Balkanlar'da "kötü yönetime" izin vermeyeceğini söyleyen resmî bir İngiliz organının açıklamasını hatırlamaya çağırdığı zaman, sahtekârlığın daniskasını yapıyordu. "Diplomatlarımız kollarını kavuşturup tembelce oturup durmasınlar" diye bağıırıyordu *Reç*.

Biz cevap olarak Avrupa burjuvazisinin, hatta en "liberal" olanının bile, Balkanlar'da yozlaşma ve durgunluk içinde olana bir destek, özgürlüğe ise bürokratik engellerden başka bir şey getirmeyeceğini söylüyoruz. Balkanlar'da federal bir cumhuriyetin kurulmasını engellleyen "Avrupa"dır.

Balkanlar'daki öncü işçiler ve bütün demokratlar, ne gibi liberal laflarla süslenirse süs lensin, burjuva diplomatlarının entrikalarına değil, sadece *kitlelerin* siyasal bilinçlerinin, demokratik ruhlarının ve bağımsız faa-

¹⁴ *Reç* (Söz): Kadet (Anayasacı-Demokrat) partisinin, 1906-1917 yılları arasında yayımlanan merkez organı.

liyetlerinin gelişmesine bel bağlamaktadırlar.

16 Ekim 1912

Toplu Eserler, c.18, s.349-350

LENİN

Dünya Tarihinde Yeni Bir Sayfa

[Tam metin]

Gerici ve bencil nedenlerle Balkanlar'daki uğursuz statükoyu savunagelmiş olan Avrupa'nın her yerindeki burjuva basını bile şimdi dünya tarihinde yeni bir sayfanın açılmış olduğunu, oybirliğiyle teslim etmektedir.

Türkiye'nin yenilgisi kesindir. Dörtlü bir ittifak içinde birleşmiş Balkan devletleri (Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan) tarafından kazanılan zaferler muazzamdır. Bu dört devletin ittifakı bir olgu haline gelmiştir. "Balkanlar Balkan halklarınınındır" şiarı *artık* gerçekleşmiş bir şeydir.

O halde, dünya tarihindeki yeni sayfanın anlamı nedir?

Doğu Avrupa'da (Avusturya, Balkanlar ve Rusya'da) proletaryanın toplumsal gelişmesini ve sayıca artmasını büyük ölçüde engelleyen güçlü ortaçağ kalıntıları henüz kaldırılmamıştır. Bunlar, mutlakiyet (sınırsız otokratik iktidar), feodalizm (toprak ağalığı ve feodal ayrıcalıklar) ve milliyetlerin ezilmesidir.

Balkanlar'daki millî mesele konusunda tutarlı demokratik bir çözümü ilk ortaya atan, Balkan ülkelerinin bilinçli işçileri olmuştur. Bu çözüm "Federatif Balkan Cumhuriyeti"dir. Ancak, Balkan devletlerindeki demokratik sınıfların bugünkü zayıflığı (proletaryanın sayısının azlığı, köylülerin dağınık, cahil ve ağır baskı altında bulunmaları) sonucu, siyasal ve ekonomik bakımdan şart olan bu birlik, Balkan krallıklarının birliği haline gelmiştir.

Balkanlar'da millî meselenin çözümü yolunda büyük yol alınmıştır. Bütün Doğu Avrupa devletleri içinde bu konuda bugün en geri olanı, *yalnızca Rusya'dır*.

Balkanlar'da gerçekleşmekte olan birlik bir cumhuriyetler birliği olmayıp bir krallıklar birliği olduğu, bu birlik devrim yolu ile değil de savaş yoluyla gerçekleştiği halde, bütün Doğu Avrupa'da ortaçağ' kalıntılarının kaldırılması yolunda gene de büyük bir adım atılmış olmaktadır. Zamanından önce seviniyorsunuz milliyetçi baylar! Ortaçağ kalıntıları her yerden çok Rusya'da bulunduğu içindir ki bu adım size *karşıdır*.

Batı Avrupa'ya gelince, oradaki proletarya çok daha güçlü bir sesle şu şiarı haykırmaktadır: Müdahaleye hayır! Balkanlar Balkan halkları-nındır!

21 Ekim 1912

Toplu Eserler, c. 18, s. 368-369

LENİN

Savaşın Dehşeti

[Tam metin]

Savaşan taraflar, "yabancılar"dan, yani bütün dünyadan Balkanlar'da olup bitenleri gizlemek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Muhabirler atlatılmakta, engellenmekte, uzun muharebeler sona erinceye kadar cepheye girmelerine izin verilmemektedir.

Savaş konusundaki gerçeğin öğrenilmesi ancak olağanüstü koşullarda ve çok seyrek olarak mümkün olmaktadır. Herhalde İngiliz *Daily Chronicle*'ın muhabiri Mr. Donohoe'ya bu gibi olağanüstü durumlar yardım etmiş olacak. Lüleburgaz'daki savaş sırasında bu zat Türk Ordusu ile birlikte olmayı başardı. Sonra bir otomobil ile İstanbul'a gitti. Oradan da deniz yoluyla Köstence'ye (Romanya'ya) geçti. Durumu kendisine engel olunmadan Londra'ya telgrafla bildirme imkânını Köstence'de buldu.

Türkler müthiş bir yenilgiye uğradılar. Savaşta en az 40 bin (!) ölü verdiler. İngiliz muhabiri bunun Mukden'deki¹⁵ kadar büyük bir felâket olduğunu söylüyor. Türk toplarının dörtte üçü Bulgarların eline geçti. Bulgarlar Türklerin iyice yaklaşmasına ve göğüs göğüse savaşa girmelerine imkân verdiler. Sonra da hızla geri çekilip Türkleri yüzlerce ve binlerce *makinelî tüfekle* biçtiler.

Türklerin geri çekilişi, afallamış, aç, bitkin ve çılgına dönmüş kitlelerin gelişigüzel kaçıışı haline geldi. Muhabirin arabası bir kaçak topluluğuna rastladı. Aç Türkler kendisinden ekmek dileniyorlardı. Bunlar, kendi yaralarını kendileri sarmak durumundaydılar. Doktorlar azdı ve ilaç yoktu. Erzakları yoktu. Muhabir, birçok askerî harekâta tanık oldum, ama bunun kadar korkunç bir felâketi, aç, bitkin, eziyet görmüş, çaresiz kalmış Anadolu (Asya Türkiyesi) köylülerinin böylesine toplu katliamını hiç bir zaman düşünemezdim, diye yazıyordu.

28 Ekim 1912

Toplu Eserler, c.18, s.372-373

LENİN

Sırp-Bulgar Zaferlerinin Toplumsal Anlamı

[Tam metin]

"Makedonya'nın Bulgaristan ve Sırbistan tarafından ele geçirilmesi, Makedonya açısından bir burjuva devrimini, bir tür 1789 veya 1848'i ifade eder." Avusturyalı Marksist Otto Bauer'in bu sözleri, şu anda Balkanlar'da olup biten olayların esas anlamını bir çırpıda gözler önüne sermektedir.

Fransa'da 1789 devrimi, Almanya ve diğer ülkelerdeki 1848 devrimi,

¹⁵ Burada, Şubat 1905'te Mukden bölgesinde 1904-1905 Rus-Japon savaşının son büyük çarpışması olan muharebeye atıf yapılıyor. Ruslar 89 bin, Japonlar da 71 bin kadar insan kaybetmişlerdi.

burjuva devrimleriydi. Çünkü bu ülkelerin mutlakiyetten, büyük toprak sahiplerinin yararlandığı feodal ayrıcalıklardan kurtuluşu, gerçekte kapitalizmin gelişmesine özgürlük sağlamaktaydı. Bu gibi devrimlerin en başta işçi sınıfının çıkarına olduğunu söylemeye gerek yoktur. 1789'da ve hatta 1848'de bir sınıf halinde bile örgütlenmemiş ve "Partisiz" olan işçiler, Fransız ve Alman devrimlerinin öncü savaşçılarıydılar.

Makedonya, diğer Balkan ülkeleri gibi ekonomik bakımdan çok geridir. Feodal sistem ve köylülerin feodal toprak ağalarına ortaçağ bağımlılığının kalıntıları hâlâ sürüp gitmektedir. Bu kalıntılar arasında (aynî veya nakdî) haraç, yarıcılık (Makedonya köylüsü toprak ağasına genellikle ürünün üçte birini, yani Rus köylüsünün verdiğiinden daha azını verir) vb. vardır.

Makedonya'daki toprak ağaları [*Spahi*yalar diye bilinirler] Türk ve Müslümandır. Buna karşılık köylüler Slav ve Hristiyanıdır. Bu nedenle sınıf çelişmesi, dinsel ve millî çelişmenin katkısıyla daha da şiddetlenmiştir.

Bu yüzden, Sırpların ve Bulgarların kazandıkları zaferler Makedonya'da feodal hakimiyetin yıkılmasını, az çok özgür ve toprak sahibi bir köylü sınıfının oluşmasını ve Balkan ülkelerinin mutlakiyet ve feodal ilişkiler tarafından kösteklenmiş tüm toplumsal gelişmesi için bir güvenceyi ifade etmektedir.

Novoye Vremya'dan *Reç*'e kadar bütün burjuva gazeteleri, Balkanlar'da *millî* kurtuluştan söz etmekte, *ekonomik* kurtuluşun ise sözünü etmemektedirler. Gerçekte esas olan bu sonuncusudur.

Balkan halkları, toprak ağalarından ve mutlakiyetten tamamen kurtuldukları zaman, kaçınılmaz olarak, aynı anda, kesin millî kurtuluşa ve kendi kaderlerini tayin hakkına da kavuşacaklardır. Öte yandan, toprak ağalarının ve krallıkların halklar üzerindeki zorbalığı yerli yerinde kaldığı takdirde, millî baskının da şu ya da bu ölçüde sürüp gitmesi kaçınılmazdır. Makedonya'nın kurtuluşu devrim yoluyla, yani *bütün* milliyetlerden toprak ağalarına (ve bu toprak ağalarının hükümetlerine karşı) yaşanan Sırp, Bulgar ve *Türk* köylülerinin mücadelesiyle kazanılmış olsaydı, bu kurtuluş herhalde Balkan halklarına şimdiki savaştan yüz kat daha az insan hayatına mal olacaktı. Kurtuluş son derece düşük bir bedelle başarılmış ve çok daha tam olacaktı.

Meselenin devrimle değil de savaşla çözülmesinin tarihsel nedenleri-

nin neler olduğu sorulabilir. Asıl sebep bütün Balkan ülkelerindeki köylü kitlelerinin zayıflığı, birlik olmayışı, gelişme düzeylerinin geriliği ve cehaletleri yanında meseleler konusunda berrak bir anlayışa sahip olan ve bir Balkan federal (birlik) cumhuriyeti talep eden işçilerin az sayıda oluşudur.

Balkan meselesi karşısındaki tutumlarında Avrupa burjuvazisi ile Avrupa işçileri arasındaki köklü farkı doğuran da budur. Burjuvazi, hatta liberal burjuvazi, tıpkı bizim Kadetlerimiz gibi "Slavlar"ın "millî" kurtuluşları konusunda şamata ediyor. Böyle yapmakla şimdi Balkanlar'da yer almakta olan olayların anlamını ve tarihsel önemini açıktan açığa çarpıtmakta ve böylece Balkan halklarının gerçek kurtuluşlarını *engellemektedir*. Böylece toprak ağalarının ayrıcalıklarının, siyasal keyfiliğin ve millî baskının şu ya da bu ölçüde sürüp gitmesine *katkıda bulunmaktadır*.

Buna karşılık işçi demokratlar, Balkan halklarının gerçek ve tam kurtuluşunun tek savunucularıdır. Gerçekten de, Balkanlar'da her türden millî baskı ihtimali, ancak bütün milliyetlerden *köylülerin* siyasal ve ekonomik kurtuluşu sonuna kadar gerçekleştirildiği zaman ortadan kalkabilir.

7 Kasım 1912

Toplu Eserler, c. 18, s. 397-399

LENİN

Balkan Savaşı ve Burjuva Şovenizmi

[Tam metin]

Balkan savaşı sona eriyor. Edime'nin düşüşü Bulgarlar için kesin bir zaferdir. Meselenin ağırlık merkezi hareket alanından, Büyük diye adlandırılan devletlerin dalaşma ve entrikalarına kaymıştır.

Balkan savaşı dünya olaylar zincirinde Asya ve Doğu Avrupa'da or-

taçağ düzeninin çöküşünü belirleyen halkalardan biridir. Balkanlar'da birleşik millî devletler kurmak, yerel feodallerin boyunduruğunu kırmak, her milliyetten Balkan köylülerini toprak sahiplerinin baskısından tamamen kurtarmak -Balkan halklarına düşen tarihsel görev işte buydu.

Balkan halkları bir Federatif Balkan Cumhuriyeti kurarak bu tarihsel görevi şimdikinden on kat daha kolay bir şekilde ve yüz kat daha az fedakârlıkla gerçekleştirebilirlerdi. Millî baskı, millî çekişmeler ve dinsel ayrılıkların körüklenmesi tam ve tutarlı demokraside mümkün olmazdı. Balkan halklarına gerçekten hızlı, kapsamlı ve özgür bir gelişme sağlanmış olurdu.

Balkanlar'ın can alıcı meselelerinin savaşıla, burjuvazinin ve hanedan çıkarlarının kılavuzluk ettiği bir savaşıla çözülmesinin gerçek tarihsel sebebi neydi? Başlıca sebep, Balkanlar'daki proletaryanın zayıflığı, aynı zamanda güçlü Avrupa burjuvazisinin gerici etkisi ve baskısıydı. Bu burjuvazi hem kendi ülkelerinde hem de Balkanlar'da gerçek özgürlükten korkar; bütün emeli, başkalarının sırtından zenginleşmektir. Soygun siyasetini kolaylaştırmak ve Balkanlar'ın ezilen sınıflarının özgür gelişmesini kösteklemek için şovenizmi ve millî düşmanlığı körükler.

Balkan olayları konusundaki Rus şovenizmi, Avrupa'ninkinden daha az iğrenç değildir. Kadetlerin gizlenmiş, allanmış pullanmış, liberal laflarla süslenmiş şovenizmi, Kara Yüzler gazetelerinin kaba şovenizminden de daha iğrenç ve zararlıdır. O gazeteler Avusturya'ya karşı açıktan açığa saldırı çağrısı yapıyorlar. Bu arada belirtelim, Avrupa'nın bu en geri ülkesinde halklara tanınan özgürlük Rusya'dakinden çok daha fazladır. Oysa Kadet *Reç* Edirne'nin zaptı üzerine şunları söylemiştir: "Yeni koşullar Rus diplomasisine her bakımdan daha büyük kararlılık gösterme fırsatını veriyor."

Burada sözü edilebilecek tek kararlılığın şoven amaçlar peşinde koşma kararlılığı olduğunu anlamazlıktan gelen güzelim "demokratlar"! 14 Mart'ta Rodzyanko tarafından verilen yemeğe, tevekkeli değil, Milyukov ile Yefremov, Gunçkov, Bennigsen, Krupenski ve Balaşov birlikte gitmemişler. Milliyetçiler, Oktobristler, Kadetler -bunlar özgürlüğün can düşmanı olan iğrenç burjuva milliyetçiliğinin ve şovenliğinin farklı tonlarından başka bir şey değildir.

29 Mart 1913

Toptu Eserler, c. 19, s. 39-40

IV.

TÜRKİYE’NİN PAYLAŞILMASI HEDEFİ VE BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI

1. Ekim Devrimi Öncesi

2. Ekim Devrimi Sonrası

1. Ekim Devrimi Öncesi

LENİN

Türk-İtalyan Savaşının Sonu [Tam metin]

Gelen telgraf haberlerinden öğrendiğimize göre, İtalyan ve Türk temsilcileri bir mütareke imzalamışlardır.

İtalya "kazanmıştır". Talan amacıyla Afrika'daki Türk topraklarını istila edeli bir yıl oluyor. Bundan böyle Trablus, İtalya'nın olacaktır. 20. yüzyılın "uygar" bir ülkesinin bu tipik sömürge savaşına bir göz atmak yararlı olacaktır.

Bu savaşın sebebi neydi? Yeni pazarlara ve İtalyan emperyalizminin yeni başarılarına muhtaç olan İtalyan parababalarının ve kapitalistlerinin iğrenç çıkarları.

Bu savaşın niteliği neydi? Uygar ve mükemmelleştirilmiş, dört dörtlük bir kan banyosu. "Modern" silahların yardımıyla Arapların katledilmesi.

Araplar umutsuzca direndiler. Savaşın başında İtalyan amiralleri ihtiyatsızlık edip karaya 1200 deniz piyadesi çıkardıklarında, Araplar bunlara saldırdılar ve 600 kadarını yok ettiler. Onları "cezalandırmak" üzere İtalyanlar yaklaşık olarak 3 bin Arabı katlettiler. Kadınlar ve çocuklar dahil birçok aileyi bütün fertleriyle boğazladılar. İtalyanlar uygar, anayasa ile yönetilen bir millettir.

Bin kadar Arap asıldı.

İtalyan kayıpları, 17.429'u hasta, 600'ü kayıp ve 1.405'i ölü olmak üzere 20 bini aşmaktadır.

Savaş, İtalyanlara 800 milyon lireden ya da 320 milyon rubleden fazlaya mal oldu. Korkunç bir işsizlik, sanayide durgunluk; işte savaşın getirdikleri bunlardır.

14.800'e yakın Arap kılıçtan geçirildi. Şimdi "barış"a rağmen savaş fiilen devam edecektir. Çünkü Afrika kıtasında kıyı şeridinden uzak bölge-

lerde yaşayan Arap kabileleri boyun eğmeyecekler. Onlar, daha uzun bir süre, süngü, kurşun, ilmik, ateş ve ırza geçmelerle "uygarlaştırılacaklardır".

Kuşkusuz İtalya, diğer kapitalist ülkelerden ne daha iyi, ne de daha kötüdür. Hepsi aynı şekilde, yeni kâr kaynakları bulabilmek için hiçbir katliamdan çekinmeyen burjuvazi tarafından yönetilmektedir.

28 Eylül 1912

Toplu Eserler, c.18

LENİN

*"Çarlık Rusyası'nın hedefleri arasında,
Türkiye'nin ve İstanbul'un ele geçirilmesi"*

Bu savaş, özünde, İngiltere, Fransa ve Almanya arasında sömürgele-
rin yeniden paylaşılması ve rakip ülkelerin yağmalanması için sürdü-
rülen bir mücadeledir. Çarlık ve Rusya'nın hakim sınıfları açısından bu
savaş, İran'ı, Moğolistan'ı, Asyatik Türkiye'yi, İstanbul'u, Galiçya'yı vb.
ele geçirme çabasıdır. Avusturya-Sırbistan savaşındaki millilik unsuru
bütünüyle ikincil önemdedir ve savaşın genel emperyalist karakterini et-
kilemiyor.

Şubat 1915

"RSDİP'in Yurtdışındaki Grupları Konferansının
Kararları", *Toplu Eserler*, c.31

"Türkiye'yi yağmalamak için emperyalist rekabet ve savaş"

Balkanlar konusunda Avusturya ile Sırbistan arasında, Arnavutluk vb. konusunda Avusturya ile İtalya arasında, genel olarak pazarlar ve sömürgeler konusunda İngiltere ile Almanya arasında, Ermenistan ve İstanbul konusunda Rusya ile Türkiye vb. arasındaki bütün anlaşmazlıklar: Şimdiki savaştan önce Basel Kararında gözönünde tutularak söz konusu edilen budur. Bu karara göre, "Büyük Avrupa Devletleri" arasında yapılan *şimdiki* savaşın "*halkın çıkarına olduğu hiçbir şekilde haklı gösterilemez.*"

(...)

Kautsky de büyük bir bilgiçlikle, Marks'ın 1854-55, 1859 ve 1870-71 savaşlarında kimin başarısının (yani hangi burjuvazinin başarısının) daha çok arzu edileceğini incelediğini, Marksistlerin 1876-77 ve 1897 savaşlarında aynı şeyi yaptıklarını öne sürüyor. Sofistler her zaman, ilke olarak benzemeyen durumlardan örnek gösterme alışkanlığındadırlar. Onların gönderme yaptıkları geçmiş savaşlar, burjuvazinin uzun yıllardır süren millî hareketlerinde izledikleri "politikanın bir devamı"dır. Bu hareketler düşman boyunduruğuna ve mutlakiyete (Türkiye'de ve Rusya'da) karşıdır. O zamanlar tek sorun, hangi burjuvazinin başarısının tercih edileceğiydi. Marksistler, başlangıçta millî kini büyüterek halkı bu tür savaşlara teşvik edebildiler.

(...)

Kendi saygıya değer burjuva "vatanı" için konuşmaya tarihsel bir hakkı bulunan ve feodalizme karşı mücadelede yeni milletlerin on milyonlarca insanının uygar bir hayata yönelişine önderlik eden burjuva devrimcilerine derin bir saygı duymayan insan Marksist olamaz. Aynı şekilde, Alman emperyalistlerinin Belçika'yı boğazlaması konusunda ya da İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya emperyalistlerinin Avusturya'yı ve Türkiye'yi yağmalamak için anlaşmaları konusunda "vatan savunması"ndan söz eden Plehanov ve Kautsky'nin ikiyüzlülüğüne karşı nefret duymayan da Marksist olamaz.

(...)

Sermaye ihracının kazançlı sayıldığı sömürgelerin ya da Türkiye gibi

bağımlı devletlerin sayısı ne kadar azalırsa -böyle ülkelerde banker, Birleşik Amerika gibi özgür, bağımsız ve uygar bir ülkeye yaptığı sermaye ihracına göre üç misli kâr elde eder- Türkiye ve Çin gibi ülkelerin bağımlı duruma sokulması ve bölüşülmesi yolundaki mücadele de öylesine *sertleşir*.

(...)

Kautsky, mantıksız tarihi şaşılacak derecede "düzeltmiştir." İngilizler'in Mısır'ı Fransızlar'dan almasına ihtiyaç bulunmadığını, Alman bankerlerinin savaşa girişmesine, Türkiye kampanyasını düzenlemesine ve İngilizleri Mısır'dan çıkarmak için başka önlemler almasına gerek olmadığını "ispat" etmiştir. Bütün bunlar yalnızca bir yanlış anlamadır.

(...)

Savaş, kapitalist sınıfa yalnız büyük kârlar ve yeni yağma olanakları (Türkiye'nin, Çin'in vb.), milyarlar değerinde yeni sözleşmeler ve artan faizlerle yeni kredi verme koşulları sağlamamakla kalmadı. Aynı zamanda savaş, kapitalist sınıfa proletaryayı parçalamak ve sömürmek için daha büyük politik avantajlar da getirdi.

(...)

Kautsky, daha 1904'de Rus devriminin Panislavizmi yeni bir biçimde canlandırabileceğini, "demokratik Rusya'nın kaçınılmaz olarak Avusturya ve Türk Slavlarının millî bağımsızlık isteği duymasını büyük ölçüde sağlayacağını" ileri sürüyordu...

Mayıs-Haziran 1915

"İkinci Entemasyonal'in Çöküşü", *Proletarya Devrimi ve Dönem Kautsky* içinde, *Toplu Eserler*, c. 21, s. 210, 220, 221, 230, 231, 233, 234

LENİN

"Bağdat demiryolunda yüksek mevkilerdeki Türklere rüşvet"

Sosyalist pozu takınmaktan çekinmeyen İngiliz barışseveri Brailsford'un yazdığı *The War or Steel and Gold* (Londra, Mart 1914 tarihli bir

kitap!) çok öğreticidir. Yazar, millî sorunların artık ikinci plana geçtiğini ve çözümlendiğini (s.35), günün konusunun bu olmadığını, "modern diplomasiinin tipik sorununun" (s.36) Bağdat demiryolu, bu demiryolunun rayları için sözleşmeler, Fas madenleri ve benzerleri olduğunu açıkça belirtiyor. (...) Emperyalizmin hedefi, zayıf ülkelere sermaye ihracıdır (s.74). İngiltere'de bu sermayenin getirdiği kâr 1899'da 90-100 milyon sterlin arasındadır (Giffen) ve 1909'da 140 milyon sterlindir (Paish). Ayrıca, Lloyd George son bir konuşmasında bu kârın 200 milyon sterline çıktığını hesaplamıştır. Çirkin entrikalar, yüksek mevkilerdeki Türklere rüşvet vermek, İngiliz aristokrasisinin çocuklarına Hindistan'da ve Mısır'da yemlikler bulmak, izlenen başlıca yollardır. (s.85-87). (...) Eğer Üçlü Anlaşma kazanırsa, Fas'ı gaspedecek, İran'ı paylaşacak; Üçlü İttifak kazanırsa, Trablus'u alacak, Bosna'da konumunu güçlendirecek ve Türkiye'yi hakimiyeti altına alacak (s. 167).

Mayıs-Haziran 1915

"İkinci Entemasyonal'in Çöküşü", *Proletarya*

Devrimi ve Dönem Kautsky içinde, c. 21, s. 218-219, dipnot 218-219

LENİN

*"Türkiye'nin boğazlanmasına yardım etmeksizin
Belçika'ya yardım etmek imkânsızdır".*

Üçlü (şimdi Dörtlü) Anlaşma sosyal-şovenleri (Rusya'da Plehanov ve ortakları), en çok Belçika örneğini ileri sürmekten hoşlanıyorlar. Oysa bu örnek, aslında geri tepiyor. Alman emperyalistleri, gerektiğinde *bütün* anlaşma ve yükümlülükleri çiğneyen bütün savaşçı devletlerin her zaman ve her yerde yaptıkları gibi, Belçika'nın tarafsızlığını hiç utanmadan ayaklar altına almışlardır. Milletlerarası anlaşmalara uyulmasında çıkarı olan bütün devletlerin, Almanya'ya savaş açarak Belçika'yı terk etmesini ve ona tazminat ödemesini istediklerini kabul edelim. Bu durumda sosyalistler, kuşkusuz Almanya'nın düşmanlarına sempati duyacak-

lardır. Gelgelelim bütün mesele şuradadır: "Üçlü (ve Dörtlü) Anlaşma" Belçika yüzünden savaşıyor. Bunu herkes biliyor. Gözden saklamaya çalışanlar ise sadece ikiyezlülerdir. İngiltere, Almanya'nın sömürgelerini ve Türkiye'yi yağmalıyor. Rusya, Galiciya ve Türkiye'yi yağmalıyor. Fransa, Alsas-Loren'i ve hatta Ren ırmağının sol yakasını istiyor. İtalya ile imzalanan bir anlaşma, ganimetin (Anadolu'nun ve Arnavutluk'un) paylaşılmasını öngörüyor. Bulgaristan ve Romanya ile de benzeri bir pazarlık halen devam ediyor. Bugünkü hükümetlerin sürdürdükleri bugünkü savaşta, Avusturya'nın ya da Türkiye'nin boğazlanmasına yardım etmeksizin, Belçika'ya yardım etmek *imkânsızdır!* Bunun "vatan savunması" ile ne ilgisi var?...

Temmuz-Ağustos 1915.

Sosyalizm ve Savaş broşürünün "Belçika Örneği" bölümü. *Toplu Eserler*, c. 21.

LENİN

*"Savaşın İran, Türkiye ve Çin'deki yüz milyonlarca insana
getireceği şey: Yeni baskılar"*

Gerçekte bu, iki yağmacı büyük devletler grubu arasında yapılan bir savaştır ve amacı, sömürgelerin paylaşılması, diğer milletlerin köleleştirilmesi, dünya pazarında avantajlar ve ayrıcalıklar elde edilmesidir. Bu, savaşların en gerici olanıdır; çağdaş köle sahiplerinin kapitalist köleliği devam ettirmek ve güçlendirmek uğruna verdikleri bir savaştır. Britanya ve Fransa, Belçika'nın özgürlüğü için savaşıklarını iddia ederlerken yalan söylüyorlar. Gerçekte onlar, bu savaşı uzun zamandır hazırlıyorlardı ve Almanya'yı soymak ve sömürgelerini elinden koparıp almak amacıyla sürdürüyorlar; Türkiye ve Avusturya'yı yağmalamak ve paylaşmak için İtalya ve Rusya ile bir anlaşma yaptılar. Rusya'daki Çarlık monarşisi, Galiciya'yı ele geçirmek, Türkiye'den toprak almak, İran'ı, Moğolistan'ı vb.

köleleştirmek için bir soygun savaşı yürütüyor. Almanya'nın savaştaki amacı, İngiltere, Belçika ve Fransa'nın sömürgelerini soymaktır. Almanya da kazansa, Rusya da kazansa, "berabere" de kalınsa, savaşın insanlığa getirecekleri şunlardır: Sömürgelerdeki, İran, Türkiye ve Çin'deki yüz milyonlarca halka yeni baskılar, milletlerin yeniden köleleştirilmesi ve bütün ülkelerin işçi sınıflarına yeni zincirler.

Ağustos 1915

"Savaş Konusunda Çağın", *Toplu Eserler*,

c.21, s. 367

LENİN

*"Almanya veya Rusya'ya karşı Türkiye'nin
'anavatan savunması' kabul edilmelidir."*

1789-1871 çağında Avrupa'da savaşlar, çoğu durumda kuşkusuz çok yüksek "halk çıkarlarıyla" bağlantılıydı; başka deyişle güçlü milyonları kapsayan burjuva-ilerici millî kurtuluş hareketleriyle; feodalizmin, mutlakiyetçiliğin yıkılması ve yabancı boyunduruğunun kırılmasıyla bağlantılıydı. Kurtulan burjuva milletin ortaçağa karşı savunması olan "anavatan savunması" kavramı, yalnız ve yalnız bu zemin üzerinde ortaya çıktı. Sosyalistler, "anavatan savunmasını" yalnız bu anlamda kabul ettiler. Bu kavram, örneğin Rusya veya Britanya'ya karşı İran veya Çin'in savunmasında, Almanya veya Rusya'ya karşı Türkiye'nin savunmasında, Avusturya ve İtalya'ya karşı Arnavutluk'un savunmasında olduğu gibi bugün de *bu anlamda* kabul edilmelidir.

1915 Sonu

"Oportünizm ve İkinci Enternasyonalin Çöküşü",

Toplu Eserler, c. 21, s. 430-431

*"Yarın barışçı olmayan bir çatışma,
öbür gün Türkiye'nin paylaşılması için kurulacak
'barışçı' bir genel ittifak..."*

O halde, İngiliz papaz takımının ya da Alman "Marksisti" Kautsky'nin bayağılık akan hayallerinde değil de kapitalist sistemin gerçeklerinde "emperyalistler-arası" ya da "ultra-emperyalist" ittifaklar; büründükleri biçim ne olursa olsun, ister bir emperyalist koalisyonun bir diğerine karşı ittifakı, ister *bütün* emperyalist devletleri kapsayan genel bir ittifak şeklini alsınlar, savaşlar arasındaki "ateşkes"lerden başka bir şey *olamazlar*. Barışçı ittifaklar savaşların zeminini hazırlar ve savaşlardan yeni barışçı ittifaklar doğar; biri, diğerinin varlık şartıdır; *tek ve aynı* temel üzerinde, yani dünya ekonomisi ve dünya siyaseti içindeki emperyalist bağlantı ve ilişkiler temeli üzerinde, barışçı ve barışçı olmayan mücadele biçimlerinin birbirini izlemesi durumunu yaratırlar. Oysa işçileri uyuşturmak ve onları burjuvazinin saflarına geçmiş olan sosyal-şovenlerle barıştırmak kaygısıyla hareket eden o çok belagatli Kautsky, aynı zincirin iki halkasını birbirinden *koparıyor*. Çin'in "sükuna kavuşturulması" için (Bokser İsyanının bastırılmasını hatırlayın), *bütün* büyük devletler arasında bugün kurulmuş olan barışçı (ve ultra-emperyalist, hatta ultra-ultra-emperyalist) ittifakı, yarının barışçı olmayan -ve öbür gün örneğin Türkiye'nin paylaşılması için kurulacak "barışçı" bir genel ittifaka *zemin* hazırlayacak olan- çatışmasından vb., vb. koparıyor. Kautsky, emperyalist barış dönemleri ile emperyalist savaş dönemleri arasındaki canlı bağlantıyı göstermek yerine, işçilere, onları yozlaşmış önderleriyle barıştırmak için cansız bir soyutlama sunuyor.

Ocak-Haziran 1916

Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması

LENİN

"Türkiye'yi 'yenilgiden kurtarmak' "

Bu yağmacı emperyalist savaşta, savaşan ülkelerin proletaryasıyla milletlerarası dayanışma gereksinimini hemen bir solukta kabul etmek ve bu ülkelerden *birini* "yenilgiden kurtarma" lafazanlığında bulunmak, katıksız ikiyüzlülüktür ve kişinin açıklamalarının boş laftan ve sahte nutuktan başka bir şey olmadığını kanıtlar. Karıştırılan, proletaryanın taktiklerinin belli bir ülkenin belli bir zamandaki askerî durumuna bağlı olduğudur. Eğer durum böyleyse, Fransız sosyal şovenistlerinin Avusturya ya da Türkiye'yi "yenilgiden kurtarmak" için yardımda bulunmaları doğru olurdu.

18 Şubat 1916

"Örgütlerine Komitesi'nin ve Çkheidze Grubunun
Kendilerine Ait Politikaları Var mı?",
Toplu Eserler, c.22, s.134

LENİN

*"Avusturya-Macaristan'ın tasfiyesi,
Türkiye'nin parçalanmasının bir devamıdır"*

Emperyalizm çağında millî savaşlar, Avrupa'da dahi imkânsız sayılmaz. "Emperyalizm çağı", bugünkü savaş bir emperyalist savaş yapmıştır. Bu "çağ" (sosyalizm tarafından yıkılmadığı sürece) ölümcül bir şekilde yeni yeni emperyalist savaşlar doğuracaktır. Bu "çağ", günümüzdeki büyük devletlerin izledikleri bütün siyasetlere emperyalist bir nitelik kazandırmıştır. Ama bu "çağ", millî savaşları, örneğin (ilhak edilmiş bulunan ya da millî baskı altında tutulan) küçük ülkelerin emperyalist devletlere *karşı* girişecekleri savaşları olsun, Doğu Avrupa'da büyük

çapta millî hareketlerin patlak vermesini olsun, asla olanak dışı bırakmaz. Junius, örneğin Avusturya'ya çok makul bir gözle bakıyor; yalnız "iktisadî" etkenleri değil, özgün siyasal durumunu da yeterince hesaba katarak, "Avusturya'nın içsel yaşama gücünün yokluğuna" işaret ediyor ve "Habsburg monarşisinin, bir burjuva devletinin siyasal örgütü değil, bazı toplumsal bakımdan asalak klikleri oldukça gevşek bağlarla birleşti- ren bir şebekeden ibaret" olduğunu, "Avusturya-Macaristan'ın tasfiyesi- nin, tarihsel bakımdan aslında hem Türkiye'nin parçalanmasının bir de- vami, hem de tarihsel gelişim sürecinin bir gereği" olduğunu saptıyor. Hemen hemen aynı şey, bazı Balkan ülkeleri ve Rusya için de geçerli- dir.

Temmuz 1916

"Junius'un Broşürü Üzerine".

LENİN

"Almanya'nın amacı Türkiye'ye hakim olmak"

Bugünkü savaşın amacı nedir? Bu sorunun (savaşçı devletlerin sa- vaştan önce on yıllarca izledikleri siyasete dayanan) cevabı, bizim karar metnimizde verilmektedir. İngiltere, Fransa ve Rusya, yağma yoluyla ele geçirmiş oldukları sömürgeleri koruyabilmek ve Türkiye'yi yağmalaya- bilmek vb. için savaşıyorlar. Almanya, bu sömürgeleri devralmak ve Türkiye'yi kendisi yağmalayabilmek vb. istiyor. Almanların Paris ve Sen Petersburg'a kadar olan yerleri aldıklarını varsayalım. Bu, bugünkü sa- vaşın özünü değiştirir mi? Hiç değiştirmez. Almanların amacı -ve daha önemlisi, Almanlar kazanacak olurlarsa uygulanacak olan siyaset- sömürgelere el koymak, Türkiye üzerinde hakimiyet kurmak, başka mil- letlerin yaşadığı bölgeleri, örneğin Polonya'yı vb. ilhak etmektir; ama ke- sinlikle Fransızları ya da Rusları yabancî tahakkümüne boyun eğdirmek değildir. Bugünkü savaşın gerçek özü, millî değil, emperyalisttir. Başka

bir deyişle bu savaş, bir tarafın millî baskıyı yıkmaya çalışması, diğer tarafın da bu baskıyı sürdürmeye çalışması yüzünden verilmiyor. Bu savaşta iki zalimler grubu, ganimetin paylaşılması konusunda, yani Türkiye'yi ve sömürgeleri kimin yağma edeceği konusunda çatışan iki soyguncu karşı karşıya geliyor.

Ağustos-Ekim 1916
*Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist
Ekonomizm*

LENİN

*"Anglo-Fransız kapitalistleri grubu da, Almanya da, Rusya da,
bu savaşta Türkiye'yi soymak istiyor"*

Emperyalizm nedir?

(...)

Tüm sorun, sermayenin dev boyutlara ulaşmış olduğu gerçeğinde düğümlenmektedir. Bir avuç büyük kapitalistin kuruluşları (karteller, işveren sendikaları, tröstler) *milyarları* işletiyorlar ve bütün dünyayı aralarında paylaşıyorlar. Dünya *baştan aşağı* paylaşılmış durumdadır. Savaşa yol açan şey, en güçlü iki multi-milyonerler grubunun, Anglo-Fransız ve Alman gruplarının dünyayı *yeniden paylaşmak* için çatışmaları oldu.

Anglo-Fransız kapitalistleri grubu, önce Almanya'yı soymak, onu (zaten hemen hemen hepsi ele geçirilmiş olan) sömürgelerinden yoksun bırakmak ve sonra da Türkiye'yi soymak istiyor.

Alman kapitalistleri grubu, Türkiye'yi *kendisi* ele geçirmek ve sömürgelerinin kaybını, (Belçika, Sırbistan, Romanya gibi) küçük komşu devletleri ele geçirerek gidermek istiyor.

Biricik gerçek budur. Bu gerçek, "kurtancı" ve "millî" bir savaş, bir "hak ve adalet savaşı" yolundaki türlü burjuva yalanlarıyla ve kapitalist-

lerin halkı uyutabilmek için daima söyledikleri benzeri ninnilerle gözardı ediyor.

Rusya bu savaşı yabancı parasıyla yürütüyor. Rus sermayesi, Anglo-Fransız sermayesinin *ortağıdır*. Rusya savaşı, Ermenistan'ı, Türkiye'yi, Galiçya'yı yutmak amacıyla sürdürüyor.

Şimdiki bakanlarımız Guçkov, Lvov ve Milyukov, bir raslantı sonucu ortaya çıkmış değillerdir. Onlar bütün toprak ağası ve kapitalist sınıfının temsilcileri ve önderleridirler. Onlar sermayenin çıkarlarına *bağlıdır*lar. Bir insanın kendi ayakkabı bağlarına asılarak kendi kendini havaya kaldırması ne kadar mümkünse, kapitalistlerin de kendi çıkarlarından vazgeçmeleri o kadar mümkündür.

İkinci olarak, Guçkov-Milyukov ve ortakları, Anglo-Fransız sermayesine *bağlıdır*lar. Onlar savaşı yabancı parasıyla sürdürdüler ve hâlâ da sürdürüyorlar. Milyarlarca borç almış ve her yıl *yüz milyonlara varan* bir faiz ödeyeceklerine, bu *haracı* da Rus işçi ve Rus köylülerinden sızdıracaklarına dair söz vermiş bulunuyorlar.

Üçüncü olarak, Guçkov-Milyukov ve ortakları, bu savaşın soyguncu amaçlarına ilişkin dolaysız *anlaşmalarla* İngiltere'ye, Fransa'ya, İtalya'ya, Japonya'ya ve öteki soyguncu kapitalist gruplara *bağlıdır*lar. Bu anlaşmalar *Çar II. Nikola* tarafından imzalanmıştır. Guçkov-Milyukov ve ortakları, işçilerin Çarlık monarşisine karşı mücadelesinden yararlanarak iktidarı ele geçirdiler ve şimdi Çarın imzaladığı *anlaşmaları onaylamış* bulunuyorlar.

Sen Petersburg Telgraf Ajansı'nın 7 (20) Mart günü yayınladığı bir bildiride, Guçkov-Milyukov hükümetinin tümü bunu şu şekilde yapıyordu: "Hükümet (Guçkov ve Milyukov'un hükümeti), bizi diğer ülkelere bağlayan anlaşmaların tümüne sadık kalacaktır." Yeni Dışişleri Bakanı Milyukov da yurtdışındaki bütün Rus temsilciliklerine çektiği 5 (18) Mart 1917 tarihli telgrafta *aynı şeyi* söylemiştir.

Bütün bunlar *gizli* anlaşmalardır ve Milyukov ve ortakları bunları kamuoyuna açıklamayı iki nedenden ötürü *reddediyorlar*: (1) Yağma savaşına karşı olan halktan korkuyorlar; (2) Anlaşmaların gizli kalmasında ısrar eden Anglo-Fransız sermayesine bağlı bulunuyorlar. Ama olayları izlemiş olan her gazete okuyucusu, bu anlaşmaların Çin'in Japonya tarafından soyulmasını; İran'ın, Ermenistan'ın, Türkiye'nin (özellikle İstanbul'un) ve Galiçya'nın Rusya tarafından soyulmasını; Arnavut-

luk'un İtalya tarafından, Türkiye'nin ve Alman sömürgelerinin Fransa ve İngiltere tarafından soyulmasını vb. öngördüğünü bilmektedir.

(...)

Toprakların, pazarların ve ayrıcalıkların paylaşılması uğruna dünyayı kana bulamış olan kapitalist gruplar "onurlu" bir barış *yapamazlar*. Onlar yalnızca *utanç verici* bir barış, *Türkiye'nin ve sömürgelerin paylaşılmasına, ganimetlerin paylaşılmasına dayanan* bir barış yapabilirler.

Üstelik Guçkov-Milyukov hükümeti, şu anda genel olarak barışa karşıdır, çünkü *şimdi* "ganimet"ten payına "yalnız" Ermenistan ve Galiciya'nın bir kısmı düşecektir. Oysa o, İstanbul'da almak ve Çarlığın daima alabildiğine insanlık dışı ve hayâsız bir şekilde ezmiş olduğu Polonya'yı da Almanlardan geri almak istiyor. Dahası, Guçkov-Milyukov hükümeti, özünde sadece, Almanya'dan koparmış olduğu sömürgeleri elde tutmak ve *üstüne de* Almanya'yı, Belçika'yı ve Fransa'nın bir kısmını geri vermeye zorlamak isteyen Anglo-Fransız sermayesinin ajanıdır. Anglo-Fransız sermayesinin Guçkov ve Milyukovlara II. Nikola'nın bertaraf edilmesinde yardım etmiş olmasının nedeni, onların Almanya'yı "altetmede" kendisine yardımcı olmalarını sağlamaktır.

(...)

Rusya'da siyasal iktidar *İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetleri*'nin elinde olsaydı, bu Sovyetler ve onların seçtiği *Bütün-Rusya Sovyeti*, Partimizin (Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin) daha 13 Kasım 1915'de (o sırada Çarın azgın sansürü yüzünden Cenevre'de basılan) Merkez Organı *Sotsial Demokrat*'ın 47. sayısında belirlediği barış programını uygulamayı kabul edebilir ve kuşkusuz ederdi de.

(...)

İşçiler ve köylüler! -İşçi Delegeleri Sovyeti böyle derdi- *Her yıl bu baylara, kapitalistlere, Afrika sömürgelerinin, Türkiye'nin vb. paylaşımı uğruna verilen bir savaş için yüz milyonlarca ruble* ödemeye gönlünüz razı oluyor mu?

Mart 1917

"Uzaktan Mektuplar. Dördüncü Mektup: Barış Nasıl Sağlanır?"

STALİN

*"Dışişleri Bakanı Milyukov'un açıkladığı emperyalist hedefler:
İstanbul'un, Ermenistan'ın, Avusturya ve Türkiye'nin,
Kuzey İran'ın ilhakı"*

Dışişleri Bakanı Bay Milyukov, ünlü 23 Mart söyleşisinde bugünkü savaşın hedefleri açısından "programını" ayrıntılı olarak açıkladı. Okuyucular "Pravda"nın geçen sayısından, burada emperyalist hedeflerin söz konusu olduğunu bilirler: İstanbul'un ilhakı, Ermenistan'ın ilhakı, Avusturya ve Türkiye'nin ilhakı, Kuzey İran'ın ilhakı.

Öyleyse Rus askerleri savaş alanlarında satılık burjuva basının bize güvence verdiği gibi, kanlarını "anavatanın savunulması" uğruna değil, "özgürlük" uğruna değil, bir avuç emperyalistin menfaati için yabancı toprakları ilhak etmek için döküyorlar.

26 Mart 1917

"Ya öyle, ya da böyle", *Eserler*, c.3, s. 19

STALİN

*"Menşevik ve sosyalist-devrimci emperyalistler
Türkiye'nin boyunduruk altına alınması için savaşıyorlardı"*

Çeşitli küçük burjuva partileri vardır. Rusya'da menşevikler ve sosyalist-devrimciler de küçük burjuva partileriydi. Ama bunlar aynı zamanda emperyalist partilerdi. Bunlarla Fransız ve İngiliz emperyalistleri arasında bir savaş ittifakı vardı ve onlarla birlikte diğer ülkeleri, Türkiye, İran, Mezopotamya ve Galiçya'yı işgal ettiler ve ezdiler.

(...)

Hatta Guomindang'ın sağ kanadının temsilcisi olan Çan Kay-şek,

yaptığı darbeden önce de sol Guomindangcılara ve komünistlere karşı akla gelebilen her türlü dolabı çevirdiği halde, o tarihlerde bile Kerenski ve Tsereteli'den daha üstündü, çünkü Kerenski ve Tsereteli, Türkiye, İran, Mezopotamya ve Galiçya'nın boyunduruk altına alınması için savaşıyorlardı ve böylece emperyalizmi güçlendiriyorlardı. Oysa Çan Kay-şek Çin'in boyunduruk altına alınmasına karşı savaşıyordu ve böylece emperyalizmi zayıflatıyordu.

13 Mayıs 1927

"Sun Yat-sen Üniversitesi Öğrencileriyle Bir Görüşme", *Eserler*, c. 9, s. 211-212

LENİN

*"Türkiye, İran ve Çin'i yağmalamak için
on milyon Rus mujiğinin boğazlanması gerekiyorsa"*

Geçici Hükümet, 18 Nisan tarihli Notasında, "bütün milletin (!) dünya savaşını kesin zafere kadar sürdürmek arzusundan" söz ediyor.

"Söylemek gereksizdir ki" diye devam ediyor Nota, "Geçici Hükümet... müttefiklerimize karşı olan yükümlerine bütünüyle sadık kalacaktır."

Kısa ve açık. Kesin zafere kadar savaş. İngiliz ve Fransız bankerleriyle ittifak kutsaldır...

"Müttefiklerimizle", yani İngiliz ve Fransız multi-milyonerleriyle bu ittifakı kim yaptı? Çar, Rasputin, Çarın çetesi kuşkusuz. Ama Milyukov ortaklarına göre bu antlaşma kutsaldır.

(...)

Devrimimizin ilk dakikasından itibaren, İngiliz ve Fransız kapitalistleri, Rus devriminin sadece ve sadece savaş "sonuna kadar götürme" amacıyla yapıldığı konusunda bize güvence veriyorlar. Kapitalistler Türkiye, İran ve Çin'i yağmalamak istiyorlar. Bu, on milyon kadar Rus

mujiğinin daha boğazlanmasını gerektiriyorsa, eh, ne yapalım, bize gerekli olan, "kesin zafer"dir... Ve şimdi Geçici Hükümet de tam bir açık sözlülükle aynı yolu izliyor.

20 Nisan 1917

"Geçici Hükümetin Notası"

LENİN

"Onlar Balkanlar'da ve Türkiye'de toprak kazanacak diye"

Kardeşler, askerler!

Milyonlarca cana mal olmuş, milyonlarca insanı sakat bırakmış ve anlatılmaz bir ızdıraba, yıkıma ve açlığa yol açmış olan bu korkunç savaş, hepimizi tüketmiş bulunuyor.

Ve giderek daha fazla kimse kendi kendine sormaya başlıyor: Bu savaş neden çıktı, niçin sürdürülüyor?

Savaşın esas yükünü çeken biz işçiler ve köylüler, bu savaşın bütün ülkelerin kapitalistleri tarafından, kapitalistlerin çıkarları için, dünya hakimiyeti için, imalatçı fabrikatör ve bankerlerin pazar bulabilmeleri için, zayıf milliyetlerin yağmalanması için çıkarıldığı ve sürdürüldüğünü her geçen gün daha açık görüyoruz. Onlar, sömürgeleri paylaşıyor ve Balkanlar'da ve Türkiye'de toprak kazanıyorlar -işte bunun için Avrupa halklarının yıkıma uğraması gerekiyor, bunun için ölmemiz gerekiyor, bunun için ailelerimizin yıkımına, aç kalmasına ve ölmesine tanık olmamız gerekiyor...

4 Mayıs 1917

"Bütün Savaşan Ülkelerin Askerlerine Duyuru"

LENİN

"Kapitalistler Türkiye'nin yağmalanmasından vazgeçemezler"

Savunmacılığın kitle temsilcileri, savaşların *hükümetler* tarafından sürdürüldüğünü, hükümetlerin belli *sınıfların* çıkarlarını temsil ettiğini, her iki savaşın grup açısından da şimdiki savaşın, kapitalistler tarafından kapitalistlerin yağmacı çıkarları ve amaçları için sürdürülen bir savaş olduğunu hâlâ bilmiyorlar.

Bunun farkında olmayan savunmacılığın kitle temsilcileri, çok basit bir mantık öne sürüyorlar: Biz toprak ilhakı istemiyoruz; biz demokratik bir barış talep ediyoruz; biz İstanbul için, İran'ın ezilmesi için, Türkiye'nin yağmalanması için vb. savaşmak istemiyoruz; biz Geçici Hükümetin toprak ilhakı siyasetinden vazgeçmesini "istiyoruz".

Savunmacılığın kitle temsilcileri, bunu kişisel değil de sınıfsal anlamda *içten* bir şekilde arzuluyorlar. Çünkü onlar ilhaklarda *çıkarı olmayan* sınıflar adına konuşuyorlar. Ama kitlelerin bu temsilcilerinin bilmedikleri şey, kapitalistlerin ve onların hükümetinin ilhak siyasetini lafta feshedebilecekleri, vaatlerde bulunabilecekleri ve ağızlarından güzel cümleler dökülebileceği, fakat ilhaklardan gerçekte vazgeçemeyecekleridir.

22 Nisan (5 Mayıs) 1917.

"Dürüst Savunmacılık Kendini Açığa Vuruyor".

LENİN

Dış Siyaset Sırları

[Tam metin]

Ne yazık ki halk kitleleri, diplomasi tarihi üzerine yazılan kitapları ya da kapitalist gazetelerin başyazarlarını okuyamıyorlar! Daha da yazık olanı -her ne kadar "yazık" kelimesi burada çok zayıf kaçıyorsa da- Sos-

yalist-Devrimci ve Menşevik bakanların ve onların ~~bakan~~ adayları meslekdaşlarının, diplomasi tarihinin olguları ve diplomasi dünyasının "büyük zeka"larının makaleleri hakkında sessizliğe gömülmüş olmalarıdır. Oysa bütün bunlar, kendilerinin çok iyi bildikleri şeylerdir.

*Reç, Birzevka'nın*¹⁶ güvenilir olduğunu iddia ettiği bir haberini aktarıyor. Habere göre İngiltere, "Türkiye'nin parçalanması ve Avusturya-Macaristan'ın paylaşılmasından" vazgeçmeye eni-konu yakınmış. Başka bir deyişle, Rusya'nın daha önceki antlaşmalarda kendisine vaat edilen ilhakları (İstanbul'u, Ermenistan'ı ve Galiçya'yı) *elde etmemesini* kabule, İngiltere eni-konu razıymış. İngiltere, *bu anlamda*, ama yalnız bu anlamda, antlaşmalarda değişiklik yapmaya hazırmış.

Reç küplere biniyor:

"Yeni şiarın (yani ilhaksız ve tazminatsız barış şiarının) ilk sonucu, işte budur. Antlaşmalar büyük bir ihtimalle değiştirilecektir. Biz değil müttefiklerimiz, şimdiden bu yolda 'hazırlık niteliğinde' önlemler alıyorlar. Oysa bu değişikliğin sonucu, Müttefiklerin birlikte benimsemiş oldukları bütün önemli hedeflerden eşit bir şekilde vazgeçilmesi değil (buna dikkat ediniz!), sadece Güney Avrupa'da tespit edilmiş hedeflerden (yani Avusturya ve Türkiye'deki hedeflerden; yani Ermenistan'ın, İstanbul'un ve Galiçya'nın gaspından), başka bölgelerde ve sömürgelerde bizim tarafımızdan değil de sadece müttefiklerimiz tarafından belirlenen hedefler yararına tek yanlı olarak (ne nefis bir inci, değil mi?) vazgeçilmesidir.

"Basında, özellikle müttefiklerimizin Küçük Asya'daki ortak hedeflerden giderek vazgeçebileceklerini duyumsatan haberlere şimdiden raslanmaktadır. Gerçi Albert Thomas'ın İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetinde bu konuda verdiği ve Moskova basınının da yayınladığı demeç, şu ana kadar resmen doğrulanmamıştır. Bununla birlikte, İngiltere'nin böyle bir eşit vazgeçmeye girişi pek beklenemez. Çünkü İngiltere haklı olarak, bir şeyi elde etmenin ilk adımının ona fiilen el koymak olduğu görüşündedir (buna dikkat ediniz!) ve İngiliz birlikleri, kendileri (yani, İngiltere'nin kapitalistleri) için canalcı önem taşıyan Mezopotamya ve Filis-

16 *Birzeviye Vedomosti (Borsa Haberleri)*: 1800-1917 yılları arasında Petersburg'da yayımlanan bir burjuva gazetesi.

tin'in bazı bölgelerini şimdiden işgale başlamışlardır. Bu durumda, İngiltere'nin *başkalarının* (altını çizen *Reç*'tir) bu bölgedeki canalcı talepleri için çarpışmayı reddetmesi doğal olarak tek yanlı bir nitelik taşıyacak ve sadece kendi yararına olacaktır."

Doğrusu Milyukov ya da bu satırları kim yazdıysa o, *açık yürekliliği* nedeniyle, daha hayattayken heykelinin dikilmesini hak etmiştir. Aferin size, açık yürekli *Reç* diplomatları! (Ama neden böyle açık yürekli davranıyorlar? Milyukov'un başkanlığının elinden alınmasına kızmışlardır da ondan...)

Yukarıdaki satırlarda söylenen her şey doğrudur ve son yılların diplomasi tarihi *-aynı zamanda yabancı yatırımlar tarihi-* tarafından da doğrulanmıştır. Ne olursa olsun İngiltere, Rusya'yı (Rus-Alman cephesindeki 'fiili ateşkes'ten dolayı) Galiçya, İstanbul- Ermenistan vb.'den yoksun bırakarak cezalandırmaya hazır olduğu halde, kendisi Filistin ve Mezopotamya'nın gaspından (ilhakından) vazgeçecek değildir. Diplomatik olmayan basit bir ifadeyle, *Reç*'deki beyanların açık anlamı budur.

Reç'in sözcülüğünü yaptığı Rus kapitalistleri ise, öfkelerini güçlükle zaptederek dış siyaset sırlarını ağızlarından kaçırıyor, burunlarından soluyarak İngiliz kapitalistlerine söylemediklerini bırakmıyorlar. Sizin yaptığınız "tek yanlı" davranmaktır, sizin "yararınıza"dır ama *başkalarının* zararınadır, diyorlar.

İşçi yoldaşlar, asker yoldaşlar! *Reç*'in durumu çok iyi bilen diplomat ve eski bakanlarının bu son derece içten, son derece doğru beyanlarına dikkat edin. Yalnız Rus kapitalistlerinin değil, İngiliz kapitalistlerinin de bu savaşta güttükleri *gerçek amaçlar* konusundaki bu çarpıcı açıklama üzerinde düşünün!

Rus askerî yoldaşlar! İngiliz kapitalistlerinin Mezopotamya ve Filistin'i gaspetmelerine yardım etmek için savaşmak istiyor musunuz? Lvov, Çernov, Tereşçenko, Çeretelli'nin, kapitalistlerin çıkarlarına bağlı olan ve *Reç*'in ağızından kaçırdığı gerçekleri mertçe dile getirmekten *ödü kopan* hükümetlerini desteklemek istiyor musunuz?

10 (23) Mayıs 1917

Toptu eserler, c. 24

*"Gizli antlaşmalar, Rus kapitalistlerinin
Çin, İran, Türkiye, Avusturya vb.'yi dilediği gibi
soyabilmesini öngörmektedir"*

Şimdiki savaş, her iki savaşan devletler grubu açısından emperyalist bir savaştır, yani kapitalistlerin, dünya hakimiyetinden elde edilen kâr-
ların paylaşımı için, malî sermayeye (banka sermayesine) gerekli pazar-
lar için, zayıf milliyetlerin boyunduruk altına alınması için vb. sürdür-
dükleri bir savaştır. Savaşla geçen her gün, maliye ve sanayi burjuvazisi-
ni zenginleştirirken, gerek bütün savaşan ülkelerin ve gerekse tarafsız
ülkelerin proletaryası ve köylülüğünü yoksullaştırmakta ve güçsüzleştir-
mektedir. Bundan başka Rusya için savaşın uzaması, devrimin kazan-
ları ve ilerdeki gelişimi açısından ciddi bir tehlikeyi ifade etmektedir.

Rusya'da devlet iktidarının, kapitalistlerin ve toprak ağalarının bir
hükümeti olan Geçici Hükümete geçmesi, Rusya açısından savaşın nite-
liğini ve anlamını değiştirmemiştir ve değiştiremez.

Bu gerçek, yeni hükümetin Çar II. Nikola ile İngiliz, Fransız vb. kapi-
talist hükümetleri arasında yapılmış olan gizli antlaşmaları yayınlama-
makla kalmayıp, hatta Rus kapitalistlerine Çin, İran, Türkiye, Avusturya
vb.'yi soyabilecekleri sözünün verildiği bu gizli antlaşmaları halka
danışmadan resmen onaylamasıyla, en çarpıcı bir şekilde kanıtlanmıştır.
Rus halkı, bu antlaşmaların gizlenmesiyle, savaşın gerçek niteliği konu-
sunda aldatılmaktadır.

12 Mayıs 1917

"RSDİP (B)'nin Yedinci Bütün-Rusya (Nisan)
Konferansı. Savaş Konusundaki Karar",
Toplu Eserler, c. 24

LENİN

*"Alman soyguncu kapitalistleri bize, Türkiye'nin bir parçasını
ve Ermenistan'ı öneriyorlar"*

Son soruna, savaşı nasıl sona erdirmek gerektiği sorununa geliyorum. Bize, ayrı bir barış yapılmasından yana olduğumuz gibi gülünç bir görüş atfediliyor. Alman soyguncu kapitalistleri, "şayet bize maden yataklarının bulunduğu toprakları verirsiniz, biz de size Türkiye'nin bir parçasını ve Ermenistan'ı veririz" diyerek barış girişimlerinde bulunuyorlar. Her tarafsız kentte diplomatların konuşmakta olduğu şey budur. Bunu herkes biliyor. Yalnız şimdilik, klasik diplomatik sözlerle gizlenmektedir. Diplomatların varlık nedeni de budur: Diplomatik bir dille konuşmak. Bizim ayrı bir barışla savaşı sona erdirmekten yana olduğumuzu iddia etmek ne kadar saçma! Bütün en zengin devletlerin kapitalistleri tarafından sürdürülen savaşa, on yıllık bir iktisadî gelişme tarihinin doğduğu bir savaşa askeri harekâttan tek taraflı çekilme yoluyla son vermek, o kadar aptalca bir düşüncedir ki, bunu çürütmeye kalkışmak bile saçma olur...

14 (27) Mayıs 1917
"Savaş ve Devrim"

LENİN

*"Türkiye'nin paylaşılması için yapılan gizli antlaşmalar
açıklanmalıdır"*

3. Bizim temsilcimiz, eski Çar Nikola'nın İngiltere, Fransa vb. kapitalistleriyle imzaladığı (İran'ın boğazlanmasını, Türkiye'nin, Avusturya'nın vb. paylaşılmasını öngören) gizli yağma antlaşmalarının derhal

açıklanmasından yana olmalıdır.

Mayıs 1917

"İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetine Fabrika ve
Alaylardan Seçilecek Delegeler İçin Yetki Belgesi
Taslağı"

LENİN

*"İngiltere, Türk topraklarını derhal ve kayıtsız şartsız
terk etmelidir"*

Bu barış şartları gereğince İngiltere, sadece savaş sırasında başkalarından ele geçirdiği (Afrika'daki vb. Alman sömürgeleri, Türk toprakları, Mezopotamya vb. gibi) toprakları değil, *bütün kendi sömürgelerini* de derhal ve kayıtsız şartsız terk etmelidir. Rusya ve Almanya gibi İngiltere de, işgal ettiği bütün topraklardan, bütün sömürgelerinden ve aynı zamanda İrlanda'dan bütün birliklerini derhal geri çekmeli ve her milleti, bağımsız bir devlet mi kuracağı, yoksa canı kiminle isterse onunla federal bir devlet içerisinde mi yaşayacağı konusunu kendi oyuyla belirlemekte özgür bırakılmalıdır.

Mayıs 1917

"İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetine Fabrika ve
Alaylardan Seçilecek Delegeler İçin Yetki Belgesi
Taslağı"

"Rus işçi ve köylüleri Boğazlar için savaşmak istemiyorlar"

Dahası, hatırlayabildiğim kadarıyla Milyukov, kitaplarında bu antlaşmalardan ve Galiçya, Boğazlar ve Ermenistan'ın yağmalanması, daha önce alınan toprakların elde tutulması ve pek çok yeni toprak ele geçirilmesi için verilen sözlere değindi. Bunu herkes biliyor. Ancak antlaşmalar hâlâ gizli tutuluyor. Ve bize, eğer bu antlaşmaları feshedersek müttefiklerimizle aramızın açılacağı söyleniyor.

(...)

Ayrı bir barış peşinde koştuğumuzu söylemek gerçek dışı olur. Biz diyoruz ki: Bütün kapitalistlerle, hele Rus kapitalistleriyle ayrı bir barış antlaşmasına hayır! Ama Geçici Hükümetin Rus kapitalistleriyle yapmış olduğu ayrı bir barış antlaşması var. Kahrolsun bu ayrı barış antlaşması! (Alkışlar) Alman kapitalistleriyle imzalanacak hiçbir ayrı barış antlaşmasını tanımıyoruz ve hiçbir müzakereye de girmeyeceğiz. Ne de İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle ayrı bir barış antlaşması olacak. Bize, onlarla [İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle - ç.n.] arayış açmanın, Alman emperyalistleriyle anlaşmak demek olacağı söyleniyor. Bu doğru değildir. Onlardan [İngiliz ve Fransız emperyalistlerinden - ç.n.] derhal kopmalıyız, çünkü bu bir soygun ittifakıdır. Deniyor ki, antlaşmalar yayınlanamaz, çünkü bu, hükümetimizin ve siyasetimizin bütününtü her işçi ve köylünün gözündeki açığa çıkarmak demek olacaktır. Eğer bu antlaşmaları yayınlasaydık ve toplantılarda, özellikle en uzak köylerde, Rus işçi ve köylülerine açıkça "Sizler şimdi Boğazlar için savaşıyorsunuz, Ermenistan'ı ellerinde tutmak istedikleri için savaşıyorsunuz" deseydik, hepsi "Biz böyle bir savaşı istemiyoruz" derlerdi. (Başkan: "Zamanınız doldu." Sesler: "Bırakın konuşsun.") Fazladan on dakika rica ediyorum. (Sesler: "Bırakın konuşsun.")

(...)

Rusya'yı savaştan tek başına çekip çıkaramazsınız. Tavrınız çelişkili veya safça olduğu için, başka halklara "ilhaklara son vermeyi" önerirken kendi ülkeniz açısından ilhakları onayladığınız için, Rusya'nın şu anda size inanmayan büyük müttefikleri olacaktır. Siz başka halklara, bankacılarını alışıltı etmelerini söylüyorsunuz. Ama kendi bankacılarınızı de-

virmiyorsunuz. Başka bir siyaset deneyin. Antlaşmaları yayınlayın ve halk toplantılarında her işçi ve köylünün önünde teşhir edin. Şöyle deyin: Alman kapitalistleriyle barışa hayır ve Anglo-Fransız kapitalistlerinden tam bir kopuş. İngilizler Türkiye'den çıksın ve Bağdat için savaşmayı bıraksın. Hindistan'dan ve Mısır'dan da çıksınlar. Ele geçirilmiş olan ganimetlerin korunması için savaşmayı reddettiğimiz gibi, Alman talancılarının ganimetlerini elde tutabilmelerine yardım için de en küçük bir çaba sarfetmeyeceğiz... Bunu *yaparsanız* -siz şimdiye kadar bunun sadece lafını ettiniz ve siyasette laflar bir değer taşımaz, böyle olması da çok iyidir- sadece lafını etmekle kalmaz da yaparsanız bunu, o zaman şimdiki müttelikleriniz sizlere neler yapabileceklerini göstereceklerdir.

(...)

Türk cephesindeki ordumuzun gücünün ne olduğunu bilmiyorum. Kabaca üç milyon olduğunu varsayalım. Başka halklara ilhaksız barış vazaları verirken Ermenistan'da tutulmasına ve ilhaklara girişmesine, gücünüz ve yetkiniz olduğu halde göz yumduğunuz bu ordu, bu programı benimseseydi, Ermenistan'ı bağımsız bir Ermeni cumhuriyeti yapsaydı ve İngiliz ve Fransız maliyecilerinin bizden aldıkları parayı Ermenistan'a verseydi, bu daha iyi olurdu.

Deniyor ki, İngiltere ve Fransa'nın malî desteği olmadan yapamazmışız. Ama bu destek, bizi, celladın ipinin asılan bir adamı desteklemesi gibi "destekliyor". Rus devrimci sınıfı şöyle demelidir: Bu destek yerin dibine batsın, Fransız ve İngiliz kapitalistlerine olan borçları tanımıyorum ve kapitalistlere karşı genel bir başkaldırımı öneriyorum. Alman kapitalistleriyle barışa hayır ve İngiliz ve Fransız emperyalistleriyle ittifaka da hayır! Şu anda bu siyaset izlenseydi, Türklerle savaşan ordumuz oradan çekilebilir ve başka cephelere gönderilirdi. Çünkü bütün Asya halkları, Rus halkının yalnızca kendi kaderini tayin hakkı temeline dayanan bir ilhaksız barışı ilan etmekle kalmadığını, Rus işçi ve köylülerinin gerçekten bütün ezilen milliyetlerin başına geçtiğini ve onlar için emperyalizme karşı mücadelenin ne sofuca bir özlem, ne de tantanalı bir bakan palavrası değil, devrimin can alıcı bir sorunu olduğunu görürlerdi.

9 (22) Haziran 1917

"İşçi ve Asker Delegeleri Sovyetinin Birinci Bütün-Rusya Kongresi. Savaş Üzerine Söylev",

Eserler, c.25, s.34 vd.

LENİN

"Rusya'nın siyasal akımlarının monarşilere ve Türk monarşisine tavrı"

19. Bütün monarşiler mutlaka ortadan kaldırılmalı mı?

A- (Kadetlerin sağındakiler) ve B- (Kadetler): Hayır, İngiliz ve İtalyan ve genel olarak müttefik monarşiler ortadan kaldırılmamalıdır; yalnızca Alman, Avusturyalı, Türk ve Bulgarlarınkini ortadan kaldırmak yeter. Çünkü bunlar üzerinde zafer kazanmak bizim kârlarımızı kat kat artıracaktır.

C- (S.D. ve S.R.) [Sosyalist Devrimciler] : Belli bir "sıra" mutlaka gözetilmelidir ve her ne olursa olsun Wilhelm'den işe başlamalıyız. Müttefik monarşilere gelince biraz beklememiz belki de iyi olabilir.

D- ("Bolşevikler"): Devrimler için bir sıra yapılamaz. Ayrıcalık gözetmeden bütün ülkelerdeki, *bütün* monarşileri ortadan kaldırma eylemlerinde *yalnızca* devrimcilere mutlaka yardım etmeliyiz.

6 Mayıs 1917

"Rusya'da Siyasal Partiler ve Proletaryanın
Görevleri" *Toplu Eserler*, c. 24, s. 103

LENİN

"Türk topraklarından çekilmeliyiz"

Demokratik bir barış için temel koşul, ilhaklardan (ele geçirilen topraklardan) vazgeçilmesidir -bütün devletlerin kaybettiklerini geri almaları şeklindeki yanlış anlamıyla değil; Avrupa'da olsun, sömürgelerde olsun istisnasız her milliyetin, özgürlüğüne ve *ayrı* bir devlet mi kuracağını, yoksa başka bir devletin bileşimine mi katılacağını kendi başına kararlaştırma olanağına kavuşması demek olan biricik doğru anlamıyla.

Sovyet hükümeti barış koşullarını önerirken, onların gerçekleşmesi yönünde kendisi acil adımlar atmalı, yani bugüne kadar bizi bağlamış olan gizli antlaşmaları, Çar tarafından imzalanan ve Rus kapitalistlerine Türkiye, Avusturya vb.'yi yağmalayabilecekleri vaadinde bulunan gizli antlaşmaları yayınlamalı ve feshetmelidir. Ondan sonra, derhal Ukraynalıların ve Finlilerin taleplerini karşılamalı, gerek onlara ve gerekse bütün diğer Rus olmayan milliyetlere ayrılma özgürlüğünü de içeren tam bir özgürlük sağlamalı, bunu *bütün* Ermenistan'a da uygulamalı, gerek bu ülkeden ve gerekse tarafımızdan işgal edilen Türk topraklarından çekilmeliyiz vb.

1917 Eylül başı

"Devrimin Görevleri. Halklara Barış"

2. Ekim Devrimi Sonrası

STALİN

"Türk Ermenistanı" Üzerine

[Tam metin]

"Türk Ermenistanı" denilen yer, herhalde Rusya tarafından "savaş hukukuna" göre işgal edilen tek ülkedir. Bu ülke, uzun yıllar Batının şiddetli diplomatik hırsına ve Doğunun kanlı idari uygulamalarına konu olan (ve hâlâ olmaya devam eden) şu "cennet köşesi"dir. Bir yandan Ermeni kırımları, diğer yandan yeni bir kırımını örtbas etmek için bütün ülkelerin diplomatlarının ikiyüzlü "yakarmaları", fakat sonuç, kana boğulmuş, aldatılmış ve köleleştirilmiş bir Ermenistan'dır. "Uygar" devletlerin diplomatik "sanatlarının" bu "olağan" görüntülerini kim tanımaz ki?

Yurtlarının yiğit savunucuları olan, fakat kesinlikle uzak görüşlü siyaset adamları olmayan ve emperyalist diplomatların soyguncuları tarafından tekrar tekrar aldatılmalarına izin veren Ermenistan'ın evlatları, şimdi eski diplomatik ayarlamalar yolunun Ermenistan'ı kurtuluşa götürecektir. Ezilen halkları kurtuluşa götüren yolun, Ekimde Rusya'da başlayan işçi devriminden geçtiği açıklığa kavuşuyor. Şimdi Rusya halklarının kaderinin, özellikle Ermeni halkının kaderinin, Ekim devriminin kaderiyle sınıksız bağlı olduğu herkes için açıktır. Ekim devrimi millî baskının zincirlerini parçalamıştır. Halkların ellerini ayaklarını zincire vuran Çarın gizli anlaşmalarını yırtmıştır. Ekim devrimi, yalnız Ekim devrimi, Rusya halklarının kurtuluşu işini sonuna kadar götürebilecektir.

Bu düşüncelerden hareketle Halk Komiserleri Konseyi "Türk Ermenistanı"nın özgür olarak kendi kaderini tayini üzerine özel bir kararname çıkarmaya karar vermiştir. Bu şimdi özellikle gereklidir. Çünkü Alman ve Türk iktidar sahipleri, emperyalist tabiatlarına bağlı olarak, işgal altındaki toprakları zorla hakimiyetleri altında tutma arzularını saklamıyorlar. Rusya halkları, Rus devriminin ve hükümetinin işgal çabalarından uzak olduğunu bilmelidir. Herkes, Halk Komiserleri Konseyinin,

emperyalist millî baskı siyasetinin karşısına ezilen halkların tam kurtuluşu siyasetini koyduğunu bilmelidir.

31 Aralık 1917
Eserler, c.4, s. 22-23

LENİN ve STALİN

Ermenistan Kararnamesi

[Tam metin]

Rusya'nın işgali altında bulunan "Türk Ermenistanı"ndaki Ermenilerin kendi kaderlerini, tam bir bağımsızlığa varıncaya kadar bile olsa, serbestçe belirleme konusundaki haklarını "Rusya İşçi ve Köylü Hükümeti"nin desteklediğini, Halk Komiserleri Sovyeti Ermeni halkına ilan eder. Halk Komiserleri Sovyeti'ne göre bu hakların gerçekleştirilmesi ancak Ermeni halkının serbestçe referandum yapmasını sağlayacak birtakım önlemlerin önceden alınmasıyla olanaklıdır. Halk Komiserleri Sovyeti bu önlemlerin şöyle olacağı düşüncesindedir:

1. Rus Ordusu'nun "Türk Ermenistanı" topraklarının dışına çıkması ve "Türk Ermenistanı"ndaki halkın kişisel ve mal ve mülkünün güvenliğini korumak amacıyla hemen bir Ermeni Halk Milisinin kurulması.

2. *Ermeni göçmenleri ve çeşitli memleketlere dağılmış olan Ermeni göçmenlerinin "Türk Ermenistanı" ülkesine herhangi bir engelle karşılaşmadan geri dönebilmeleri.*

3. Savaş sırasında Türk makamlarınca Türkiye'nin iç illerine zorla gönderilmiş olan Ermenilerin "Türk Ermenistanı"na serbestçe dönmelelerinin olanaklı kılınması: Türk makamları ile barış görüşmeleri yapılırken Halk Komiserleri Sovyeti bu konunun üstünde ısrarla duracaktır.

4. "Ermeni Halk Temsilcileri Sovyeti" adıyla "Türk Ermenistanı"nda geçici bir yönetimin kurulması kararlaştırılmıştır. Kafkas İşleri Geçici Olağanüstü Halk Komiseri Stepan Şaumyan "Türk Ermenistanı" halkına,

2. ve 3. maddelerin uygulanması ve "Türk Ermenistanı" topraklarından Rus askerlerinin çıkarılması (Md.1) işini düzenleyecek karma komisyonun kurulması konusunda her türlü yardımda bulunmakla görevlendirilmiştir.

Ek:

"Türk Ermenistanı"nın coğrafi sınırlarını, demokratik esaslara göre seçilen Ermeni Halk Temsilcileri ile, komşu ve tartışmalı (İslam ve başka) illeri halkından demokratik esaslara göre seçilen temsilciler Kafkas İşleri Olağanüstü Geçici Komiseri ile birlikte kararlaştırırlar ve saparlar.

Halk Komiserleri Sovyetleri Başkanı

V.I. Ulyanov-Lenin

Millîyetler İşleri Halk Komiseri

J.V. Cugaşvili-Stalin

Halk Kom. Sov. Kalem Amiri

V. Bonç - Brueviç

Halk Kom. Sov. Sekreteri

N. Gorbunov

11 Ocak 1918

Dokumenti vneşney politiki SSSR (SSCB Dış Politika Belgeleri), c.1-6, Moskova 1957-62'den aktaran Akdes Nimet Kurat, Türkiye ve Rusya, Ankara 1970, s. 336-337

STALIN

"Tebriz'e ilerleyen Türkler"

Güney Transkafkasya'daki duruma gelince, burada gerçekten bir tehlike mevcuttur. Fakat bu tehlike İngilizler'den değil, Aleksandropol-Cul-

fa demiryolu üzerinden "Kuzey İran'da İngilizlere karşı koymak için" Tebriz'e doğru ilerleyen Türklerden gelmektedir.

Bu vesileyle, Transkafkasya Sejm'i üyesi Karçıkyan 20 Mayıs'ta şunları bildiriyor:

"Türkiye 13 Mayıs'ta Batum'da, Türk birliklerinin Aleksandropol-Culfa demiryoluyla İran'a geçmelerine izin verilmesini talep etti. Çünkü İngilizler Musul tarafından zorluyorlardı ve Türkler kesinlikle en kısa zamanda Kuzey İran'ı işgal etmek zorundaydılar. Türkiye, bu talebini şiddet uygulayarak dayattı ve 15 Mayıs sabahı Aleksandropol'ü bombalamaya başladı. Birliklerimiz gafil avlandı ve saldırıyı durduramayarak 16 Mayıs'ta Aleksandropol'ü boşalttılar. Mayıs'ın 17'sinde Türkler, birliklerinin Culfa'ya serbestçe girmesinin güvence altına alınmasını istediler ve halkın zarar görmeyeceğine söz verdiler, aksi halde, kendilerine zorla yol açacaklarını bildirdiler. Aleksandropol'den geri çekilen birliklerin tamamen bozulduğu ve bir karşı koyma sonucunda bütün Surmalin ve Eçmiyadz ilçeleri halkının korkunç acılara terk edileceğini göz önüne alarak, Türklerin talebini yerine getirmek zorunda kaldık. Aleksandropol ilçesinin bütün halkı, yurtlarını bırakarak Bambak-Lori bölgesine sığıştılar. Surmalin ilçesi halkı da aynı durumda kaldı. Ahikelek ilçesi halkının da yollara düştüğünü ve Zalka'ya çekildiğini bugün öğrendim. Batum'daki delegasyon, ultimatomu protesto etti. Ancak bunu savaş nedeni yapmayarak görüşmelere devam etme kararı aldı."

Milliyetler Komiserliği, Odessa'dan gelen yanlış haberlerin, açıkça İran demiryolu hattını kontrol etmek için Türklerin bütünüyle haksız yayılmasını gizlemek amacını güttüğünü saptamadan geçemez.

28 Mayıs 1918
Eserler, c.4, s. 87-88

STALİN

"Bakû'ya yönelen Türk tehdidi"

Bakû bölgesi gerçekten tehdit altında. Alman Birlikleri subaylarının komutası altındaki Türk kuvvetleri Bakû birlikleri ile gerçek bir savaş halindeler. Almanlarla ittifak yüzünden Bakû'ya saldırdıklarını düşünmek gerekir.* Burjuvazinin Türklerle birlikte olmasına diyecek yok. Kuzey Kafkasya konusuna gelince: Orada öyle şeyler dönüyor ki hâyâlin almayacağı tertipler gözden uzak tutulamaz. Görünüşe bakılırsa, orada Dağ Halkları ile Kafkasya birliği oluşmakta. Bunun sonunun nereye varacağını şimdiden söylemek zor. Bugünden yalnız şu söylenebilir: Ekinlerin biçilmesiyle Kuzey Kafkasya'daki karışık durum daha da artabilir. Bakû'daki durum ile Tihoretskaya finali bütün tabloyu bozuyor. Size gönderdiğimiz ulağın açıklayabileceği biçimde biz ivedi önlemleri alıyoruz. Umarım bu işin hakkında geliriz.

1 Temmuz 1918

Lenin'e telgraf

Dokumenti po Istории grajdanskoi voyni v SSSR

[SSCB'nin İç Savaş Belgeleri], c. I, Moskova 1941'den
çeviren Semir Aslanyürek

LENİN

"Almanlara Türklerin Bakû'ya saldırılarını durdurma karşılığında petrol vereceğiz"

Bakû'ya gelince, en önemli şey, sizin kesinlikle Şaumyan ile sürekli bağlantıda kalmanız gerektiğidir. Üstelik Şaumyan'ın Almanların Ber-

* Türk-Alman kuvvetlerinin Bakû'ya saldırması üzerine Sovyet Merkez Hükümeti Berlin'deki elçisi aracılığıyla Almanya'dan Brest Barış Antlaşmasına uyulmasını ve Bakû'ya saldırının durdurulmasını istemiştir. Almanya ise Bakû'ya Türk-Alman kuvvetlerin değil, bazı çetelerin saldırdığını iddia etmiştir. Trans Kafkasya sorunu ile ilgili Almanlarla yapılan görüşmeler 1918 yılı Haziran-Temmuz ayları boyunca sürdü. Stalin, bu durumu Bakû'daki yoldaşlara bildirdi ve bu konuda Dışişleri Halk Komitesi ile birlikte sorunu üstlendi.

lin'deki elçimiz Joffe'ye yaptıkları öneriyi de bilmesi gerekiyor. Almanlar Türklerin Bakû'ya saldırısını durdurmaya hazırdır ama bunun karşılığında petrolümüzün bir bölümünün kendilerine verileceğini garanti etmemiz isteniyor. Buna elbette razı olacağız.

7 Temmuz 1918

Çaritsin'de bulunan J.V. Stalin'e Telgraf, *Dokumenti Vneşney Politiki SSSR*, c. 1, Belge 256'dan aktaran Stefanos Yerasimos, *Türk-Sovyet İlişkileri*, Gözlem Yayınları, İstanbul, Ocak 1979, s. 74.

STALİN

"Türk birliklerinin Bakû yakınlarına ilerlediği sırada"

Kurşuna dizilen 26 Bakûlu Bolşevik'in hikayesi şöyle başladı: 1918 Ağustosunda, Türk birliklerinin Bakû yakınlarına ilerlediği sırada, Bakû Sovyeti'nin Sosyal-Devrimci ve Menşevik üyeleri Bolşeviklerin karşı çıkmasına rağmen, Sovyetin çoğunluğunu yanlarına çekerek, İngiliz emperyalistlerini yardıma çağırdıkları zaman, azınlıkta kalan Bakûlu Bolşevikler, Şaumyan ve Caparidze başta olmak üzere, bütün yetkilerini bıraktılar ve o alanı siyasal karşıtlarına terkettiler. O sıra Bakû'da yeni kurulan İngilizler, Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler'den oluşan hükümetle anlaşılan Bolşevikler, Petrovsk'a, Sovyet iktidarı alanındaki en yakın yere çekilmeyi kararlaştırmışlardı.

23 Nisan 1919

"İngiliz Emperyalizminin Ajanları Tarafından 26 Bakûlu Yoldaşın Kurşuna Dizilmesi Üzerine", *Eserler*, c.4, s. 224

*"Türk-Alman-Ukrayna hükümetlerinin
Kuzey Kafkasya'da işbirliği"*

Kiev'deki Ukrayna delegasyonu, Barış Konferansı'nın ilk oturumunda, elinde Don, Kuzey Kafkasya ve başka bölgelerdeki "hükümet"lerin Rusya'dan ayrıldıklarını ilan eden ve Ukrayna-Alman hükümeti ile dostane ilişkiler kurduklarına ilişkin açıklamaları bulunduğunu açıkladı. Ukrayna delegasyonu başkanı Bay Şeluhin, "Sovyet iktidarı temsilcileri ile görüşmelere karşı olmadıklarını" açıkladı. " Fakat Rus Federasyonu iktidarının aslında hangi bölgeleri kapsadığını bilmek isteriz. Çünkü önümde artık Rusya'nın parçası olmak istemeyen bir dizi hükümetin (Don Bölgesi, Kuzey Kafkasya vb.) açıklamaları bulunmaktadır." dedi.

Türkler ve Almanlar, Ukraynalıların bu çıkışlarına itiraz etmemekle kalmıyorlar, tersine, bir dizi resmî açıklamada, sözü edilen yarı-legal "hükümet"lerin sırtını sıvazlıyor, yeni bölgelerin "kendi kaderlerini tayin etmeleri" için (yani soymak için) biçimsel bir tutamak diye, bu hükümetlere sarılıyorlar...

(...)

Ocak ayında ruhunu teslim eden sözümona Güneydoğu Birliği'nin, mayıs'ta Ukrayna'nın herhangi bir yerinde, belki de İstanbul'da aniden dirilmesi de oldukça karakteristiktir. Bu arada Kuzey Kafkasya halklarının hepsi çok önceden toprağa gömdükleri "hükümetler"i'n illegal olarak "varlıklarını sürdürdüklerini" bile bilmiyorlar. Bu halklar için, artık Kiev'den mi, yoksa İstanbul'dan mı, yasalar yazmaya kalkukları da bilinmiyor.

(...)

Her şeyden önce, Terek Halk Sovyeti'nin kararını dinleyelim:

"Terek Halk Sovyeti, İstanbul'da bulunan Kuzey Kafkasya delegelerinin, Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığını ilan ederek, Türk Padişahlık Hükümetine ve diğer devletlere ilgili notaları gönderdiğini telgraflardan öğrenmiş bulunuyor.

Çeçen, Kabartay, Osset, İnguş, Kazak ve göçmen fraksiyonlarından oluşan Terek Halk Sovyeti, Terek bölgesi halklarının hiç

kimseyi, yukarıda sözü edilen amaçla herhangi bir yere göndermediğini ve şimdi İstanbul'da bulunan özel kişiler eğer kendilerini Terek bölgesi halklarının delegesi olarak tanıtıyor ve bu halklar adına ortaya çıkıyorlarsa, bunun gaspçılık ve maceracılıktan başka bir şey olmadığını belgeler.

Terek Halk Sovyeti, dolandırıcılara aldanan Türk hükümetinin politik miyopluğuna ve safdilliğine duyduğu hayreti dile getirir.

Yukarıda sayılan fraksiyonlardan oluşan Terek Halk Sovyeti, Terek bölgesi halklarının, Rus Federal Cumhuriyeti'nin kopmaz bir parçası olduğunu açıklar.

Terek Halk Sovyeti, Transkafkasya hükümetinin, Transkafkasya'nın bağımsızlık ilanına Kuzey Kafkasya'yı da katmasını protesto eder" (bkz. "Narodnaya Vlasty", Terek Halk Sovyeti'nin organı).

(Karar oybirliğiyle kabul edilmiştir. 9 Mayıs).

Şimdi de, gaspçıların ve koruyucularının iftira ettikleri *Çeçenler ve İnguşları* dinleyelim. Bütün ya da hemen hemen bütün İnguşların ve Çeçenlerin hepsinin ya da hemen hepsinin üzerinde birleştikleri Fraksiyon kararı şöyledir:

"Terek Halk Sovyeti Çeçen-İnguş Fraksiyonunun olağanüstü oturumu, Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlık ilanı bildirimini görüştüktan sonra oybirliğiyle şu kararı kabul etti: Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlık ilanı ilgili bütün nüfusun bilgisi ve onayıyla gerçekleşmesi gereken olağanüstü önemde bir olaydır.

"Çeçen-İnguş Fraksiyonu, Çeçen ve İnguş halkının, Trabzon'da Osmanlı delegasyonu ya da İstanbul'da Osmanlı hükümeti ile yapılacak herhangi bir görüşmeye hiçbir delege göndermediğini ve bağımsızlık sorununun, Çeçen-İnguş halkının iradesini dile getiren hiçbir kurumda ya da toplanuda görüşülmediğini sap-tar.

(...)

Bütün bunlardan, Alman-Ukraynalı-Türk kendi kaderini tayincilerin

haberleri var mı? Elbette! Çünkü Güney Rusya Bölge Sovyetleri, açıkça, herkesin gözü önünde çalışıyor ve bu bayların ajanları, bilinen olguları atlamamak için gazetelerimizi yeterince dikkatle okuyorlar.

1 Haziran 1918
Eserler, c.4, s.89, 94, 96-97

STALİN

*"Kurucu Meclisciler Kafkasya'ya gitti ve
Türk-Alman emperyalistlerinin kollarında huzur buldu"*

"Kurucular"ın yandaşlarından bir başka bölümü, Kafkasya'ya gitti ve Türk-Alman emperyalistlerinin kollarında huzur buldu. Yine "Kurucular"ın yandaşlarından bir başka bölüm Samara'ya gitti ve İngiliz-Fransız emperyalistleriyle birlikte, Rusya'nın işçi ve köylülerine karşı savaşa başladı. Böylece Kurucu Meclis şiarı, politik bir üçkağıtlılık aracı ve yerli ve yabancı karşı-devrimcilerin Sovyetlere karşı savaşlarında ardına gizlendikleri bir bayrak oldu.

29 Ekim 1918
"Eşyanın Tabiatı", *Eserler*, c.4, s.120

STALİN

*"Panislamizm ve Pantürkizm'in
burjuva-demokratik milliyetçiliği"*

Millî boyunduruğun ağır baskı dönemini yaşamış ve kendini bu kabustan henüz kurtarmamış yerli halktan gelen komünistler, kimi zaman, millî özelliklerin parti çalışmasındaki önemini abartıyor ve emekçilerin sınıf çıkarlarını arka plana itiyorlar veya ilgili milletin emekçilerinin çıkarlarıyla aynı milletin "bütününün" çıkarlarını karıştırıyorlar, birini

diğerinden ayırmayı ve parti çalışmasını birincisi temelinde inşa etmeyi kavrayamıyorlar. Bu durum, komünizmden, örneğin Doğuda Panislamizm, Pantürkizm* biçimini alan burjuva-demokratik milliyetçiliği yönünde bir sapmaya götürür.

10 Şubat 1921

"Millî Meselede Partinin Önündeki Görevler
Üzerine", *Eserler*, c.5, s. 23-24

STALİN

"Sultan Galiyev'in Pantürkizm ve Panislamizmi"

Ben, Sultan Galiyev'in teorik alışırmalarında özel olarak kabul edilmemesi gereken bir şey görmüyorum. Eğer Sultan Galiyev, Pantürkizm ve Panislamizm ideolojisiyle sınırlı kalsaydı, bu o kadar büyük kötülük olmazdı. O zaman, derdim ki, X. Parti Kongresi'nin millî soruna ilişkin kararının yasaklamasına rağmen, bu ideolojiye hâlâ katlanılabilir gibi

* Panislamizm, gerici dinsel-siyasal bir ideolojidir. İslam dinine inanan halkları tek bir bütünde birleştirmeyi savunuyordu. 19. yüzyılın ikinci yarısında sultanların Türkiye'si'nde Türk toprak ağaları, burjuvazi ve din adamları arasında ortaya çıkmış ve daha sonra Doğu ülkeleri hakim sınıfları arasında yayılmıştır. Türkiye hakim sınıfları tarafından bütün dünya Müslümanlarını "bütün müminlerin halifesi" denen Türk sultanlarına bağımlı kılmak için kullanılmıştır. V.I. Lenin Panislamizmi, "Amerikan ve Avrupa emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini, hanların, toprak sahiplerinin, molların vb. durumlarını güçlendirme yönüne sokmak" isteyen akımlardan biri olarak görüyordu. (Bkz. V.I. Lenin, *Werke* [Eserler], c.31, beşinci baskı, s.127).

* Pantürkizm, bütün Türk halklarını Türk hakimiyetine bağımlı kılmayı hedef alır. Balkan Savaşı döneminde (1912-1913) ortaya çıktı. 1914-1918 savaşı sırasında son derece saldırgan ve şoven bir ideoloji haline geldi. Panislamizm ve Pantürkizm, Rusya'da Sosyalist Ekim devriminden sonra karşı-devrimci unsurlar tarafından Sovyet iktidarına karşı mücadelede kullanıldı.

gözüküyor ve Partimizin saflarında eleştirilmekle yetinilebilir. Ancak ideolojik alıştırmalar, Basmaç liderleriyle, Validov ve diğerleriyle bağ kurmakla sonuçlanırsa, artık bu noktada Basmaçların pratiği, Firdevs'in yapmaya çalıştığı gibi, masum bir ideoloji olarak hiçbir şart altında mazur gösterilemez. Sultan Galiyev'in faaliyetini böyle haklı çıkararak kimseyi aldatamazsınız. Aynı şekilde emperyalizm ve Çarlık için de bir mazur bulunabilir, çünkü bunların da bazen oldukça masum görünen bir ideolojisi vardır.

10 Haziran 1923

"RKP (B) MK'nin Millî Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin Sorumlu Görevlileriyle 4. Danışma Konferansı, *Eserler*, c.5, s. 268

LENİN

"Türkiye'nin bir bölümünün işgali"

Bugün sınıf bilincine sahip hiçbir işçi, hiçbir ciddi sosyalist, 1914-18 savaşında "kendi" burjuvazilerini destekleyen Rusya'da Menşevikler ve "Sosyalist Devrimciler", Almanya'da Scheidemannlar ve Südekumlar, Fransa'da Renaudeller ve Vanderveldeler, Britanya'da Hendersonlar ve Webbler, Amerika'da Comperler ve ortakları gibilerinin sosyalizme nasıl alçakça ihanet ettiklerini görmezden gelemez.

Bu savaş, gerek Almanya gerek Britanya, Fransa, İtalya ve Amerika kapitalistlerinin bütünüyle emperyalist, gerici, yağmacı yüzünü ortaya çıkardı. Sonuncular, şimdi Türkiye, Rusya, Afrika ve Polinezya sömürgelerini, Balkanlar ve diğerlerini yağmalamak ve bölüşmek üzere birbirlerine girdiler. Wilson ve taraftarlarının "demokrasi" ve "milletlerin birliği" konusundaki ikiyüzlü lafazanlığının hayret verici bir hızla açığa çıktığını görüyoruz: Fransız burjuvazisinin Ren ırmağının sol yakasını işgali; Fransız, Britanyalı ve Amerikan kapitalistlerin Türkiye (Suriye,

Mezopotamya) ve Rusya'nın bir bölümünü (Sibirya, Arhangel, Bakû, Krasnovodsk, Aşkabad vb.) işgali yanında İtalya ve Fransa, Fransa ve Britanya, Britanya ve Amerika, Amerika ve Japonya arasında yağmadan pay almak konusunda giderek artan düşmanlık.

24 Ocak 1919

"Avrupa ve Amerika İşçilerine Mektup",
Toplu Eserler, c.28, s.430

LENİN

"Türklerden bakır imtiyazı almak"

[G. K. Orjonikidze'ye Telefon Mesajı]

Önce: lütfen bana Stalin'in sağlık durumunu ve doktorların bu konudaki düşüncelerini bildir. İkincisi, Türklerle bırakılan Batum'un güneyindeki bakır madenleri için kendilerinden bir imtiyaz almak bizim için fevkalâde önemli olabilir. Herhangi bir teşebbüste bulunup bulunulmadığını bana bildiriniz.

17 Temmuz 1920

Mektuplar, Toplum Yayınları S.237

LENİN

"Emperyalist savaştan sonra manzara:

Türkiye'nin de içinde olduğu sömürge statüsüne
eşitlenenler"

Kırk yıl kadar önce, altı kapitalist devletin hakimiyeti altındaki sömürgelerin nüfusu 250 milyonun biraz üzerindeydi. 1914 savaşından önce, sömürgelerin nüfusunun aşağı yukarı 600 milyon kadar olduğu he-

saplanıyordu. Bunlara daha o zamandan yarı-sömürge durumunda olan İran, Türkiye ve Çin gibi ülkeleri de katarsak; en zengin, en uygar ve en özgür ülkelerin sömürge bağımlılığı yoluyla köleleştirdiği, yuvarlak hesap 1 milyarlık bir sayı elde etmiş oluruz.

(...)

Bu savaş, dünya nüfusundan 250 milyonluk bir bölümünü bir çırpıda sömürge statüsüne eşit bir duruma getirdi. Bunlar arasında 130 milyon nüfusu ile Rusya ve 120 milyondan fazla nüfusu ile Avusturya-Macaristan, Almanya ve Bulgaristan var. Bu, bir kısmı Almanya gibi en ileri, en kültürlü ve modern teknikte gelişmiş düzeydeki ülkelerde yaşayan 250 milyon insan demektir. Savaş, Versay antlaşması yoluyla, bu ülkelere öyle koşullar yüklemiştir ki, gelişmiş halklar, sömürge bağımlılığı, sefalet, açlık, yıkım ve haklarının kaybı gibi durumlarla yüzyüze bırakılmıştır. Bu antlaşma birkaç kuşağın ellerini kollarını bağlamış ve onları şimdiye kadar hiçbir uygar milletin yaşamadığı koşullar altına sokmuştur.

(...)

Dünyanın emperyalist savaştan sonraki manzarası, ana hatlarıyla budur. Sömürgelerde; İran, Türkiye ve Çin gibi canlı canlı parçalanan ülkelerde veya savaşta yenilip sömürge durumuna düşürülen ülkelerde, 1 milyar 250 milyon ezilen yaşıyor.

(...)

Kapitalist "düzen" in en güçlü yandaşları, her sorunda birbirlerinin ayaklarına çelme taktıklarını gösteriyorlar. Türkiye, İran, Mezopotamya ve Çin'in paylaşılması uğruna Japonya, İngiltere, Amerika ve Fransa arasında şiddetli bir mücadele tozu dumana karıştırıyor.

19 Temmuz 1920

"Milletlerarası Durum ve Komünist Enternasyonalin Başlıca Görevleri. Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresine Okunan Rapor",

Toplu Eserler, c. 31, s. 215 vd.muştur.

LENİN

“Emperyalizmin haritasında yarı-sömürge Türkiye”

Paploviç Yoldaş,

Azınlıklar Halk Komiserliği

Petrograd'da bir okul atlasının yayınlanması gerekli tedbirleri aldım.

Bu atlasa emperyalizmin bir haritasının konulması çok gereklidir.

Bunu yapar mısınız?

Örneğin:

1- Yarı-sömürge ülkeleri (Türkiye, İran, Çin ve vb.) ve sömürge ülkeleri ilâve ederek ya da bunları tarayarak 1876-1914-1921'deki sömürge ülkeler.

2- Sömürge ve yarı-sömürgelerin kısa istatistikleri.

31 Mayıs 1921

Mekuplar, Toplum Yayinevi, s.235

V.

**MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI-
KEMALİST DEVRİM**

- 1. Millî Kurtuluş Savaşının Genel Niteliği**
- 2. Sovyet Rusya'nın Millî Kurtuluş Savaşı
Türkiyesi ile İlişkileri ve Dayanışması**
- 3. Kemalist Devrim ve Zaafları**

1. Millî Kurtuluş Savaşının Genel Niteliği

STALİN

*"Doğuda devrimci bir çekirdeğimiz var:
Burjuva-Devrimci Türkiye"*

Üç yıl önce ezilen Doğu ülkelerinde devrime karşı sadece kayıtsızlıkla karşılaşırken, bugün Doğu kaynamaya başladı ve Doğuda, Anlaşma devletlerine, emperyalizme karşı yönelen bir dizi kurtuluş hareketleri görüyoruz. Bir burjuva-devrimci hükümetin, fakat yine de elde silah Anlaşma'ya karşı savaşan Kemal hükümetinin kişiliğinde, bütün diğer sömürgeleri ve yarı-sömürgeleri etrafında toplayan devrimci bir çekirdeğimiz var.

Üç yıl önce Doğunun kaynamaya başlayacağını rüyamızda bile görmeye cesaret edemezken, şimdi elimizde, Doğuda sadece burjuva-devrimci Türkiye'nin kişiliğinde devrimci bir çekirdek değil, bunun dışında üstelik Doğunun sosyalist organı "Eylem ve Propaganda Komitesi" var.

6 Kasım 1920
"Proletarya Diktatörlüğünün Üç Yılı",
Eserler, c.4, s. 345

"Türk işçi ve köylüleri, çağdaş milletlerin yağmaya karşı direnişinin hesaba katılması gereken bir şey olduğunu ispat etmişlerdir"

Doğal olarak büyük bir ilgi ve derin bir endişe uyandıran iç duruma geçmeden önce, milletlerarası alandaki başlıca gelişmeler üzerinde durmak istiyorum. Uzatmamak için yalnızca üç konuya değineceğim. Birincisi, burada, Moskova'da Türk delegeleriyle başlayan görüşmelerdir. Bu, özellikle memnunluk uyandıran bir olgudur. Çünkü Türk hükümetinin temsilcileriyle aramızda dolaysız görüşmelerin başlaması, birçok engelle karşılaşmıştı. Şimdi burada bir anlaşmaya varma fırsatının belirttiği bir sırada aramızda daha sıkı bir ilişki ve dostluğun son derece sağlam bir temel üzerinde gelişeceğine ve bunun kuşkusuz diplomatik dalavereler sayesinde değil (o alanda düşmanlarımız bizden çok üstündürler ve bunu kabul etmekten de çekinmiyoruz), son yıllarda her iki milletin de emperyalist devletlerden çekmediğinin kalmamış olması sonucu gerçekleşeceğine eminiz. Benden önce konuşanlardan biri, emperyalist devletlerden soyutlanmanın zararlarından söz etti. Ne var ki, bir kurt bir kuzuya saldırdığı zaman, kuzuya kurttan soyutlanmamasını öğütlemenin pek bir anlamı olmasa gerek. (*Gülüşmeler ve alkışlar*) Gerçi Doğu halkları, bugüne dek emperyalist kurtların karşısında kuzu gibiydiler, fakat ilk kez Sovyet Rusya, askerî bakımdan son derece güçsüz bulunmasına rağmen kurdun ona dış geçirmesinin o kadar kolay olmadığını göstermiş bulunuyor. Bu örnek, "Bolşevik bozguncuları"na yakınlık duyan veya duymayan birçok millete çekici gelmiştir. Bütün dünya bu "bozguncu"lardan söz ediyor ve Türkiye ile ilgili olarak da bize zararlı bozguncular olarak bakıyorlar. Doğrusu bu alanda bugüne kadar hiçbir şey yapabilmiş değiliz. Ne var ki Türk işçi ve köylüleri, çağdaş milletlerin yağmaya karşı direnişinin hesaba katılması gereken bir şey olduğunu kanıtlamışlardır. Türkiye, emperyalist devletlerce yağma edilmeye öyle bir şiddetle karşı koydu ki, içlerinde en kabadayı olanı bile elini ondan çekmek zorunda kaldı. Türk hükümeti ile yaptığımız bu görüşmeleri çok büyük bir başarı saymamızın nedeni budur. Bizim hiçbir art niyetimiz yok. Bu görüşmelerin çok kısıtlı bir çerçeve içinde yürüyeceğini biliyo-

ruz, ama yine de önemlidirler. Çünkü bütün ülkelerin işçi ve köylülerinin oluşturduğu emekçi kitleler, muazzam engellere rağmen adım adım birbirlerine yaklaşmaktadırlar. Bugün içinde bulunduğumuz güçlükleri değerlendirirken bu noktayı akıldan çıkarmamalıyız...

28 Şubat 1921

"Moskova İşçi ve Köylü Delegeleri Sovyetinin
Bir Oturumunda Konuşma"

STALİN

*"Mücadele bayrağını kaldıran Türkiye
Doğu halklarını etrafına topladı"*

Millî meselenin sömürgeler genel meselesi haline gelmesi, tarihsel bir raslantı değildir. Bu gelişme, ilkönce, savaşan devletlerin emperyalist gruplarının emperyalist savaş sırasında ordular kurmak için insan malzemesi sağladıkları sömürgelere yönelmeyi gerekli görmeleriyle açıklanır. Kuşkusuz bu süreç, emperyalistlerin sömürgelerin geri kalmış halk topluluklarına kaçınılmaz olarak yönelme süreci, bu kabileler ve halk topluluklarını bağımsızlık için, mücadele için harekete geçirmek zorundaydı. Daha sonra, millî meselenin genişleyerek bütün yeryüzünü ilkönce kurtuluş hareketi kıvılcımlarıyla ve daha sonra âlevleriyle saran sömürgeler genel meselesi haline gelmesini sağlayan ikinci bir etken ortaya çıktı. Bu etken, emperyalist grupların Türkiye'yi parçalama ve onun devlet varlığına son verme girişimleri idi. Müslüman halklar arasında devlet olarak daha gelişmiş bir ülke olan Türkiye, böyle bir duruma boyun eğmezdi; mücadele bayrağını kaldırdı ve emperyalizme karşı Doğu halklarını çevresinde topladı. Üçüncü etken ise, emperyalizme karşı mücadelede birçok başarılar elde eden Sovyet Rusya'nın ortaya çıkmasıdır. Bu, Doğu'nun ezilen halklarına coşku verdi, onları uykudan kaldırdı, mücadeleye teşvik etti ve böylece İrlanda'dan Hindistan'a kadar ezilen milletlerin or-

tak cephesinin kurulması imkânını yarattı.

10 Mart 1921

"Millî Meselede Partinin İlk Görevleri Üzerine
Rapor", *Eserler*, c.5, s. 32

KOMÜNİST ENTERNASYONAL PROGRAMI¹⁷

*"Türkiye'de burjuva-millî devrimi:
Milletlerarası devrim zincirinin halkası"*

Bütün dünya kapitalizminin şiddetle sarsılması, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve proleter Ekim devriminin doğrudan etkisi, gerek Avrupa'da gerekse sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde bir dizi devrimlere ve devrimci eylemlere yol açtı. Ocak 1918: Finlandiya'da işçi devrimi; Ağustos 1918: Japonya'da "pirinç ayaklanmaları"; Kasım 1918: Avusturya ve Almanya'da yarı-feodal monarşileri yıkan devrim; Mart 1919: Macaristan'da proleter devrimi, Kore'de ayaklanma; Nisan 1919: Bavyera'da Sovyetler iktidarı; Ocak 1920: Türkiye'de burjuva-millî devrimi; Eylül 1920: İtalya'da işletmelerin işçiler tarafından işgali; Mart 1921: Almanya'da proleter öncünün ayaklanması; Eylül 1923: Bulgaristan'da ayaklanma; 1923 Sonbaharı: Almanya'da devrimci bunalım; Aralık 1924: Estonya'da ayaklanma; Nisan 1925: Fas'ta ayaklanma; Ağustos 1925: Suriye'de ayaklanma; Mayıs 1926: İngiltere'de genel grev; Temmuz 1927: Viyana'da işçi ayaklanması. Bütün bunlar, Endonezya'da ayaklanma, Hindistan'da derin kaynaşma, bütün Asya'yı sarsan büyük Çin devrimi ile birlikte milletlerarası devrim zincirinin halkaları, kapitalizmin derin kargaşalığa yol açan genel bunalımını meydana getiren unsurlardır.

Komünist Enternasyonal Programı,
Aydınlık Yayınları, İstanbul, Mayıs 1977, s. 29

¹⁷ Komünist Enternasyonal Programı, Stalin'in başında bulunduğu bir kurul tarafından hazırlandı ve kaleme alındı. Program, Temmuz-Eylül 1928 tarihinde toplanan Altıncı Kongrede onaylandı.

2. Sovyet Rusya'nın Millî Kurtuluş Savaşı Türkiye ile İlişkileri ve Dayanışması

LENİN ve STALİN

Rusya'nın ve Doğu'nun Bütün Müslüman Emekçilerine [Tammetin]

Arkadaşlar, Kardeşler,

Rusya'da büyük çapta olaylar cereyan ediyor. Başkalarının ülkelerini paylaşmak uğruna patlak veren kanlı savaş bitmek üzeredir. Dünya milletlerini kendilerine esir eden soyguncuların saltanatı yıkılıyor. Rus devriminin darbeleri altında, esaret ve kölelik yapıları sarsılarak çatırdamaktadır. Despotizm ve zulüm dünyası son günlerini yaşıyor. Yeni bir dünya, kurtulmak üzere olanların, emekçilerin dünyası doğuyor. Bu devrimin başında, Rusya'nın İşçi ve Köylü Hükümeti, Halk Komiserleri Konseyi bulunmaktadır.

Rusya'nın bir başından öteki başına devrimci İşçi Sovyetleri kurulmuş, asker ve köylülerden milletvekilleri seçilmiştir. Memlekette iktidar halkın elindedir. Rusya'nın emekçi halkının gönlü bir tek arzu ile yanmaktadır: Onurlu bir barışın sağlanması ve ezilen dünya milletlerine özgürlük için savaşlarında yardımcı olmamız.

Bu kutsal görevin yerine getirilmesi yolunda Rusya yalnız başına değildir. Rus devriminin ulu kurtuluş çağrısına bütün Batı ve Doğu emekçileri katılıyor. Savaştan bezmiş, yorulmuş Avrupa milletleri, barışmak üzere bize elini uzatan Batı'nın işçileri, askerî emperyalizmin kalelerini yıkan sosyalizm sancakları altında birleşmektedir. Avrupa'nın "aydın" soyguncularının yüzyıllar boyunca boyunduruk altında bulundukları o uzaklardaki Hindistan dahi devrim sancağını kaldırmış, nefret ettiği esareti omuzundan silkip atmış ve Doğu ülkelerini özgürlük sa-

vaşına çağırarak, kendi milletvekili heyetlerini kurmuştur.

Kapitalizmin soygun ve zorbalık saltanatı yıkılıyor. Emperyalist soyguncuların bastıkları toprak ayakları altında yanıyor.

Bu büyük olaylar karşısında, Rusya ve Doğunun ezilen, emekçi Müslümanları, size hitap ediyoruz.

Camileri ve ibadet yerleri, inanç, örf ve âdetleri Rusya Çarları ve müstebitleri tarafından hiçe sayılıp ayak altında ezilen sizler, Rusya Müslümanları, Volga dolayları ve Kırım Tatarları, siz, Türkler, Sibirya ve Türkistanlılar, Kırgızlar, Kafkasya Tatarları, Çeçenler, Dağıstanlılar!

Bundan böyle inançlarınız, örf ve âdetleriniz, millî kültür yapılarınız dokunulmaz ilan ediliyor. Millî hayatınızı dilediğiniz şekilde, serbestçe kurunuz. Bu sizin kutsal hakkınızdır. Gerek sizin haklarınızı, gerekse Rusya'da yaşayan bütün milletlerin haklarını devrim ve devrim organları olan İşçi, Asker ve Köylü Delegeleri Sovyetleri bütün gücü ile korumaktadır.

Siz de devrimi ve meşru devrim hükümetini destekleyiniz.

Doğu Müslümanları, Türkler, İranlılar, Araplar ve Hintliler; hayatları ve mülkiyeti ile, hürriyet ve anavatanları ile Avrupa'nın gözü doymaz soyguncularının yüzyıllarca adice ticaret yaptıkları sizler; soyguncuların kendi aralarında paylaşamadıklarından birbirleriyle savaşan memleketlerin asıl sahipleri sizler; hepiniz!

Tahtından indirilmiş Çarın imzaladığı ve devrilmiş Kerenski hükümetinin onayladığı, İstanbul'un ele geçirilmesine ait gizli antlaşmanın yırtılarak yok edildiğini bildiririz. Rusya Cumhuriyeti ve Hükümeti, Halk Komiserleri Konseyi, başkalarına ait olan toprakların gaspedilmesinin şiddetle karşısındadır. İstanbul, Müslüman Türklerin elinde kalmalıdır.

İran'ın parçalanıp bölünmesine ait antlaşmanın yırtılarak yok edildiğini bildiririz. Askerî harekât kesilir kesilmez ordular İran'dan uzaklaştırılacak ve İranlılara, kendi kaderlerinin kendileri tarafından tayin edilmesi hakkı sağlanacaktır.

Türkiye'nin parçalanmasına ve Ermenistan'ın "elinden alınmasına" dair antlaşmanın yırtılarak yok edildiğini bildiririz. Askerî harekât kesilir kesilmez, Ermenilere siyasal yönlerini diledikleri gibi tayin etme hakkı sağlanacaktır.

Hiçbir zaman esaretiniz Rusya ve Rusya'nın devrimci hükümeti ta-

rafından istenmemektedir. Esaretiniz, ancak Avrupa'nın emperyalist soyguncularından, ülkelerinizi paylaşamadıklarından birbirine düşerek bugünkü savaşa sebep olanlardan, ülkelerinizi soyguna ve türlü haksızlıklara uğratarak "sömürge" haline getirmek isteyenlerden beklenebilir.

O halde bu soyguncuları, ülkenizi kendilerine esir edenleri deviriniz, yıkınız. Savaş ve perişanlık eski dünyanın dayanaklarını köklerinden sarsarken, bütün dünya emperyalistlerin soygununa karşı isyan ederken, her hiddet kıvılcımı hemen muazzam bir devrim haline gelirken, yabancıların boyunduruğu altında can çekişen Hindistan Müslümanları dahi müstebitlere karşı ayaklanmışken susmak olmaz. Zaman kaybetmeyiniz, ana topraklarınızı gaspedenleri ve ettirenleri silkinip sırtınızdan atınız. Tüten yıkıntı haline gelmiş anavatanınızın daha fazla soyulmasına izin vermeyiniz. Kendi ülkelerinizin öz sahibi olunuz. İnsanlığınıza layık, insanlığınıza uygun hayatlarınızı kendiniz kurunuz. Bu hakkınızdır, çünkü kaderiniz kendi elinizdedir.

Arkadaşlar, Kardeşler,

Biz sert ve kararlı adımlarla onurlu, demokratik bir barışa doğru gidiyoruz. Sancaklarımızla yeryüzünün mazlum ve esir olan milletlerine özgürlük getiriyoruz.

Rusya Müslümanları!

Doğunun Müslümanları!

Dünyanın böylece yenilenmesi yolundaki duygularımıza katılmanızı ve yardımlarınızı bekliyoruz.

Milliyetler İşleri Halk Komiseri

Cugaşvili-Stalin

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı

V.Ulyanov (Lenin)

20 Kasım (3 Aralık) 1917

SSCB Dış Siyaseti, Belgeler Koleksiyonu, Neşr. M-1944, c.I, s.21'den aktaran *Vatan* gazetesi, 23 Mayıs 1976. -Dili sadeleştirildi. [Lenin'in *Toplu Eserler*'inde bu metin yer almıyor. Ancak Kronoloji bölümünde, belirtilen tarihte böyle bir karamamenin imzalandığı notu var.]

“Almanya’nın kâhyası Türkiye ile barış”

Hem Finlandiya ve Ukrayna ile hem de Türkiye ile tam bir barış yapılması gerektiği, bizzat Brest-Litovsk sözleşmesinden çıkıyor. Bununla birlikte bu ülkelerin her biriyle savaş sürüyor. Ve bu, ülkenin iç gelişmesinden değil, fakat bu ülkelerin hakim sınıflarının etkisinden ileri geliyor. Bu koşullarda geçici çıkış yolu, yalnız ve yalnız Brest barışını imzalayarak elde ettiğimiz geçici bir soluk almadaydı.

(...)

Hem Finlandiya ve Ukrayna’da hem de Türkiye’de durum keskinleşiyordu. Tam bir barış yerine, yakıcı ekonomik sorun, savaş mı barış mı sorununun yine ertelenmesiyle karşılaşıyorduk. Bu sırada geçici soluk alma döneminin sonunun yaklaştığı gözüküyordu. Sovyet iktidarının bütün barışçı niyetlerine ve gizli anlaşmalar imzalamak, bunları Çernov, Serebri ve Kerenski’nin yardımıyla halktan gizlemek, soyguncu gizli anlaşmalar imzalamak ve emperyalist bir soygun savaşı yürütmek gibi büyük devlet taleplerinden vazgeçmesindeki kesin kararlılığına rağmen, şimdi yeniden savaşa girmek zorunda mı kalacağız? Yine de tam bir barış yerine, savaş ve barış konusundaki yakıcı sorunun kısa bir süre ertelenmesini elde ettik.

(...)

Sayılsız telsiz haberi gönderildi, ancak tek bir yanıt verilmedi. Bundan Alman emperyalizmi kendi amaçları için yararlanıyor. Bu nedenle Almanya ve onun kâhyası olan Türkiye için hiçbir şeye yanıt vermeden, hiçbir şeyi dikkate almadan ilerlemek, daha ilerlemek mümkün oldu. Bir yandan da diyorlar ki, ne alabilirsek alırız, Brest barışını bozmayız, çünkü Kafkasya bağımsız olduğundan Transkafkasya ordusu anlaşmayı tanımıyor.

14 Mayıs 1918

“Bütün Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Moskova Sovyetinin Ortak Toplantısında Dış Politika Üzerine Rapor” *Eserler* (Almanca), c.27, s.366, 367, 370

LENİN

Hindistan Devrimci Birliğine

[Tam metin]

İşçi ve Köylü Cumhuriyeti tarafından ilan edilen, kendi kaderini tayin hakkı ve ezilen halkların yabancı ve yerli kapitalistler tarafından sömürölmekten kurtulmaları ilkelerinin, özgürlükleri için kahramanca savaşılan bilinçli Hintliler arasında bu denli bir yankı uyandırdığını öğrenmekten çok memnunum. Rusya'nın emekçi yığınları, Hint işçi ve köylülerinin uyanışını büyük bir dikkatle izlemektedir. Nihai başarının teminatı, emekçilerin örgütlenme ruhunda ve disiplininde, kararlılıklarında ve bütün dünya emekçileriyle dayanışmalarında yatmaktadır. Müslüman olanlarla olmayanlar arasındaki sıkı birliği selamlarız. Bu birliğin, Doğunun bütün emekçilerini kapsayacak şekilde yayılmasını samimiyle destekliyoruz. Hint, Çin, Kore, Japon, İran, Türk işçi ve köylüleri, ortak kurtuluş davaları için elele verir ve birlikte yürürlerse, ancak o zaman sömüröcülere karşı kesin zafer teminat altına alınacaktır. Yaşasın özgür Asya!

20 Mayıs 1920

Topul Eserler, c. 31

STALİN

"Doğu milletlerine örnek"

[Mustafa Suphi aktarıyor]

Stalin yoldaş, bir kere Rusya şûralar hükümetinin Anadolu'daki millî ayaklanma hareketine, bütün Doğu milletleri için uyulacak bir örnek olarak baktığını ve bu hareketi pekleştirmek için her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olduğunu söyledikten sonra, şimdiye kadar büyük ölçüde fiilî

yardımda bulunulmadıysa bunun nedenini Anadolu ile esaslı bir bağlantının ancak son günlerde kurulabilmiş olmasıyla izah ediyor. Diğer yönden Anadolu hareketi başladıktan sonra Kızıl Ordunun tarafsız kaldığı hakkındaki sözlerin etkili olmadığı, bugün Nahcivan cephesindeki hareketin önemlice kuvvetleri işgal ettiği gibi, Kırım işi (biter bitmez), ilk planda Kafkasya hareketine kuvvet verileceği bildirilmiş. Stalin yoldaş üçüncü önemli bir meseleden daha söz etti:

Enver Paşa ve arkadaşlarının Rusya'da iyi karşılanmaları, bunların kıyamcı Anadolu için çalışmaları şartıyladır. Kendilerine maddî yardımlarda da bulunulduğuna göre, bunların Anadolu cephesini bozarak, iç ihtilaflar yaratmalarına teşebbüsleri ihtimali var mıdır? Böyle yardımlara devamı mani bir sebep var mıdır? Memduh Şevket Bey¹⁸ sebeplerini açıklamış ve Enver Paşa ve arkadaşlarına yardıma devam olunabileceği cevabını vermiştir.

Kasım 1920

[Mektubun tamamı için bkz. Rasih Nuri İleri, *Atatürk ve Komünizm*, s. 202 vd.]

LENİN

J.V. Stalin'e Şifreli Telgraf

[Tam Metin]

Eşkiyalara karşı mücadele ne durumda? 20 binin üstünde yaya ve atlıya sahip oldukları doğru mu? Kafkas cephesi için belirlenen kuvvet takviyesi yetiyor mu? Gürcistan ve Ermenistan'la ilişkilerin barış yoluyla düzenlenmesini mümkün görüyor musunuz, hangi temelde? Ayrıca: Bakû'nun girişlerindeki tahkimat gerçekten ciddi olarak yürütülüyor mu? Ayrıca Türkiye ve İran konusundaki haberleri yolla, önce kısaca

¹⁸ Memduh Şevket, BMM Hükümetinin Azerbaycan'daki temsilcisidir ve daha önce Mustafa Suphi tarafından Stalin'le görüştürülmüştür.

telgrafla, sonra ayrıntılı olarak mektupla.

13 Kasım 1920

Eserler, (Almanca), c.31, s.397

LENİN

"Kafkaslar' da savaşa zorlanabiliriz"

Yarın öbür gün bir savaşa zorlanabiliriz. Fakat bu savaş artık çok kötü olamaz. Çünkü Polonya ile barış neredeyse garanti ve Wrangel bütünüyle yok edilmiştir. Bizi savaşa zorlarsa, bu savaş durumumuzun bugüne kadarkinden daha iyi ve daha sağlam olmasına hizmet edecektir. Ermenistan ve Türkiye'de olanlar üzerine gazete haberleri sizlere bu konuda belli bir fikir verir. Olağanüstü çapraşık bir durum ortaya çıkıyor. Fakat kesinlikle üstesinden geleceğimiz kanısındayım.

21 Kasım 1920

"Dıştaki ve İçteki Durumumuz ve Partinin Görevleri"

Eserler, (Almanca), c.31, s.409

STALİN

Kafkasya'da Durum

"Pravda"nın bir muhabiri ile konuşma.

[Tam metin]

Görevli olarak gittiği güney gezisinden dönen Stalin yoldaş, muhabirlerimizden biriyle Kafkasya'daki durum üzerinde aşağıdaki konuşmayı yapmıştır.

Kafkasya'nın devrim bakımından önemi sadece hammadde, akaryakıt ve gıda maddeleri kaynağı olmasından ileri gelmiyor. Avrupa ile Asya, özellikle Rusya ile Türkiye arasındaki yeri, ayrıca ekonomik ve stratejik

bakımdan son derece önemli yollara sahip olması (Batım-Bakû, Batım-Tebriş, Batım-Tebriş-Erzurum), bu bölgeye ayrı bir önem kazandırıyor.

Halen Karadeniz'in kilidi olan İstanbul'u ellerinde bulunduran ve Kafkasya üzerinden Doğuya olan doğrudan yolu korumak isteyen Anlaşma devletleri bütün bunları hesap ediyorlar.

Bütün mesele, en sonunda kimin Kafkasya'ya hakim olacağı, kimin petrolü ve İç Asya'ya giden çok önemli yolları kullanabileceğidir: Devrim mi, yoksa Anlaşma devletleri mi?

Azerbaycan'ın kurtarılması Anlaşma devletlerinin Kafkasya'daki durumunu önemli derecede zayıflattı. Türkiye'nin Anlaşma devletlerine karşı mücadelesi aynı sonucu doğurdu. Buna rağmen Anlaşma devletleri yenilgiyi kabul etmeyerek Kafkasya'daki ağırlarını örüyorlar.

Tiflis'in bir karşı-devrim üssü haline getirilmesi, Anlaşma devletlerinin imkânları ve Gürcistan burjuvazisinin yardımı ile Azerbaycan, Dağıstan ve Terek bölgesi dağ halklarının burjuva hükümetlerinin kurulması, Kemalistlerle cilveleşme ve Türkiye'nin koruyuculuğu altında Kafkasya Halkları Federasyonu vaazının verilmesi, İran'da Anlaşma devletlerinin sebep olduğu devamlı bakan değiştirme ve İran'ın Sepoylarla¹⁹ doldurulması: Bütün bunlar ve birçok benzeri olaylar, Anlaşma devletlerinin ihtiyar kurtlarının uyumadıklarını gösteriyor. Anlaşma devletleri ajanlarının bu yöndeki çalışmaları, kuşkusuz daha canlanmış ve Vrangell'in ezilmesinden sonra hararetlenmiştir.

Kafkasya'da Anlaşma devletlerinin ve Devrimin ne gibi ümitleri vardır?

Şüphesiz Anlaşma devletlerinin, örneğin Dağıstan'da ve Terek bölgesinde ümidi sıfıra inmiştir. Vrangell'in ezilmesi ve Dağıstan ile Terek bölgesinde Sovyet özerkliğinin ilanı, aynı zamanda Sovyetleri inşa çalışması, Sovyet hükümetinin bu bölgedeki durumunu sağlamlaştırdı. Terek bölgesi ve Dağıstan'ın milyonlarca halkının temsilcileri Halk Kongresinin, Rusya işçi ve köylüleri ile sıkı ittifak içinde Sovyetler için mücadeleye ant içmesi bir raslantı değildir.

Dağ halkları, özerkliklerinin, Sovyet iktidarının güçlükler içinde olduğu bir anda değil, tersine Sovyet birliklerinin çok büyük başarılar kazandığı bir anda ilanını, doğru bir şekilde iktidarın Dağ halklarına olan

19 Eski İngiliz-Hint ordusundaki Hintli askerler .

güveninin bir işareti olarak değerlendirdiler. Özel bir konuşmada Dağlılar bana şunları söylediler: "İktidarın, zor bir anda, o andaki zorunluluğun baskısı altında halklara tanıdığı haklar devamlı değildir. Yukardan gelen reform ve özgürlüklerin devamlı olanları, şimdi Sovyet hükümetinin yaptığı gibi düşmanlar üzerinde kazanılan zafere dayanılarak verilen reform ve özgürlüklerdir."

Bağımsızlığını elde etmiş ve Rusya halkları ile gönüllü bir ittifaka girmiş olan Azerbaycan'da da Anlaşma devletlerinin ümidi aynı şekilde azdır. Anlaşma devletlerinin, Azerbaycan'a ve Bakû petrollerine açgözlü bir şekilde uzattıkları pençelerinin Azerbaycan emekçilerinde sadece nefret uyandıracağını kanıtlamaya hiç gerek yoktur.

Vrangel'in ezilmesinden sonra Anlaşma devletlerinin Gürcistan ve Ermenistan'da da ümitleri gene aynı şekilde önemli derecede zayıflamıştır. Önce Türkiye'ye karşı kışkırtılan ve sonra rezilce Türklerin yemi olmaya terk edilen Taşnak Ermenistanı, kuşkusuz Anlaşma devletlerinin kışkırtmasının (provokasyon) kurbanı olmuştur. Hiç şüphe götüremeyecek bir nokta, Ermenistan için tek bir kurtuluş imkânından başkasının kalmamış olmasıdır: Sovyet Rusya ile ittifak. Bu olay, başlarında Anlaşma devletlerine yaltaklanmaktan vazgeçmeyen burjuva hükümetler bulunan bütün halklara, özellikle Gürcistan'a bir ders olacaktır.

Gürcistan'da ekonomik durumun ve kıtlığın bir felâket halini alması gerçeği, bugünkü iktidar sahipleri tarafından bile saptanıyor. Anlaşma devletlerinin ağına düşmüş olan ve bunun sonucu Bakû petrolü ile Kuban tahılını kaybetmiş olan Gürcistan, İngiltere ve Fransa'nın emperyalist hareketlerinin ana üssü haline gelmiş olan ve bu yüzden Sovyet Rusya ile düşmanca ilişkilere giren Gürcistan, -bu Gürcistan, bugün son çırpınışlar içindedir. Devrim dalgası ile Avrupa'dan dışarı atılan, ölmekte olan İkinci Enternasyonal'in yozlaşmış lideri bay Kautsky'nin Anlaşma devletlerinin ağına düşmüş, kokuşmuş Gürcistan'da, iflas etmiş Gürcü sosyal-hırdavatçılarının yanında sığınak bulması boşuna değildir. Gürcistan'ın tıpkı Ermenistan gibi, Anlaşma devletlerince zor bir anda ortada bırakılacağından hiç şüphe edilemez.

İngilizlerin İran'daki durumu, oradaki istilacı durumları gittikçe beraklaşıyor. İfade bir üyeleri acayip bir şekilde değişen İran hükümeti, bilindiği gibi İngiliz Askerî Ataşesinin bir paravanasıdır. İngiliz sepoyları, İran birliklerini dağıtmak amacıyla boy gösterdikleri için, bilindiği gibi

İran birlikleri denen birliklerin varlığı sona ermiştir. Bilindiği gibi, bununla ilgili olarak Tahran ve Tebriz'de, İngiltere'ye karşı bir dizi kitle hareketleri yapılmıştır. Bu durumun, Anlaşma devletlerinin İran'daki ümitlerini yükseltmeyeceğine hiç kuşku yoktur.

Son olarak Türkiye. Genel olarak Türkiye'ye ve özellikle Kemalistlere yöneltilmiş olan Sevr Antlaşması²⁰ dönemi, kuşkusuz sona ermektedir. Bir yandan Kemalistlerin Anlaşma devletlerine karşı mücadelesi ve bu mücadele temeli üzerinde İngiliz sömürgelerinde güçlenen kaynaşma, diğer yandan Vrangeli'nin ezilmesi ve Yunanistan'da Venizelos'un düşmesi, Anlaşma devletlerinin Kemalistlere karşı olan siyasetini önemli derecede yumuşatmasını zorunlu kılmıştır. Anlaşma devletlerinin kesin "tarafsızlığı" ile Ermenilerin Kemalistler tarafından yenilgiye uğratılması, Trakya ve İzmir'in Türkiye'ye geri verilmesi planı söylentileri, Anlaşma devletlerinin ajanı Sultan ile Kemalistler arasındaki görüşmeler üzerine söylentiler ile İstanbul'un boşaltılması planı ve son olarak Türk batı cephesindeki sessizlik; bütün bunlar, Anlaşma devletlerinin Kemalistlerle ciddi olarak cilveleştiğini ve Kemalistlerin belirli bir sağa dönüş yaptıklarını gösteren belirtilerdir.

Anlaşma devletlerinin cilvelerinin ne şekilde sonuçlanacağını ve Kemalistlerin sağa dönüşlerinde ne kadar ileri gideceklerini söylemek zordur. Fakat birkaç yıl önce sömürgelerin kurtuluşu için başlayan mücadelenin her şeye rağmen güçleneceği, Rusya'nın bu mücadelenin kabul edilen bayraktarı olarak bütün gücüyle ve bütün araçlarla bu mücadele yandaşlarını destekleyeceği, bu mücadelenin ezilen halkların davasına ihanet etmedikleri sürece Kemalistlerle *birlikte* veya Anlaşma devletleri cephesine geçerse Kemalistlere *karşı* zafere ulaşacağı yine de şüphe dışıdır.

Batıda parlayan devrim ve Sovyet Rusya'nın gelişen gücü bunun kanıtıdır.

30 Kasım 1920

Eserler, c.4, s. 360 vd.

20 Almanya'nın Birinci Dünya Savaşındaki müttefiki Türkiye'ye Anlaşma devletlerinin dayattığı barış antlaşması, 10 Ağustos 1920'de Paris yakınındaki Sevr'de imzalandı. İstanbul hükümetiyle yapılan antlaşmanın köleleştirici şartlarına, Türkiye'nin bağımsızlığı fiilen sona erdi.

LENİN

*"Ermenistan, Türkiye ve Azerbaycan emekçileri arasında
kardeşçe dayanışma"*

Ermenistan Devrimci Askerî Komite Başkanlığına Telgraf
Erivan. Ermenistan Devrimci Askerî Komite Başkanı Kasyan Yol-
daşa

Şahsınızda emperyalizmin boyunduruğundan kurtulan emekçi Sov-
yet Ermenilerini selamlarım. Ermenistan, Türkiye ve Azerbaycan emek-
çileri arasında kardeşçe dayanışmayı gerçekleştirmek için, her türlü ça-
bayı göstereceğinize kuşkusuz yok.

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı
Lenin

2 Aralık 1920

Toplu Eserler, c.31 (Almanca baskı, s.433)

LENİN

"Kemalistlerin ikiyüzlü subayları"

Türkiye'de özellikle M.Kemal'in ordusunda Sovyet propagandası yapılması için ısrar edilmeli ve Kemalistlerin ikiyüzlü subaylarının
ikiyüzünü ortaya koymalısınız.

14 Aralık 1920

Erivan'a çektiği telgraf, İngiliz belgelerinden aktaran:
 Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, Bilgi Yayınevi,
 1978, s. 234

[Lenin'in *Toplu Eserleri*'nin ne 1920 yılı eserlerini içe-
 ren 31. cildinde, ne de mektup ve telgrafların toplandığı
 35. cildinde böyle bir telgraf yoktur. Yerasimos da bize
 yazdığı mektupta, "Dokumenti Vneşney politiki SSSR"
 (SSCB Dış Politika Belgeleri)'de bu telgrafların yer al-
 madığını belirtti.

LENİN

"Türkiye yönetimi bizi Anlaşma'ya satmaya hazır"

Türk saldırısı bize karşı hesaplanmıştı. Anlaşma, bize bir kuyu kazmıştı. Ancak kendi kazdığı kuyuya kendisi düştü. Çünkü biz bir Sovyet Ermenistanı kazandık.

Türkiye'de yönetim bizi Anlaşma'ya satmaya hazır olan Kadetlerin, Oktobristlerin, milliyetçilerin elinde. Ancak bizi satmaları çok güçtür. Çünkü Türk halkı, Anlaşmanın yaptığı zulme karşı ayaklanmıştır ve biz bağımsız Azerbaycan Cumhuriyetine, feodalleri başlarından atmış olan Müslüman köylülerin haklı kurtuluşunu gerçekleştirmek için yardımımızı sürdürdükçe Sovyet Rusya'ya karşı yakınlığı artmaktadır.

21 Aralık 1920

"Rusya Sovyetleri Sekizinci Kongresi, Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Fraksiyonunda Kapanış Konuşması", *Toplu Eserler*, c. 42, s. 249

LENİN

"Sovyet iktidarı ile Türkiye arasındaki dostluk ilişkilerinin güçlenmesi"

Afganistan ve özellikle Türkiye ile aramızdaki dostluk ilişkilerinin adım adım kurulup güçlendiğini de belirtmeliyiz. Anlaşma devletleri, Türkiye ile Batı Avrupa ülkeleri arasında az çok normal ilişkiler olmasını imkânsız kılmak için hiçbir çabayı esirgememişlerdir. Sovyet iktidannın sağlanmasyla birlikte bu durum, burjuvazinin olanca direnişine ve çevirdiği bütün dolaplara rağmen, Rusya'nın hâlâ burjuva ülkeler tarafından kuşatılmış olmasına rağmen, Rusya ile Doğunun ezilen milletleri arasındaki ittifakın ve dostça ilişkilerin gelişip güçlenmesinin güvence-

sidir. Çünkü günümüz siyasetinde temel etken, galipler arasında olmak bahtsızlığına uğrayan milletlere uygulanan emperyalist zorbalıktır ve emperyalizmin bu dünya siyaseti, bütün ezilen milletler arasında daha sıkı ilişkilere, ittifaka ve dostluğa yol açmaktadır.

22 Aralık 1920

"Rusya Sovyetlerinin Sekizinci Kongresine Sunulan
Halk Komiserleri Konseyi Çalışma Raporu"

LENİN

*Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal'e Telgraf
[Tam metin]*

Yedi Ocak. Dağıstan halkının özerkliğinin ilanı konusundaki yazınızı sevinçle karşıladık. Yazınız Sovyet hükümetini, Sovyet Rusya'nın Rus Federasyonuna katılan milletlere ilişkin siyasetinin, tarafınızdan iyi karşılandığı konusunda ikna etmiştir. Sovyet Rusya, her halkın kendi geleceğini dilediğince saptaması hakkına ilişkin ilkeye uygun olarak, toprakları üstündeki bütün halklara özerklik verir ve yöresel cumhuriyetler kurulmasını destekler. Yalnızca bu ilke, Sovyet Rusya'yı oluşturan tüm milletlerin arasında, birbirini anlama ve güvene dayalı kardeşlik ilişkilerinin kurulmasını mümkün kılar. Yalnızca böyle bir siyaset, Rusya'daki bütün milletleri, bizi çeviren sayısız düşmanlara karşı savaşmaya yetenekli, büyük ve güçlü bir aile olarak pekiştirir ve birleştirir. Büyük bir gövde oluşturarak düşmanlarımızın doğrudan saldırılarını geri çevirmekle kalmayıp, bundan başka ortak düşmanlarımızın başvurdukları her türlü oyuna karşı da güçlü olacağız. Küçük milletlere ilişkin olarak attığımız adımların tarafınızdan hakkaniyetle değerlendirilmesi ve iyi karşılanması bizi mutlu etmiştir ki, bu, birbirini anlama ve güvenin kurulmasına sadece yardım edebilir. Yazınızdan ötürü teşekkürlerimizi ve ülkelerinin bağımsızlığı ve refahı için karşı konulmaz bir enerjiyle müca-

dele eden Türk halkı ve onun hükümetine en içten dileklerimizi bir daha ifade etmemize izin veriniz.

7 Ocak 1921

[Bu metin, Türkkaya Ataöv'ün konuya ilişkin bir yazı dizisinin yayımlandığı *Vatan* gazetesinin 20 Mayıs 1976 tarihli sayısındaki metin ile, Rasih Nuri İleri'nin *Atatürk ve Komünizm* kitabındaki metnin (s. 220) karşılaştırılması ve dilinin sadeleştirilmesi yoluyla elde edilmiştir.]

LENİN

"Türk orduları Batum üzerine yürürken"

Çiğerin Yoldaş! Türk orduları Batum üzerine yürürken, onların bu şehirle ilgili sorunun bir sonuca bağlanmasını sürüncemede bırakmak için gösterdikleri çaba beni ciddi olarak kaygılandırıyor. Bu ertelemelere izin vermemeliyiz. Şöyle bir önlem düşününüz: Benimle görüşmek için konferansa yarım saat için ara verin ve bu arada Stalin Türk heyeti ile açıkça görüşerek sorunları bugün bir sonuca bağlasın.

9 Mart 1921

Toplu Eserler, c. 32

STALİN

"Türkiye'nin eskiden korkulu rüyası olan Rusya ile ilişkilerindeki esaslı düzelme"

Rus komünistlerinin millî politikasının yararlı sonuçları, Rusya Sosyalist Federe Sovyet Cumhuriyeti (RSFSC)'nin ve ona bağlı Sovyet cumhuriyetlerinin sınırlarıyla kısıtlı değildir. Bunlar, dolaylı olarak da olsa, komşu ülkelerin RSFSC ile ilişkilerini de etkiliyorlar. Türkiye'nin, İran'ın, Afganistan'ın, Hindistan'ın ve diğer Doğu ülkelerinin eskiden korkulu rüyaları olan Rusya ile ilişkilerindeki esaslı düzelme, bugün artık Lord Curzon gibi zorlu bir politikacının bile yadsıyamayacağı bir olgudur.

6-7 Kasım 1921

"Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Millî Siyaseti", *Eserler*, c.5, s. 100

STALİN

"Gürcistan, Ermenistan ve Türkiye zararına fetihlere girişmeksizin yaşayamaz"

Gelgelelim, yeni bağımsız millî devletlerin oluşması, milliyetlerin barış içinde bir arada yaşamalarını getirmede, getiremezdi de. Bu gelişme ne millî eşitsizliği, ne de millî baskıyı yok ediyordu, edemezdi de. Çünkü özel mülkiyete ve sınıf farklılığına dayanan yeni millî devletler,

- a) Kendi millî azınlıklarını ezmeksizin (Polonya Byelo Rusları, Yahudileri, Litvanyalıları, Ukraynalıları eziyor; Gürcistan Ossetleri, Abazaları, Ermenileri eziyor; Yugoslavya Hırvatları, Boşnakları eziyor vb.),
- b) Komşuları zararına çatışmalara ve savaşımlara yol açan fetihlere girişmeksizin (Polonya Litvanya'nın, Ukrayna Rusya'nın zararına, Yugos-

lavya Bulgaristan zararına, Gürcistan Ermenistan ve Türkiye zararına vb.),

c) Emperyalist "büyük" devletlere malî, ekonomik ve askerî bakım-
dan bağımlı duruma düşmeksizin yaşayamazlar.

10 Şubat 1921

"Millî Meselede Partinin Önündeki Görevler
Üzerine", *Eserler*, c.5, s. 15

LENİN

*Türkiye'ye Gönderilen Sovyet Elçisi Aralov'a Söyledikleri
[Aralov aktarıyor]*

Şimdi size büyük bir iş veriliyor. Türkiye'de yararlı çalışacağınızı umuyorum. Türkler, millî kurtuluşları için savaşıyorlar. Bunun için Merkez Komitesi, askerlik işlerini bilen birisi olarak sizi oraya gönderiyor. Emperyalistler Türkiye'yi soyup soğana çevirdiler, hâlâ da soyuyorlar. Köylüler ve işçiler buna katlanamadılar ve başkaldırdılar. Sabır bardağı taşı; gerek Doğu halkları, gerek biz, emperyalist kuvvetlere karşı savaşıyoruz. Sovyetler Birliği emperyalistlerle olan işini bitirdi. Onları bozguna uğrattı ve memleketten kovdu. Onların dişlerini söktük, keskin turnaklarını vücudumuza geçirmelerine izin vermedik.

Lenin Türkiye'de olup bitenleri çok iyi biliyordu:

— Mustafa Kemal Paşa, tabîî ki sosyalist değildir, diyordu Lenin. Ama, görülüyor ki, iyi bir teşkilatçı... Kabiliyetli bir lider, millî burjuva ihtilalini idare ediyor. İlerici, akıllı bir devlet adamı. Bizim sosyalist inkılabımızın önemini anlamış olup, Sovyet Rusya'ya karşı olumlu davranıyor. O, istilacılara karşı bir kurtuluş savaşı yapıyor. Emperyalistlerin gururunu kıracağına, padişahı da yordakçlarıyla birlikte silip süpüreceğine inanıyorum. Halkın ona inandığını söylüyorlar. Ona yani Türk halkına yardım etmemiz gerekiyor. İşte, sizin işiniz budur. Türk hükümetine,

Türk halkına saygı gösteriniz. Büyüklük taslamayınız. Onların işlerine karışmayınız... İngiltere onların üzerine Yunanistan'ı saldırttı. İngiltere ile Amerika bizim üzerimize de sürüyle memleket saldırttı. Sizi ciddi işler bekliyor. Yoldaş Frunze bugünlerde Ukrayna Cumhuriyeti adına Ankara'ya gidecektir. Herhalde onunla Türkiye'de karşılaşacaksınız.

— Kendimiz fakir olduğumuz halde Türkiye'ye maddî yardımda bulunabiliriz. Bunu yapmamız gereklidir. Moral yardımı, yakınlık, dostluk, üç kat değeri olan bir yardımdır. Böylece, Türk halkı yalnız olmadığını hissetmiş olacaktır. İngiliz işçileri ve öteki ülkelerin işçileri bize yakınlık gösterdikleri, grev yaptıkları, bizimle savaşan Polonya'ya gönderilmekte olan silahları gemileri yüklemedikleri zaman, bu bizim için büyük bir yardımdı. Bu bize mücadelemizde büyük bir güç katmıştır. Bundan işçilerimiz moralce büyük bir güç kazanmışlardır.

Lenin, sözlerine devam ederek:

— Çarlık Rusyası yüz yıl boyunca Türkiye ile savaşmıştır. Bu, tabii Rusya'nın, Türkiye'nin amansız düşmanı olduğuna dair yapılan propagandalarla halkın hafızasında derin izler bırakmıştır. Bütün bunlar, Türk köylüsünde, küçük ve orta mülk sahiplerinde, tüccarlarda, aydınlarda ve idareci çevrelerde Ruslara karşı dostça olmayan duygular ve güvensizlik uyandırmıştır. Bilirsiniz ki, güvensizlik ağır geçer. Bunun için de sabırlı, dikkatli, sakınarak çalışmak gerekmektedir. Eski Çarlık Rusyası ile Sovyet Rusya arasındaki ayrımı, sözle değil, işle göstermek ve anlatmak gerekmektedir. Bu bizim ödevimizdir. Siz de bir elçi olarak, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'nin işlerine karışmamak politikasının, halklarımız arasında samimî bir dostluğun savunucusu olmak zorundasınız. Türkiye, bir köylü, bir küçük burjuva ülkesidir. Sanayisi çok azdır. Olanı da Avrupa kapitalistlerinin elindedir. İşçisi çok azdır. Bunu dikkate almak gerekmektedir. Bir kez daha tekrar ediyorum, dikkatli ve sabırlı olunuz! Hükümet temsilcileriyle, halkla konuşmalarınızda her zaman nazik ve güler yüzlü olunuz. Allah sizi büyüklük taslamaktan, kendini beğenmişlikten korusun!...

Lenin, bu sözleri söyleyince gülümsedi ve Allahın bu işle hiçbir ilgisi olmadığını ekledi ve sözlerine şöyle devam etti:

— En önemlisi, halka saygı göstermektir. Emperyalistlerin yağmacı, istilacı politikalarına karşılık bizim, hiçbir çıkara dayanmayan dostluk ve memleketin iç yaşamına karışmama durumumuzu açıklayınız! İşte sizin

ödeviniz!... Ne gibi yardımlarda bulunacağımızı da bildirelim; en kuvvetli bir ihtimalle silah yardımında bulunacağız. Gerekirse başka şeyler de veririz.

—Dil öğreniniz. Basit insanlarla toplum adamlarıyla sık sık görüşünüz! Çarlık rejiminin elçileri gibi kendinizi, tahta perdelerle, kale duvarlarıyla emekçi halktan ayırmayınız! Çarlık elçileri, büyük vezirleri, memurları satın alıyorlardı. Bu, bizim işimiz değildir. Biz halkla dostluk kurmalıyız.

Lenin bir aralık:

—Ailenizle mi gidiyorsunuz? diye sordu. Bu çok iyi. Çocuklarınıza Türkçe öğretiniz. Sizin de öğrenmeniz gerek.. Bu çok önemlidir.

Aralık 1921

S.İ. Aralov, *Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları*, s. 37 vd.

LENİN

"Türklere verilen söz tümüyle ve zamanında yerine getirilsin"

Çiçerin'in tümüyle haklı olduğunu göz önüne alarak, Politbüro'nun aşağıdaki kararı almasını öneriyorum: Çiçerin'in görüşü kabul edilsin ve verilen söz tümüyle ve zamanında yerine getirilsin"*

Şubat 1922

Molotov'a not Toplu eserler, c.

* 1921 Aralık-1922 Ocak aylarında Türkiye'yi ziyaret eden Ukrayna heyeti Başkanı Frunze, 2 Şubat 1922'de Rusya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne sunduğu raporda, TBMM bütçesinin çok büyük açık vermesi ve üründeki düşme nedeniyle Türkiye'ye yardımın gereği üzerinde durur. Bunun üzerine Sovyet Rusya Türkiye'ye söz verdiği 10 milyon altın rubleden kalan 3.5 milyonun verilmesini kararlaştırır. Ancak maliye ko

STALİN

"Türkiye Doğuya çok sıkı bağlıdır"

Ukrayna'da küçük bir hata yapsak, bu Doğuda o kadar hissedilmez. Buna karşılık Türkiye'nin ve tüm Doğunun etkilenmesi için, Acaristan gibi küçük bir ülkede (120 bin nüfuslu) yapılacak küçük bir hata yeter. Çünkü Türkiye Doğuya çok sıkı bağlıdır.

25 Nisan 1923

"Rusya Komünist Partisi (B) 12. Kongresi. Karar
Tasarruflarında Değişiklik Önerilerine Cevap", *Eserler*,
c.5, s. 242

STALİN

"Ekim devriminin kurtuluş çağrısı ve Türkiye"

Milliyetlerin kurtuluşu için mücadele çağrısı, Finlandiya'nın kurtuluşu, İran ve Çin'den askerî birliklerin geri çekilmesi, Cumhuriyetler Birliği'nin kurulması, Türkiye, Çin, Hindistan, Mısır halklarının açık olarak manen desteklenmesi gibi gerçeklerin güçlendirdiği bir çağrıydı. Bu çağrıyı ilk defa, Ekim devriminde zafere ulaşan insanlar haykırıyordu. Rusya'nın bir zamanlar ezilen milliyetler için baskının bir simgesi ol-

miseri içindeki kötü durumu öne sürerek buna karşı çıkınca, Dışişleri Komiseri Çiçerin, Merkez Komitesi'ne sert bir protesto yollayarak böyle bir davranışı Türkiye işçi ve köylü kitleleri açısından bir "siyasal cinayet", Sovyetlerin dış politikası açısından ise, bir "siyasal intihar" olarak niteler. O günlerde hasta olan Lenin, Molotov'a gönderdiği yukarıdaki notla Çiçerin'i destekliyor. Politbüro 27 Şubat 1922'de yardımın gönderilmesini kararlaştırır. (Bkz. Stefanos Yerasimos, *Türk-Sovyet İlişkileri*, Gözlem yayınları, İstanbul, Ocak 1979, s. 346)

ması, bugün sosyalist olduktan sonra kurtuluşun simgesi haline gelmesi
olgusu bir raslantı olarak nitelenemez.

7 Kasım 1923,
"Ekim Devrimi ve Orta Tabakalar Meselesi"
Eserler, c. 5, s. 303

STALİN

*"Sovyet hükümeti: Türkiye'nin birlik ve bağımsızlığından yana
biricik tutarlı hükümet"*

Sovyet hükümeti, Türkiye'nin ve İran'ın, Afganistan ve Çin'in, bütün
dünyanın sömürge ve bağımlı ülkelerinin birlik ve bağımsızlığından,
özgürlük ve egemenliğinden yana tutarlı tavır alan dünyanın biricik
hükümetidir.

20 Eylül 1924
"Uluslararası Durum Üzerine" *Eserler*, c.6, s. 269

3. Kemalist Devrim ve Zaafları

DİMITROV

"Tarım Meselesi ve Türkiye"

Balkanlar'da işçi meselesinin yanında köylü kitlelerini derinden etkileyen tarım meselesi de son derece büyüktür. Büyük toprak mülkiyetinin çok az olduğu Bulgaristan ve Sırbistan'da tarım meselesi, bugüne kadar eski feodal ilişkilerin var olduğu Romanya, Yunanistan, Türkiye ve Yugoslavya'nın bazı bölgelerindekinden (özellikle Voyvodina, Bosna ve Makedonya'dan) daha değişik olmasına rağmen, köylü kitleleri genel olarak var olan düzene son derece karşı bir tavır içindedirler.

1924

"Balkanlar Sendika Hareketinin Temel Özellikleri",

Seçme Yazılar (Almanca), Cilt II, s. 159

STALİN

*"Kemalist devrim, toprak devrimi aşamasına geçmeksizin
burjuva kurtuluş hareketi aşamasında kaldı"*

Komintern İkinci Kongresinin, Çin ve Hindistan devriminden söz eden "Tamamlayıcı Tezler"inde doğrudan doğruya şöyle deniyor: Bu ülkelerde "yabancı hakimiyeti, sosyal hayatın özgürce gelişmesini sürekli engelliyor". "Bu nedenle sömürgelerde devrimin *ilk adımı* (altını ben çizdim- *Stalin*) yabancı kapitalizmin yıkılması olmalıdır." (Bkz. Komin-

tern İkinci Kongresi Steno Bülteni, s. 605)

Bu "ilk adımı" atmış olması, gelişmesinin ilk aşamasını, bütün milletin birleşik cephesinin devrimi dönemini arkada bırakmış olması ve, gelişmesinin ikinci aşamasına, toprak devrimi dönemine girmiş olması gerçeği, Çin devrimi için ayırt edici niteliktedir.

Bunun tersine, örneğin Türk devrimi (Kemalistler) için ayırt edici nitelikte olan, gelişmesinin ikinci aşamasına, toprak devrimi aşamasına geçme girişiminde bile bulunmadan, "ilk adımda", gelişmesinin birinci aşamasında, yani burjuva kurtuluş hareketi aşamasında kalmış olması gerçeğidir.

Devrimin ilk aşamasında, Kanton döneminde Guomindang ve hükümeti neyi temsil ediyordu? Guomindang ve hükümeti o zaman işçilerin, köylülerin, burjuva aydınların ve millî burjuvazinin bir blokunu temsil ediyordu. O sırada Kanton devrimci hareketin merkezi, devrimin hareket üssü müydü? O sırada Kanton Guomindangını emperyalizme karşı kurtuluş mücadelesinin bir hükümeti olarak destekleme siyaseti doğru muydu?

Çin'de Kanton ve Türkiye'de Ankara, emperyalizme karşı savaş yürütürken, onlara yardım etmekte haklı değil miydik? Evet, haklıydık. Haklıydık ve o zaman Lenin'in anlayışına göre davrandık. Çünkü Kanton ve Ankara'nın mücadelesi, emperyalizmin güçlerini parçaladı, emperyalizmi zayıflattı ve itibarını sarstı. Böylece dünya devriminin merkezinin gelişmesini, SSCB'nin gelişmesini kolaylaştırdı. Bizim şimdiki muhalefet önderlerinin, o zaman bizimle beraber hem Kanton'u, hem Ankara'yı destekledikleri ve onlara belli bir yardımda bulundukları doğru değil mi? Evet, doğrudur. Hele birisi inkâr etmeye kalksın.

1 Ağustos 1927

"Uluslararası Durum ve SSCB'nin Savunulması",
Eserler, c. 10, s.13-14

STALİN

*"Kemalist hükümet: İşçi ve köylülere karşı
mücadelenin hükümeti"*

Veya örnek olarak Zinovyev'i alalım. Bu yılın Nisanında SBKP (B) Merkez Komitesi'nin Genişletilmiş Toplantısında dağıtılan tezlerinde Zinovyev, Vuhan'daki Guomindang'ı 1920 senesi döneminin Kemalist hükümeti olarak değerlendiriyor. Fakat Kemalist hükümet, işçi ve köylülere karşı mücadelenin bir hükümetidir, içinde komünistlere yer olmayan ve yer olamayacak bir hükümettir. Vuhan'ın böyle bir değerlendirilmesinden sadece bir tek sonuç çıkabileceğini düşünmek gerekirdi: Vuhan'a karşı kesin mücadele, Vuhan hükümetinin devrilmesi.

Fakat, ancak sıradan insanlar sıradan insan mantığıyla böyle düşünebilir.

Zinovyev başka türlü düşünüyor. Hankov'daki Vuhan hükümetini Kemalist hükümet olarak değerlendiriyor, fakat aynı zamanda, yine bu hükümete en etkin destek gösterilmesini öneriyor. Komünistlerin bu hükümetten çıkmamalarını ve Vuhan Guomindangına sırtlarını çevirmelerini vb. öneriyor.

24 Mayıs 1927

"Çin'de Devrim ve Komintern'in Görevleri",
Eserler, c.9, s.256

STALİN

"Kemalist devrim ile Çin devriminin karşılaştırılması"

*["Sun Yat-sen Üniversitesi Öğrencileriyle Bir Görüşme"de
Altıncı Soruya verilen cevabın tam metni]*

ALTINCI SORU

"Kemalist bir devrim Çin'de mümkün müdür?"

Ben bunu ihtimal dışı ve bu sebeple imkânsız görüyorum.

Kemalist bir devrim, sadece Türkiye, İran ve Afganistan gibi sanayi proletaryası hiç olmayan veya hiç denecek kadar az olan, köylülerin güçlü bir toprak devriminin gelişmediği ülkelerde mümkündür. Kemalist devrim, bir üst tabaka devrimidir, millî ticaret burjuvazisinin devrimidir. Bu devrime, yabancı emperyalistlere karşı mücadele içinde varıldı ve devrimin daha sonraki gelişmesi esas olarak köylü ve işçilere karşı, evet toprak devrimi imkânlarına karşı yöneliyor.

Kemalist bir devrim Çin'de imkânsızdır

a) Çünkü orada, Çin'de, köylüler arasında güçlü bir otoritesi olan, belli bir asgari sayıda, mücadelecî ve aktif sanayi proletaryası vardır.

b) Çünkü orada, yolu üzerindeki feodal kalıntıları silip süpüren, gelişmiş bir toprak devrimi ilerlemektedir.

Birçok eyaletlerde şimdiden topraklara el koyan ve mücadelesine devrimci Çin proletaryasının önderlik ettiği milyonlarca köylü, işte bu Kemalist devrim adı verilen devrim imkânına karşı panzehirdir.

Kemalistlerin partisi ve Vuhan'daki sol Guomindang'ın partisi aynı kefeye konamaz. Tıpkı Türkiye ve Çin'in aynı kefeye konamayacağı gibi. Türkiye'de Şanghay, Vuhan, Nanking, Tienzin vb. gibi merkezler yoktur. Nasıl Ankara Vuhan ile boy ölçüşemezse, Kemalistlerin partisi de hiçbir zaman sol Guomindang ile boy ölçüşemez.

Çin ve Türkiye'nin milletlerarası durum açısından farklarını da gözardı etmemek gerekir. Türkiye ile ilgili olarak, emperyalizm başlıca isteklerinin birçoğunu zaten elde etmişti. Türkiye'nin elinden Suriye, Filistin, Mezopotamya ve emperyalistler için önemli diğer bölgeler alınmıştı. Türkiye şimdi 10-12 milyon nüfuslu küçük bir devlet haline getirildi. Türkiye, emperyalizm için ne önemli bir pazar, ne de belirleyici bir yatırım alanıdır. Diğer sebeplerin yanında bu gelişme şu sebepten olabildi: Çünkü eski Türkiye, milliyetlerin bir bileşiminden oluşuyordu ve yoğun bir Türk nüfusu sadece Anadolu'da vardı.

Çin'in durumu başkadır. Çin, bütün dünyada en önemli sürüm pazarı ve en önemli sermaye ihrac pazarı olan, birkaç yüz milyon nüfusuyla bir milletin yoğun olduğu bir ülkedir. Emperyalizm orada, yani Türkiye'de, eski Türkiye içindeki Türkler ve Araplar arasındaki uzlaşmaz millî çe-

lişmelerden yararlanarak, doğuda birçok büyük önemde bölgeyi kopartmakla yetinebildiği halde, emperyalizm burada yani Çin'de, eğer eski durumunu korumak veya en azından bu durumun bir kısmını elde tutmak istiyorsa, bıçağı millî Çin'in diri vücuduna saplamak onu parçalara ayırmak ve bütün eyaletlerini elinden almak zorundadır.

Orada, yani Türkiye'de emperyalizme karşı mücadele, Kemalistlerin cılız kalan bir anti-emperyalist devrimiyle sona erebildi. Buna karşılık burada, Çin'de emperyalizme karşı mücadele, gerçek bir halk karakteri, tam anlamıyla millî bir karakter almak, adım adım derinleşmek, emperyalizme karşı şiddetli savaşımlara yönelmek ve hatta bütün dünyada emperyalizmin temelini sarsmak zorundadır.

Muhalefetin (Zinovyev, Radek, Troçki) en büyük hatası, Türkiye ve Çin arasındaki bütün bu farkları göremeyişinde, Kemalist devrimi toprak devrimi ile karıştırmasında ve hepsini ayırmadan bir sepete atmasıdır.

Çin milliyetçileri arasında Kemalizm taraftarlarının olduğunu biliyorum. Kemal'in rolüne talip olan şimdi orada az değildir. Bunların arasında en başta geleni Çan Kay-şek'tir. Bazı Japon gazetecilerinin Çan Kay-şek'i Çin'in Kemal'i olarak görme eğiliminde olduğunu biliyorum.

Fakat bütün bunlar rüyadır, korkuya kapılan burjuvazinin hayalleridir. Çin'de, ya sonradan toprak devriminin darbesi ile yıkılmak üzere Çang Zo-lin ve Çang Zun-can gibi Çin Mussolinileri kazanacaktır, ya da Vuhan kazanacaktır. Bu iki kamp arasında orta yolu tutmaya çabalayan Çan Kay-şek ve hempaları, kaçınılmaz olarak devrilmek zorundadırlar ve Çang Zo-lin ile Çang Zun-can'ın kaderini paylaşacaklardır.

13 Mayıs 1927

"Sun Yat-sen Üniversitesi Öğrencileriyle Bir Görüşme, Eserler, c.9, s.222 vd.

MAO ZEDUNG

"Kemalist Türkiye bile en sonunda

kendini emperyalizmin kollarına atmak zorunda kaldı"

Peki ya burjuva diktatörlüğü altında kapitalist bir topluma giden yol?(...)

Birinci Emperyalist Dünya Savaşından ve Ekim Devriminden sonra Türkiye'de, belli özel koşullar nedeniyle (burjuvazinin Yunan saldırısını püskürtmedeki başarısı ve proletaryanın zayıflığı) burjuvazinin cılız Kemalist diktatörlüğü* ortaya çıktı. İkinci bir Türkiye olamaz. Hele İkinci Dünya Savaşından ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasından sonra, 450 milyon nüfuslu bir "Türkiye" hiç olamaz. Çin'in kendine özgü koşullarında (uzlaşma eğiliminde olan burjuvazinin çelimsizliği ve sonuna kadar devrimci olan proletaryanın gücü koşullarında), işler hiçbir zaman Türkiye'de olduğu gibi kolayca halledilemez. 1927'deki Birinci Büyük Devrim başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra, Çin burjuvazisinin bazı mensupları Kemalizmi ateşli bir şekilde savunmamışlar mıydı? Ama Çin'in Kemali nerede? Ve Çin'in burjuva diktatörlüğü ile kapitalist toplumu nerede? Zaten Kemalist Türkiye bile, gittikçe daha çok bir yarı-sömürge haline, gerici emperyalist dünyanın bir parçası haline gelerek sonunda kendini İngiliz-Fransız emperyalizminin kollarına atmak zorunda kalmıştır.

(...)

Yeni tipte bir anti-komünist seçkin kişilik haline gelen Vang Cingvey, Onun çetesine katılmak isteyen varsa, keyfi bilir. Ama o zaman burjuva diktatörlüğü, kapitalist toplum, Kemalizm, modern bir devlet, tek parti diktatörlüğü, "tek öğretisi" vb. gibi konularda yüksekte atmak daha da yüz kızartıcı bir şey olmaz mı?

Ocak 1940

"Yeni Demokrasi", *Seçme Eserler*, c.2, 2. baskı,
Aydınlık Yayınları, İstanbul, Kasım 1979, s. 420,
421, 454

* İngiliz emperyalistleri Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kendi uşakları olan Yunanistan'ı Türkiye'ye saldırması için kışkırttılar, ama Türkiye halkı Sovyetler Birliği'nin de yardımıyla Yunan birliklerini 1922'de bozguna uğrattı. 1923'te Kemal Türkiye Cumhurbaşkanlığına seçildi. Stalin şöyle demişti:

Kemalist devrim, bir üst tabaka devrimidir, millî ticaret burjuvazisinin devrimidir. Bu devrime, yabancı emperyalistlere karşı mücadele içinde varıldı; devrimin daha sonraki gelişmesi ise, esas olarak, köylü ve işçilere karşı bir toprak devrimi olasılığına karşı yönelmekteydi. ["Sun Yatsen Üniversitesi Öğrencileri ile Bir Görüşme", *Millî Demokratik Devrim*, Aydınlık Yayınları, İstanbul 1977, s. 78-79]

VI.

TÜRKİYE
SOSYALİST VE İŞÇİ HAREKETİ
(1908-1928)

LENİN

"İkinci Enternasyonal'deki Ermeni alt-kesimi"

[11 Ekim 1908'de yapılan Enternasyonal Sosyalist Büro toplantısının gündemindeki] Beşinci madde, oy kullanacak delegelerin sayısında değişiklik yapılmasıydı. İsveç'in oyları on ikiye yükseltilirken, Macaristan'ın oylarının yükseltilmesi ileri bir tarihe ertelendi, ama Hırvatistan için iki oy eklendi. Daha Türkiye kesimi kurulmadığı halde Türk kesimine bağlı bir Ermeni alt-kesimi üye kabul edildi. Türkiye'deki Ermeni sosyalistleri Türkleri "beklemeyi" reddettiler ve bu alt-kesime dört oy hakkı verildi. Türkiye'deki Ermeni sosyalizminin durumunu en iyi bilen Ermeni Sosyal-Demokrat yoldaşlarımızın bu konudaki görüşlerini açıklamaları iyi olacaktır.

16 (29) Ekim 1908

"Enternasyonal Sosyalist Büronun Toplantısı"

LENİN

"Enternasyonal Sosyalist Büro toplantısında hazır bulunan Türk delegeleri"

Enternasyonal Sosyalist Büronun²¹ Stuttgart Kongresinden bu yana ilk toplantısı, 11 Ekim Pazar günü Brüksel'de yapıldı. Çeşitli sosyalist partilerin temsilcilerinin toplanması, aynı zamanda sosyalist gazetecile-

21 İkinci Enternasyonal'in daimi yürütme ve haberleşme organıydı. Bütün ülkelerin sosyalist partilerinin temsilcilerinden oluşuyordu. İkinci Enternasyonal'in Eylül 1900'daki Paris Kongresinin kararıyla kurulmuştu. Lenin, 1905'ten itibaren RSDİP'in temsilcisi olarak Büroya katıldı ve orada İkinci Enternasyonal'in oportünist liderlerine karşı kararlı bir mücadele verdi. Enternasyonal Sosyalist Büronun faaliyeti 1914'te son buldu.

rin ve parlamenterlerin katılacağı bir konferans için de elverişli bir fırsat oldu. İlk konferans, Büronun toplanmasından bir gün önce, ikincisi de bir gün sonra yapıldı. Her iki konferansın da bileşiminin, Büronunkinden pek az farklı olduğunu kaydedelim; Büro üyeliğinin büyük çoğunluğu, hem gazeteci ve hem de parlamenterdiler. 12 Ekim Pazartesi günkü konferansa, fazladan yalnız birkaç Belçikalı sosyalist temsilci katılıyordu.

Gazetecilerin konferansı, Cumartesi öğleden sonra saat 3'te başladı. (...)

Aynı gece Halk Sarayında, Avusturya, Alman, İngiliz, Türk ve Bulgar delegelerinin, daha çok milletlerarası çatışmalar ve bütün ülkelerin sosyalist proletaryasının barışı korumak için verdiği mücadele konusunda konuştukları bir milletlerarası kitle toplantısı yapıldı. Toplantı, şu önerenin oybirliğiyle kabulüyle sona erdi: "10 Ekimde Halk Sarayında yapılan milletlerarası toplantı, dünya proletaryasının milletler arasındaki barışı korumaya ve bütün halkları ezen ve mahveden kapitalist militarizme karşı bütün gücüyle savaşmaya olan kesin azmini bir kere daha dile getirir. Toplantı, İşçi Enternasyonalî'nin çeşitli millî kesimlerinin, Stuttgart Enternasyonal Sosyalist Kongresinde bu konuda alınan kararı tam olarak uygulayacaklarına olan güvenini ifade eder." Kitle toplantısı, Enternasyonal Marşının söylenmesiyle sona erdi.

16 (29) Ekim 1908

"Enternasyonal Sosyalist Büronun Toplantısı"

DİMITROV

*"Türkiyeli sendikacıların katıldığı
Balkan ve Tuna Ülkeleri Sendika Konferansı"*

*Moskova'daki Milletlerarası Sendikalar Konseyine ve Sendikalar
Bütün Rusya Konferansına Selam Mesajı*

Konferansın bitiminden önce şu selam mesajı kabul edildi:

"Bu yıl 3 ve 4 Kasım'da Sofya'da, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Yunanistan, Türkiye, Çekoslovakya ve Macaristan sendika birliklerinin, bir Balkan-Tuna Sendika Sekreterliği oluşturmak amacıyla yapılan Balkan ve Tuna Ülkelerinin Sendika Birlikleri Birinci Konferansı, Moskova'daki Milletlerarası Konseye ve Sendikalar Bütün Rusya Konferansına en sıcak, kardeşçe Komünist selamlarını gönderir. Balkan ve Tuna ülkelerinin devrimci proletaryasının Rus proleter devrimi davasıyla tam dayanışmasını önemle belirtir. Sovyet Rusya sendikalarına, bütün ülkelerin sendikalarda örgütlenen proletaryasına, proleterya diktatörlüğü için şanlı mücadelesiyle verdiği büyük örnek için ve aynı şekilde, sarı, hain Amsterdam sendika enternasyonaline karşı, proleter dünya devrimi davası uğruna sendikaların tam bir devrimci birliğinin sağlanması yolunda başarılı girişimi için Balkan ve Tuna ülkeleri proletaryasının içten teşekkürlerini bildirir. Balkan ve Tuna ülkelerinin, eylemleriyle, Rus sendikalarının gösterdiği ve ışık tuttuğu doğru ve güvenli yolu kararlılıkla ve şaşmadan izleyeceğini açıklar."

*Birinci Balkan-Tuna Sendika
Konferansı adına Başkan
G. Dimitrov*

Aralık 1920
"Balkan ve Tuna Ülkeleri Birinci Sendika
Konferansı", *Seçme Yazılar*, c.1, s. 476-477

HO Şİ MİN

Türkiye'de İşçi Hareketi
[Tam metin]

Türk halkı, hayranlık verici bir cesaret ve fedakârlık ruhuyla meşum Sevr Antlaşmasını yırttı ve bağımsızlığını geri aldı. Emperyalizmin düzenlerini yendi ve Sultanların tahtını devirdi. Bitkin, parçalanmış ve

çiğnenmiş bir milleti, birleşmiş ve güçlü bir cumhuriyet haline getirdi. Devrimini yaptı. Fakat, bütün burjuva devrimleri gibi, Türk devrimi de tek bir sınıfın yararıdır: Paralı sınıfın.

Milli bağımsızlık mücadelesine büyük katkısı olan Türk proletaryası, şimdi bir başka mücadeleye girişmek zorundadır: Sınıf mücadelesine.

Bu mücadelede, Türk işçi sınıfı birçok engeller karşısındadır. Türkiye'de Batıdakiler gibi sendikalar yoktur. Yalnızca, aynı şehirde yaşayıp aynı işte çalışan işçilerin toplandığı loncalar ve yardım sandıkları vardır. Aynı şehirlerde yaşayan farklı işlerde çalışan işçilerin arasında temas yoktur. Bu, herhangi bir etkili ortak hareketi önlemektedir.

Bu duruma rağmen, yeni biten yıl, birçok kereler işçilerin kaynaşmasıyla etkilenmişti. İstanbul'da, Haliç'te, Aydın'da vb. birçok grevler başlatıldı. Matbaacılar, demiryolcular, kıyı gemilerinde çalışanlar petrol depoları ve tasfiyehaneleri işçileri, mücadeleler yaptılar. Bu harekete on binlerce işçi katıldı. Bu tecrübelerden sonra, Türk işçileri, zafere ulaşmak için örgütlenmenin ve disiplinin gerekli olduğunu kavradılar.

İstanbul Kongresi Birlik Kuruyor

Yakınlarda, İstanbul'da bir işçi kongresi toplandı. İki yüz elli delege hazır bulundu. Bunlar, İstanbul'dan 19 bin işçiyi, Zonguldak'tan 15 bin kömür madencisini ve Balya-Karaaydın'daki kurşun madenlerinden 10 bin işçiyi temsil ediyorlardı.

Kongrede, mevcut otuz dört demeğin bir birlik²² ya da federasyon halinde birleşmesine karar verildi. Fakat, hükümet bu cesur karardan ürktü ve Birliği tanımayı reddetti. Şurasını kaydetmek gerekir ki, savaşın sonundan bu yana, hükümetin işçilere karşı tavrı bir hayli değişmiştir. Mesele yabancıların kovulması olunca, hükümet her zaman işçilerden yanaydı; fakat işçilerin örgütlenmesi söz konusu olunca, başka bütün kapitalist hükümetler kadar gerici olduğunu ortaya koymaktadır. Onun için, bu karşıtlık kımseyi şaşırtmıyor. Zaten Lozan olayından beri, Türk kapitalizminin, binlerce zavallı Yunanlı ve Türk'ün ölümüne sebep olduktan sonra Türkiye'yi sömürgeleştirmeyi başaramamış olan ve şimdi barışçı yollardan Hilal'in ülkesine sızan yabancı sermaye ile kırıttığı herkesçe

22 İstanbul Amele Birliği kastediliyor.

bilinmektedir. Hükümetin, Birliği tanımayı reddetmesi memleketteki - beşte üçü Fransızların olan- yabancı sermayeye yöneltilmiş lütfukâr bir gülümseme anlamına geliyor.

Fakat Türk proletaryası ilk adımını atmıştır. Yoluna devam edecektir.

1 Ocak 1924

L'Humanite gazetesi, *Seçme Eserler*, Cilt I, s. 59-61

DİMİTROV

"Türkiye'de milliyetler meselesi ve işçi hareketi"

Balkan sendika hareketinin ikinci ayırt edici temel özelliği, Balkanlar'daki millî meselenin karmaşıklığı ile ilgilidir. Balkan ülkeleri saf millî devletler değildir. Balkan yarımadasında yaşayan çeşitli milliyetler (Bulgarlar, Sırp, Hırvatlar, Slovenler, Makedonyalılar, Yunanlılar, Romenler, Türkler, Ermeniler ve diğerleri) birbirleriyle o kadar karışmış ve iç içe girmiştir ki, gerçek bir mozaik oluştururlar. Balkan ülkelerinin burjuva sınıfları ve hanedanları, hakimiyet mücadelelerinde ve devletlerinin topraklarını genişletme mücadelelerinde milliyetler arasında sürekli olarak düşmanlıklar yaratmışlardır. İlişkileri gerginleştirmeye yönelik bu çaba, işçi kitlelerini de etkiledi ve yalnız tek tek Balkan ülkeleri proletaryasının birbirlerine tam olarak yaklaşmasını değil, aynı zamanda tek ve aynı devlet sınırları içerisindeki çeşitli milliyetlerden işçilerin birliğinin sağlanmasını da engelledi. Yıllar boyunca azalmış olmasına rağmen, belli bir yabancılık ve karşılıklı güvensizlik, bugün çeşitli milliyetlerden işçi kitleleri arasında hâlâ hakimdir. Yugoslavya'da Sırp, Hırvatlar, Slovenler ve Makedonyalılar arasında, Romanya'da Romenler, Almanlar ve Bulgarlar arasında, Yunanistan'da Yunanlılar, Türkler ve Makedonyalılar arasında, Türkiye'de Türkler, Yunanlılar ve Ermeniler arasında ve Bulgaristan'da Bulgarlar, Türkler ve Yunanlılar arasında

düşmanlıklar henüz ortadan kaldırılmış değildir.

Sosyalist propaganda ve sendika hareketinin birleştirici rolü, işçi sınıfı içindeki millî çelişmeleri önemli ölçüde zayıflattı. Fakat yine de şunu saptamalıyız. Bugün örneğin Türkiye'de Türk işçileri kendi ayrı sendikalarını kurmuşlardır. Yunanlı ve Ermeni işçilerin de aynı şekilde kendi birlikleri vardır. Bunlar birbirlerine karşı sık sık düşmanca tavır alıyordular.

1924

"Balkanlar'da Sendika Hareketinin Temel Özellikleri", *Seçme Yazılar*, c.2, s. 159-160

DİMITROV

*"Emperyalist savaş tehlikesine ve Balkan faşizmine karşı
Türkiye Komünist Partisi ile sıkı bağ"*

Emperyalist savaş tehlikesine karşı Sovyetler Birliği'nin korunması için mücadele, Balkan faşizmine ve emperyalizme karşı mücadele, İşçi ve Köylü cumhuriyetlerinin Balkan Federasyonu uğruna mücadele, tek tek her ülkede olduğu gibi bütün Balkanlar ölçeğinde de örgütlenmeli ve yönlendirilmelidir.

Bu nedenle Komünist Balkan Federasyonu'nun varlığı, sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi bugün her zamandan daha gereklidir. Bununla birlikte Komünist Balkan Federasyonu ile Türkiye, İtalya, Macaristan ve Çekoslovakya Komünist partileri arasında en sıkı bağları oluşturmak da gereklidir.

28 Temmuz 1928

"Balkanlar'da Durum ve Komünist Partilerin Görevleri". Komintern 6. Dünya Kongresinde Konuşma, *Seçme Yazılar*, c.2, s. 381-382

VII.

MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞI SONRASINDA
EMPERYALİST KOMPLOLAR VE
BOĞAZLAR SORUNU

*"Observer" ve "Manchester Guardian" Gazetelerinin Muhabiri
Michael Farbmán ile Görüşme"*

(İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Soruların Tam Metni)

İkinci soru: Büyük Britanya'nın desteklemiş olduğu Yunan-Türk savaşının sona ermesinin yarattığı fiilî durum, bir İngiliz-Rus anlaşmasının imzalanması için en elverişli zaman değil midir?

Cevap: Elbette, İngiltere'nin desteklemiş olduğu Yunan-Türk savaşının sonu, bir İngiliz-Rus anlaşmasının imzalanması şansını belli ölçülerde artıran bir andır. Biz, bu savaş daha sona ermeden önce de bunu yürekten diliyorduk ve bundan böyle de bu uğurda olanca çabamızı göstermeye devam edeceğiz. Bu savaşın sonuçlanmasıyla ilgili bazı meselelerin, Büyük Britanya ile aramızda görüş ayrılığına yol açtığı doğrudur. Fakat birinci olarak, kanımızca Türk-Yunan savaşını izleyen barış genel olarak milletlerarası siyasetin öyle bir başarısıdır ki, Türk-Yunan barışı sayesinde bu milletlerarası siyasetin genel koşullarında bir düzelmeye olacağına güveniyoruz. İkinci olarak, Büyük Britanya ile aramızdaki ayrılıkları, hiçbir surette giderilemez olarak görmüyoruz. Tersine, Türk-Yunan savaşının sona erişinin, bu biten savaş milletlerarası siyasetin ön planına çıkarmış olan çatışma ve anlaşmazlıklara da aynı şekilde son vereceğine dair umudumuzun ne derece haklı olduğunu, Ortadoğu sorununun çeşitli aşamalarının çok yakın bir gelecekte bize göstereceğini umut ediyoruz. Bu savaşın sonunun, Büyük Britanya ile olan çekişme ve anlaşmazlıklarımıza da bir son vermesi için elimizden geleni yapıyoruz ve olayda da İngiliz hükümetinin çıkarlarının, Rus aleyhtarı basının bütün ikiyezlü ima ve öğütlerine üstün geleceğini umuyoruz.

Üçüncü Soru: Rusya'nın Doğu sorununun çözümüne katılmasını sadece bir itibar meselesi olarak mı ele alıyorsunuz, yoksa sadece Rusya'nın gerçek çıkarları açısından mı hareket ediyorsunuz? Rus hükümeti, Rusya'nın, konferansın yalnız Boğazlar meselesiyle ilgili bölümüne katılmasını öngören Fransız önerisini onaylamakta mıdır?

Cevap: Rusya'nın Ortadoğu sorununun çözümüne katılmasını hiçbir şekilde bir itibar meselesi olarak görmüyorum. Beş yıldır izlemekte ol-

duğumuz milletlerarası siyasetin bütününün, itibar meselelerine tamamen kayıtsız kaldığımızı, salt itibar nedenleriyle asla herhangi bir talep ileri sürmediğimizi ya da devletler arasındaki gerçek barış olasılıklarını azaltmadığımızı açıkça göstermiş olduğunu sanıyorum. Başka hiçbir devlette, halk yığınlarının itibar meselesine karşı bu kadar kayıtsız ve hatta onu bu kadar alaya almaya hazır olmadıklarına eminim. Biz, çağdaş diplomasinin itibar meselelerine giderek bütünüyle bu şekilde bakacağını düşünüyoruz.

Ortadoğu'daki siyasetimiz, bizim için, Rusya'nın ve onunla federasyon içinde olan bütün bir dizi devletin en gerçek ve en acil bir yaşamsal ihtiyacını ifade etmektedir. Eğer Ortadoğu konferansına katılmak isteyen bütün bu devletlerin talebi yerine getirilmezse, bu, Doğu Avrupa ile bütün diğer devletler arasında o kadar çok düşmanlık, çatışma ve hoşnutsuzluk unsuru, salt ticarî ilişkilerde öyle büyük güçlükler yaratacaktır ki, barış içinde bir arada yaşamının bütün zemini yok olacak ya da bu, son derece güçleşecektir.

Bu nedenle Rus hükümeti, Rusya'nın konferansın yalnız Boğazlar meselesiyle ilgili kısmına alınması yolundaki Paris önerisinden hoşnut kalmamıştır. Böyle bir kısıtlamanın, kaçınılmaz olarak, Fransa ve Büyük Britanya'nın da büyük bir ihtimalle pek yakın gelecekte acısını çecekleri çok pratik ve acil sıkıntılara, özellikle de iktisadi sıkıntılara yol açacağını düşünüyoruz.

Dördüncü soru: Rusya'nın boğazlar sorununun çözümüne ilişkin programı nedir?

Cevap: Boğazlara ilişkin programımız (elbette şimdilik yaklaşık olarak), diğer bazı hususların yanı sıra özellikle şunları içermektedir:

Birinci olarak, Türkiye'nin millî taleplerinin yerine getirilmesi. Bunu gerektiren tek şeyin, millî bağımsızlık çıkarları olmadığını düşünüyoruz. Bu kadar çok sayıda milliyeti içine alan bir devlette -başka ülkelerde benzeri bir örnek bulmak güç olacaktır- millî meselenin çözümüne ilişkin beş yıllık tecrübemiz, benzeri durumlarda milletlerin çıkarları konusunda takınılacak tek doğru tavrın, onları azamî ölçüde tatmin etmek ve bu alandaki bütün çatışma olanaklarını ortadan kaldıracak şartları yaratmak olduğuna bizi bütünüyle inandırmıştır. Tecrübemiz bize, sadece değişik milletlerin çıkarları konusunda en yüksek dikkatin, çatışmaların nedenlerini ortadan kaldırdığı, karşılıklı güvensizliği ortadan kaldırdığı, herhan-

gi bir entrika tehlikesini ortadan kaldırdığı, özellikle değişik dilleri konuşan işçi ve köylülerin güvenini, onsuz halklar arasında barışçı ilişkiler kurulamayacağı gibi, çağdaş uygarlıkta değerli olan her şeyin biraz olsun gelişmesinin bile kesinlikle imkânsız olacağı güveni yaratacağı konusunda sarsılmaz bir inanç aşılamıştır.

İkinci olarak, programımız, Boğazların barış zamanında olsun, savaş zamanında olsun bütün savaş gemilerine kapatılmasını öngörmektedir. Bu, bütün devletlerin, sadece toprakları Boğazlara bitişik olanların değil, bütün ötekilerin de dolaysız ticarî çıkarınadır. Unutmamak gerekir ki dünyanın dört bir yanında pasifist gevezeliklerin, tekliflerin ve güvencelerin, hatta savaşa karşı ve barışa karşı yeminlerin²³ son derece yaygın olmasına rağmen, barışı güvence altına almaya yönelik en basit somut önlemleri bile almak isteğine, birçok devlette ve özellikle çağdaş uygar devletlerde, pek az raslanmaktadır. Bize gelince, diğer konularda olduğu gibi, bu konuda da, olabildiği kadar az genel demeç, gösterişli vaat ve şatafatlı formül dinlemek, öte yandan savaş tehlikesini toptan yok etmeye değilse bile gerçekten barışa yol açacak en basit ve en açık karar ve önlemlerin mümkün olduğu kadar çok alındığını görmek isterdik.

Üçüncü olarak, Boğazlara ilişkin programımız denizlerde ticarî ulaşımın mutlak özgürlüğünün sağlanmasını içermektedir. Yukarıda söylediklerimden sonra, bu noktayı daha da açmayı veya somutlaştırmayı tamamen gereksiz görüyorum.

27 Ekim 1922

Toplu Eserler, Cilt 33

23 Versay Barış Antlaşması kastedilmektedir.

*“Boğazlar, Türkiye dışındaki bütün devletlerin
savaş gemilerine kapatılmalıdır”*

Lozan Konferansı — (20 Kasım 1923'den 24 Haziran 1924'e kadar) Fransa, İngiltere ve İtalya'nın girişimiyle Yakındoğu meselelerini (Türkiye ile Yunanistan arasında barış anlaşmasının imzalanması, Türk sınırlarının saptanması, Boğazların statüsü konusunda anlaşmanın kabulü vb) görüşmek üzere toplandı. Konferansa yukarda adı geçen ülkelerden başka Japonya, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye de katıldı. (ABD temsilcileri gözlemci olarak bulunuyordu.) Sovyet Rusya sadece Boğazlar (İstanbul boğazı ve Çanakkale boğazı) meselesinin görüşülmesine çağrıldı. Konferansta, Boğazlar komisyonunda, Sovyet heyeti Boğazların hem barış hem de savaş sırasında savaş gemilerine açık tutulması tasarsına karşı çıktı ve Boğazların Türkiye dışında bütün devletlerin savaş gemilerine tamamen kapatılması tasarısını getirdi. Sovyet heyetinin tasarısı komisyon tarafından reddedildi.

J. Stalin, *Der Marxismus und die nationale und koloniale Frage*, Berlin, 1950, Not: 43

DİMİTROV

*“Burjuvazinin Sovyetler Birliği ve Türkiye'ye karşı
savaş propagandasına karşı çık!”*

22 Ocak 1923' te Bulgaristan Komünist Partisi Parti Şurası, Bulgar işçi ve köylülerine bir çağrı yayınlayarak, burjuvazinin Sovyetler Birliği ve Türkiye'ye karşı savaş propagandasına karşı çıktı.

Seçme Eserler, c. 3, s. 689

DİMITROV

"Bolşevizme karşı Balkanlar'daki cephe, 1912'de Türkiye'ye karşı kurulan Balkan ittifakı gibi dağılacaktır"

Bolşevizme karşı Balkanlar'daki cephe, Balkan ülkeleri burjuvazisi arasında ganimetin paylaşılması için çıkacak daha ilk çatışmada ve Balkanlar'la ilgili olarak Fransa, İngiltere ve İtalya arasındaki çelişmelerin tekrar keskinleşmesi sırasında parçalanacaktır. Balkan hükümetlerinin ve hanedanlarının Bolşevik tehlikeye karşı yeni soyguncu ve halk düşmanı ittifaklarının kaderi, en sonunda 1912 yılında Türkiye'ye karşı kurulan Balkan ittifakından daha iyi olmayacaktır. Bilindiği gibi Türkiye'den koparılan ganimeti aralarında paylaşmaları gerektiğinde müttefikler arasında savaş çıkmıştı.

10 Ocak 1925

"Balkanlar'da Bolşevizme Karşı Birleşik Cephe",
Seçme Yazılar, c. 2, s. 189

DİMITROV

"İngiliz emperyalistlerinin yeni doğan Türkiye'ye ve Sovyetler Birliği'ne karşı mücadelesi"

Yeni doğan Türkiye'ye karşı küçük Asya'daki etkisini sağlamlaştırmak ve Sovyetler Birliği'ne karşı mücadelesinde sağlam bir üs kurmak için Balkanlar'a ihtiyacı olan İngiltere, Stambulski hükümetini ve Bulgar Komünist Partisini bir engel olarak gördü ve Bulgar burjuvazisinin komplosunu gönülden destekledi.

1925

"Bulgar Dersi", Seçme Yazılar, c. 2, s. 255

DİMİTROV

*"Balkan halklarına, Sovyetler Birliği'ne ve Türkiye'ye karşı
kurulan Bolşevizme karşı cephe"*

İngiltere, Balkan devletlerini birbirleriyle uzlaştırmak için ve Balkanlar'daki devrimci hareket ile Sovyetler Birliği'ni hedef alan ve Türkiye üzerinde de bir baskı uygulayacak, bütün Balkanlar'ı kapsayan Bolşevizme karşı birleşik bir cephe kurmak için özel çaba gösteriyor.

1925

"Balkanlar'da Durum ve Komünist Balkan Federasyonunun Görevleri", *Seçme Yazılar*, Cilt 2, s. 289

STALİN

*"Büyük devletlerde Türkiye'de yeniden
etki alanları kurmak düşüncesi Ekim devriminin
dış politikasını tasfiye etmek demektir"*

[Partiyi tehdit eden] İkinci tehlikeye geçelim.

Bu tehlikenin ayırt edici niteliği, milletlerarası proletarya devrimine inançsızlık; onun zaferine inançsızlık; sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki millî kurtuluş hareketine karşı kuşkucu tutum; başka ülkelerin devrimci hareketinin desteği olmaksızın ülkemizin dünya emperyalizmine karşı duramayacağı gerçeğini kavrayamamak; devrim en azından bir dizi ülkede zafere ulaşmadığı sürece, istilaya karşı güvence altında olmadığı için *tek* ülkede sosyalizm zaferinin kesin olamayacağı gerçeğini kavrayamamak; sosyalizmin *tek* ülkede zaferinin tek başına amaç olamayacağı, fakat başka ülkelerdeki devrimin gelişmesi ve desteklenmesinin aracı olması gerektiği yolundaki enternasyonalizmin başta gelen gerçeğini kavrayamamak.

Bu, milliyetçilik ve yozlaşma yoludur, proletaryanın milletlerarası siyasetinin tamamen tasfiye edilmesi yoludur. Çünkü bu hastalığa tutulan bazıları, diğer bütün ülkenin çıkarlarının bizim ülkemizin çıkarlarına feda edilmesi gerektiği düşüncesinde oldukları için, ülkemizi milletlerarası devrim hareketi adı verilen bütünün parçası olarak değil, fakat bu hareketin başlangıcı ve sonu olarak görüyorlar.

Çin'deki kurtuluş hareketini mi desteklemek? Fakat niçin? Bu tehlikeli değil mi? Bizi başka ülkelerle çatışmaya götürmez mi? Diğer "ileri" devletlerle birlikte Çin'de "etki alanları" saptasaydık ve Çin'in şu veya bu parçasını kapsaydık daha iyi olmaz mıydı? Bu, yararlı ve hem de daha tehlikesiz olurdu... Almanya'daki kurtuluş hareketini mi desteklemek? Tehlikesine değer mi? Anlaşma devletleriyle Versay Antlaşması üzerinde birleşmek ve bunun için şunu veya bunu bedel olarak almak daha iyi olmaz mıydı?... İran, Türkiye ve Afganistan ile dostluğu mu devam ettirmek. Bu oyun, karşılığına değiyor mu? Şu veya bu büyük devletle "etki alanlarını" yeniden kurnak daha iyi olmaz mıydı? vb., vb.

Bu, Ekim devriminin dış politikasını tasfiye etmeye ve yozlaşma unsurları yetiştirmeye çalışan yeni türde bir milliyetçi "ruh halı" dir.

9 Haziran 1925

"Sorular ve Cevaplar", *Eserler*, c. 7, s. 144-145

STALİN

"Türkiye ile dostluk ve tarafsızlık anlaşmasının uzatılması"

Politikamız, bir barış ve bütün ülkelerle ticaret ilişkileri kurma politikasıdır. Bu politikanın bir sonucu, bir kısım ülkelerle ilişkileri iyileştirmek ve bir dizi ticaret sözleşmesi ve teknik yardım anlaşması vb. yapmaktır. Bir başka sonucu, SSCB'nin Kellogg Pakı'na girmesi, Kellogg Pakı anlamı içinde Polonya, Romanya, Lityanva vb. ile bilinen protokolları imzalaması, Türkiye ile barış ve tarafsızlık anlaşmasının geçerlik

süresini uzatma protokolunu imzalamasıdır.

27 Haziran 1930

"16. Parti Kongresi'ne Merkez Komitesine Siyasal Raporu", *Eserler*, c. 12, s. 229

VIII.

HİTLER ALMANYASIYLA İLİŞKİLER, İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE BAYAR-MENDERES REJİMİ

“Savaş tehlikesi ve Türkiye ile dostluk.”

3. Sovyetler Birliği ile kapitalist devletler arasındaki ilişkiler

Savaş tertiplerinin kokuşturduğu bu havada Sovyetler Birliği için barış siyasetini sürdürmenin ne kadar zor olduğunu anlamak çok kolaydır.

Bir dizi ülkeyi saran bu savaş öncesi çılgınlığın ortasında Sovyetler Birliği bu yıllarda barış tavrını sağlam ve sarsılmaz bir şekilde ileri sürdü, savaş tehlikesine karşı ve barışın korunması için mücadele etti, şu veya bu şekilde barışın korunmasından yana çıkan ülkelere karşı olumlu tavır aldı, savaşı hazırlayan ve kışkırtanları açığa çıkardı ve maskelerini indirdi.

Sovyetler Birliği barış için bu zor ve çapraşık mücadelede neye dayandı?

- a) Büyüyen iktisadî ve siyasal gücüne,
- b) Barışın korunmasında en büyük çıkarı olan bütün ülkelerin işçi sınıfının milyonlarca kitlesinin manevî desteğine,
- c) Şu veya bu nedenle barışın bozulmamasında çıkarı olan ve Sovyetler Birliği gibi böyle dürüst bir sözleşme tarafıyla ticaret ilişkilerini geliştirmek isteyen ülkelerin anlayışına,
- d) Son olarak, ülkeyi dışardan gelecek saldırılara karşı savunmaya hazır olan şanlı ordumuza.

Bu temel üzerinde komşu devletlerle saldırmazlık anlaşması ve saldırganın tanımlanması üzerine anlaşma yapma kampanyamıza gelindi.

Biliyorsunuz kampanya başarılı oldu. Saldırmazlık anlaşması, sadece aralarında Finlandiya ve Polonya da bulunan batıdaki ve güneydeki komşu devletlerin çoğuyla değil, Fransa ve İtalya gibi ülkelerle de yapıldı. Aynı şekilde bu komşu devletlerle, küçük Anlaşma devletleri de dahil, saldırganın tanımlanması üzerine de bir anlaşma imzalandı.

Aynı temel üzerinde Sovyetler Birliği ve Türkiye arasında dostluk sağlaştı, Sovyetler Birliği ve İtalya arasında ilişkiler iyileşti ve şüphesiz tatmin edici bir hale geldi, Fransa, Polonya ve diğer Baluk devletle-

riyle ilişkiler iyileşti, ABD ve Çin'le yeniden ilişki kuruldu.

26 Ocak 1934

"On Yedinci Parti Kongresine Rapor", *Fragen des Leninismus (Leninizmin Meseleleri)*,
Oberbaumverlag, Berlin, 1970, s. 526-527

DİMITROV

"Alman faşizmi ve Türkiye"

Avusturya'yı ele geçirmiş olan Alman faşizmi artık Çekoslovakya cumhuriyetine göz dikip, dışlerini bilemektedir. Hitler, Südet bölgesindeki ajanları (Heynlayn Partisi) aracılığıyla, dışardan indirmeye hazırlanmakta olduğu darbeye başlangıç olmak üzere, Çekoslovakya'da hayâsızca iç kargaşalıklar tezgahlamaktadır. O, Çekoslovakya'yı paylaşmak üzere İtalyan, Polonyalı ve Macar faşistleri ile anlaşmalar yapmaktadır. Alman faşizmi, ordusunun önemli bir bölümünü Avusturya'ya yerleştirdikten sonra Macaristan'ı da kendi etki alanına katmaya çalışmakta, Balkan halklarının bağımsızlığına el uzatmakta, Alman emperyalizminin Berlin-Bağdat stratejik çizgisi ile ilgili eski planlarını gerçekleştirmek üzere Türkiye'yi ezmeye çabalamaktadır....

1 Mayıs 1938

"Zaferin Güvencesi", *Seçme Eserler*, c. 2,
Temel Yayınları, s. 64-65

*“Alman faşistlerinin Türkiye’yi
cömertçe faşist İtalya’ya bırakan haritası”*

Faşist haydutlar, soygun çabalarının izleyeceği yolu gizlemek gereğini dahi duymuyorlar. Faşistlerin Südet bölgesini işgal ettikten sonra yaydıkları bir *harita*, Alman faşizminin planlarını apaçık göstermektedir. Anlaşıldığına göre, bu haritada belirtilmiş olan takvim gereğince, 1938 yılı ilkbaharında Avusturya’nın kaderinin, 1938 yılı sonbaharında Çekoslovakya’nın kaderinin belirlenmesi gerekiyor. 1939 yılı ilkbaharında Macaristan’a darbe indirilmesi gerekiyor. 1939 yılı sonbaharında Polonya ganimet konusu olacaktır. 1940 yılı ilkbaharında Yugoslavya’ya, 1940 yılı sonbaharında Romanya ve Bulgaristan’a darbe indirmeye hazırlanıyorlar. 1941 yılı ilkbaharında Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka ve İsviçre faşist saldırının hedefi olacaktır. 1941 yılı sonbaharında faşist Almanya SSCB’nin üzerine saldırıyı öngörüyor. Ayrıca gene bu haritadan, Alman faşizminin İspanya’nın büyük bir kısmını, Fransa’nın güney bölgelerini, Yunanistan’ı, Türkiye’nin büyük bir kısmını, Suriye, Filistin ve Kuzey Afrika’yı faşist İtalya’ya “cömertçe” bıraktığını öğreniyoruz.

7 Kasım 1938

“Uluslararası Proletaryanın ve Halkların Faşizme
Karşı Birleşik Cephesi”,

Seçme Yazılar, c. 3, s. 115-116

STALİN

“Türk Generali Erkilet’in yamyam Hitler ile yaptığı röportaj”

Savaş, bütün örtüleri yırttı ve bütün ilişkileri ortaya serdi. Durum o kadar berraklaştı ki, bu savaşta görevlerimizi saptamaktan daha kolay bir şey yoktur.

Türk generali Erkilet’in yaptığı, Türkçe “*Cumhuriyet*” gazetesinde yayınlanan röportajda, yamyam Hitler şöyle diyor . “Rusya’yı bir daha ayağa kalkamayacak biçimde yok edeceğiz.” Görüldüğü gibi gerçi epeyi aptalca ama, açık. (*Gülüşmeler*) Bizim Almanya’yı yok etmek gibi bir görevimiz yoktur. Çünkü Rusya’yı yok etmek mümkün olmadığı gibi, Almanya da yok edilemez. Fakat Hitler devleti yok edilebilir ve yok edilmelidir. (*Alkış tufanı*)

6 Kasım 1942

“Büyük Sosyalist Ekim Devriminin 25.Yıldönümü”,
Eserler, c. 14, s. 279 vd.

DİMITROV

*“Her kim, Almanların Türk sınırlarına
yeni Bulgar askerî birlikleri yollaması isteğine uyarırsa,
bir vatan hainidir”*

İtalya, Almanya ile ilişkilerini kestiği için değil, geç, çok geç kestiği için savaş alanına döndü. İtalya, bir savaş harekâtı alanı haline geldi. Çünkü Mussolini’nin politikası orduyu bütünüyle parçaladı ve Alman Başkomutanlığının İtalyan silahlı kuvvetlerini paramparça etmesine ve gruplar halinde Kuzey Afrika’ya, Balkanlar’a ve Sovyet-Alman cephesine dağıtmasına yardım etti. Böylece Almanlar, İtalya Hitler savaşından çıktığı anda, görece küçük güçlerle Orta ve Kuzey İtalya’yı ele geçirebil-

di ve ülkeyi savaş alanına çevirebildiler. Almanların aynı politikayı Bulgar ordusuna karşı da uygulamaya çalıştığı herkes için açıktır. Bu bakımdan Almanlar, Türk sınırına, Trakya'ya, Yunanistan'a ve Yugoslavya'ya yeni Bulgar askerî birlikleri gönderilmesini istiyorlar. Her kim, Almanların bu isteğine uyarsa, bir vatan hainidir ve Bulgaristan için tam bir felâket hazırlamaktadır.

27 Aralık 1943

"Bulgaristan'daki Bunalım",

Seçme Yazılar, c. 3, s. 240-241

STALİN

*Başkan Stalin' in Başbakan Winston Churchill' e Yolladığı
Kişisel ve Özel Mesaj*

[Tam Metin]

Gönderilme tarihi: 2 Mart 1943

Türk hükümetinin Sovyet hükümetiyle görüş alış-verişinde bulunma isteğine ilişkin 17 Şubat tarihli mesajınızı aldım. 24 Şubatta ise, Bay Kerr aracılığıyla yolladığınız üç belge elime geçti:

1) Başbakan'ın Adana Konferansında Cumhurbaşkanı İsmet'e ve Türk heyetine söylediklerinin özeti; 2) 30-31 Ocak 1943 tarihlerinde Adana'da yapılan Türk-İngiliz Konferansının ortak bildirisi; 3) Savaş sonrası güvenliğine ilişkin bir muhtura.²⁴

²⁴ W. Churchill bu belgede, daha Pasifik'te savaş sona ermeden Avrupa'da bir barış konferansı toplanması, savaşı uzun bir yeniden-inşa döneminin izlemesi ve barışın korunması için uluslararası bir örgüt meydana getirilmesi tasarılarından söz ediyordu. Onun planı, böyle bir örgütün bölünmez bir parçası olarak "bir Avrupa hükümeti aletinin" yaratılmasını öngörüyordu. W. Churchill, benzeri bir "aletin" Uzakdoğuda da oluşturulması gerektiğini yazıyordu. "Galip devletler, silahlarını, özellikle hava kuvvetlerini ayırmak muhafaza etmek niyetindedirler" diye devam ediyordu. Churchill, hangi devletten gelirse gelsin her türlü saldırgan eyleme karşı direnmek için bir koalisyon kurulması yolunda İngiltere'nin elinden gelen her şeyi yapacağını, Birleşik Devletlerin de Büyük Britanya ile mutlaka işbirliği içinde olacağını "ve hatta giderek, sayılan ve güçleri ne-

Bu bilgiler için size teşekkür ederim.

Türk Dışişleri Bakanının 13 Şubat tarihinde Sovyet elçisine, Türk hükümetinin Türk-Sovyet ilişkilerini düzeltmek amacıyla Sovyetler Birliği ile görüşmeler yapmayı istediğini bildirmiş olduğunu bilginize sunmayı gerekli görüyorum. Sovyet hükümeti Ankara'daki elçisi aracılığıyla, bu girişimi olumlu karşıladığını bildirmiş ve görüşmelere geçilmesini arzuladığını ifade etmiştir. Halen , görüşmelerin kendisiyle yapılacağı Türk elçisinin Moskova'ya dönmesi beklenmektedir.

Bu vesileyle, tamamen iyileşmeniz ve gücünüzü hızla yeniden kazanmanız yolundaki içten dileklerimizi size iletmek isterim.

2 Mart 1943

Eserler, c. 16

STALİN

Başkan J.V Stalin'den Başbakan W. Churchill'e

[Tam metin]

Özel ve kişiseldir

12 Temmuz tarihli mesajınızı aldım.

1) Romanya ve Yunanistan sorunu konusunda²⁵, Londra'daki elçimizle Bay Eden arasındaki haberleşme dolayısıyla zaten bildiğiniz şeyleri

deniyle dünyanın yönetimini üzerine alacaklarını" beyan ediyordu.

W. Churchill, "Türkiye'nin savaşçı ve galip devletlerden biri olarak İngiltere, Birleşik Devletler ve Rusya'nın yanında yer alması halinde savaş sonrası dünyasının güvenliğine en büyük katkıda bulunacağını" belirtiyordu. Churchill, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler safında açıkça yer alması ve gerçekten savaşa girmesi gerektiğini de ekliyordu.

²⁵ 12 Temmuz 1944 tarihinde alınan mesajında, W. Churchill, Sovyet hükümetinin "Romanya'da inisiyatif ele alması ve Britanya hükümetinin de Yunanistan'da inisiyatif ele alması gerektiğine" Britanya hükümetinin daha önce" işaret etmiş olduğunu" hatırlatıyordu. W. Churchill şöyle devam ediyordu: "Kimse bunun [bu planın] Avrupa'nın geleceğini ipotek altına aldığını ve onu nüfuz alanlarına böldüğünü söyleyemez." Molotov, W. Churchill'in önerisini, Birleşik devletler hükümetini de haberdar etmek gerektiğini söyleyerek cevaplandırmıştı. Birleşik Devletler hükümeti ise bunu bir "deneme" dönemi için onayladığını bildirdi.

tekrarlamak gereksiz olacaktır. Benim için açık olan bir şey varsa, o da, Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin bu konuda bazı kuşkuları bulunduğu, Birleşik Devletlerin cevabını aldıktan sonra bu konuya tekrar dönersek daha iyi yapmış olacağımızdır. Birleşik Devletler hükümetinin görüşleri elimize geçer geçmez, bu konuda size tekrar yazacağım.

2) Türkiye sorunu geçen yılın sonunda Türk hükümetiyle görüşmelerin başlamasından bu yana Büyük Britanya, Sovyetler Birliğı ve Birleşik Devletler hükümetlerinin aşına oldukları gerçeklerin ışığında ele alınmalıdır. Üç ölkemizin hükümetlerinin , Hitler Almanyasına karşı Müttefiklerin safında savaşa girmesini Türkiye'ye ne kadar ısrarla önermiş olduklarını hatırlayacağınıza eminim. Bu, 1943 Kasım ve Aralığında oluyordu. Bundan hiçbir sonuç çıkmadı. Bildiğiniz gibi Türkiye'nin talebi üzerine bu yılın Mayıs ve Haziran aylarında Türk hükümetiyle yeni görüşmeler yaptık ve geçen yıl sonunda üç Müttefik hükümetin onlara sunmuş oldukları talebi iki kez daha tekrarladık. Bir kez daha sonuç alamadık. Türkiye'nin şimdi almayı düşünebileceğı yarım-yamalak önlemlere gelince, bugünkü durumda bunların Müttefiklere ne gibi bir yararı dokunabileceğini göremiyorum. Türk hükümetinin ayak sürümesine ve Almanya konusunda belirsiz bir tutum içinde bulunmasına bakarak, Türkiye'yi kendi haline bırakmanın ve ona daha fazla baskı yapmadan özgürce karar vermesini sağlamanın daha yerinde olacağına inanıyorum. Kuşkusuz bu, Almanya'ya karşı savaşmaktan kaçınan Türkiye'nin savaş sonrası sorunlarının çözümünde herhangi bir özel hak iddiasından vazgeçmesi gerektiğı anlamına da gelmektedir.

3) 13 Haziran tarihli mesajınızda yer alan, Debice'deki deney merkezine ilişkin talebinizi, bu merkez elimize geçtiğı takdirde karşılayacağız. Sizden hangi Debice'yi kastettiğinizi açıkça bildirmenizi rica ediyorum. Çünkü bana söylendiğine göre, Polonya'da bu adı taşıyan birçok yer bulunmaktadır.

4) Gerek Normandiya ve İtalya'daki durum konusunda verdiğiniz bilgilerden, gerekse Vilna bölgesindeki ilerleyişimizi kutladığınızdan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

15 Temmuz 1944
Eserler, c. 16

DİMİTROV

“Türk gericilerinin ortağı Bulgar gericileri”

Bizim akılsız ve vicdansız gericiler, Bulgaristan'ın bu diktatör adayları ve eski gerici, faşist rejimin yandaşları, ...Bulgaristan'ı ve Yugoslavya'yı eski rezil geçmişe geri götürmek isteyen Türk ve Yunan gericilerinin ortakları, yardımcıları, uşakları, maşalarıdır.

5 Aralık 1945

“Devlete Karşı Yeni Tavır İçin”,

Seçme Yazılar, c. 3, s. 298

MAO ZEDUNG

*“Güney Kore ve Türkiye halklarının
haklı ve yurtsever mücadelesi”*

Başkan Mao Zedung, 7 Mayıs 1960 günü Cengçu'da, Çin'i ziyaret etmekte olan on iki Afrika ülkesi ve bölgesi halklarının çeşitli çevrelerinden gelen kişi ve delegeleri kabul etti. Bunlar, kamu hayatının önde gelen kişileri ve barış savaşçıları ile sendikaların, gençliğin ve öğrencilerin temsilcileri ve heyetleriydi.

Bu kabulde delegeler, emperyalist baskı ve sömürü altında uzun yıllardır çektikleri sefalet ve acıyı dile getirdiler. Emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı yürüttükleri mücadeleler konusunda bilgi verdiler. Mücadeleyi zafere ulaştırmada kararlı ve güvenli olduklarını önemle belirttiler. Çin halkına duydukları derin dostluğu ve Başkan Mao'ya duydukları saygı ve sevgiyi ifade ettiler.

Başkan Mao Zedung, 650 milyonluk Çin halkı adına, Afrika halklarının emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı verdiği yiğit mücadeleye yakınlık ve destek duygularıyla dolu olduğunu belirtti. Mao Zedung,

Güney Kore halkı ve Türk halkının ABD emperyalizmine ve onun köpeklerine karşı verdiği haklı ve yurtsever mücadeleye duyduğu yakınlık ve desteği de dile getirdi. Başkan Mao Zedung, Güney Kore ve Türkiye halklarının bu mücadelesinin, Asya'da çeşitli ülkelerin ezilen halklarının emperyalizme ve uşaklarına karşı mücadelesinde daha hızlı bir yükselişe işaret ettiğini tespit etti. Bu mücadeleler, aynı zamanda halkların Afrika, Latin Amerika ve dünyanın diğer bölgelerinde yürüttükleri haklı mücadelelere bir destektir. Başkan Mao Zedung devamla, bütün dünyanın çeşitli ülkeleri halklarının haklı mücadelesinin birbirini desteklediğini açıkladı.

Başkan Mao Afrikalı dostlara, Çin halkına gösterdikleri derin dostluk için teşekkür etti. Çin halkı ile Afrika halkları arasındaki büyük birliği se-lamladı ve emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı ortak mücadelede kesin zaferin kazanılacağına olan sağlam kanısını dile getirdi.

7 Mayıs 1960

"Başkan Mao Zedung'un Afrika, Asya ve Latin Ame-
rikalı Şahsiyetlerle Yaptığı Önemli Görüşmeler"

MAO ZEDUNG

"Menderes yıkılacaktır"

Başkan Mao Zedung, 9 Mayıs 1960'ta Cengçu'da, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret etmekte olan bir Irak kültür heyetiyle bir Irak işçi heyetini, İran'dan bir sendikacı heyetini ve Kıbrıs'tan işçi konfederasyonu heyetini kabul etti.

Başkan Mao Zedung, Irak, İran ve Kıbrıslı dostlarla, çeşitli ülkelerin halklarının emperyalizme ve uşaklarına karşı mücadelesinin durumu ve bu mücadelede kazanılan tecrübeler üzerine konuştu.

Başkan Mao Zedung, ABD emperyalizminin, bugün uşakları birçok ülkede iktidarda oturan en yayılmış emperyalist olduğunu söyledi. Em-

peryalizmin desteklediği bu uşaklar, doğrudan doğruya geniş halk yığınları tarafından lanetlenmektedir. Çan Kay-şek, Singman Ri, Nobussuke Kişi, Batista, Said, Menderes ve onlar gibileri, ya halk tarafından daha önce yıkılmışlardır, ya da yıkılacaklardır. Bu ülkelerin halklarının, ABD emperyalizminin ve diğer emperyalist ülkelerin uşaklarına karşı mücadelesi, onların emperyalizmin gerici hakimiyetine karşı ayağa kalkıklarını ifade ediyor...

9 Mayıs 1960

"Başkan Mao Zedung'un Afrika, Asya ve Latin Amerikalı Şahsiyetlerle Yaptığı Önemli Görüşmeler"

KİŞİ ADLARI DİZİNİ

-A-		Çang Zun-can	163
Abdülhamit	20, 47, 62	Çernov	111, 142
Aehrenthal, Von	53	Çiçerin	152, 156, 157
Aralov	154, 156		
Atatürk	78, 135, 149, 151, 154		
-B-		-D-	
Balaşov	89	Mr. Donohoe	85
Batista	34, 194		
Bauer, Otto	86	-E-	
Bayar, Celal	34	Eden	190
Bennigsen	89	Edward	53
Brailsford	96	Enver Paşa	30, 144
Brueviç, Bonç V.	121	Erkilet	188
de Bruker	47		
-C-		-F-	
Churchill, Winston	33, 189, 190	Farbman, Michael	175
Comper	129	Ferdinand	53, 80, 81
		Firdevs	129
		Franz-Jozef	53
		Frunze	155, 156
		-G-	
		Galiyev, Sultan	129
		George, Lloyd	97
		Gorbunov, N.	121
		Guçkov	89, 104, 105
-Ç-			
Çan Kayşek	34, 106, 107, 163, 194		
Çang Zo-lin	163		

-H-

Henderson	129
Herve	39
Hitler, Adolf	33, 186, 188, 191

-I-

Izvol'ski	53
-----------	----

-J-

Junius	43, 102
--------	---------

-K-

Kasyan	149
Kautsky	95, 96, 100, 147
Kerr	189

Kişi, Nobussuke	34, 194
-----------------	---------

Klemanso	53
----------	----

Krenski	107, 140, 142
---------	------------------

Krupenski	89
-----------	----

-L-

Lord Kurson	153
-------------	-----

Liyakov	58
---------	----

Lvov	104, 111
------	----------

-M-

Marks, Karl	95
-------------	----

Menderes, Adnan	34, 194
-----------------	---------

Milyukov	55, 89, 104, 105, 106, 107, 111, 115
----------	---

Molotov	157
---------	-----

Mussolini	188
-----------	-----

Mustafa Kemal	Bkz. Ata- türk.
---------------	--------------------

-N-

Nikola I	58
----------	----

Nikola II	20, 62, 81, 104, 105, 112, 113
-----------	--------------------------------------

Noli, Fan	77
-----------	----

-O-

Orjonikidze, G. K.	129
--------------------	-----

-P-

Pangolos	77
----------	----

Pavloviç	130
----------	-----

Petro, I	74
----------	----

Plehanov	95, 97
----------	--------

Pugaçov	57
---------	----

-R-

Radek	163
Reclus	57

Renaudel 129
 Ri, Singman 34, 194
 Rodzyanko 89

-S-

Said 34, 194
 Sattar Han 57
 Scheidemann 129
 Schoen, Von 53
 ShippeI, Max 56, 57
 Stambuliski 179
 Sun Yat-sen 63
 Supan 40
 Suphi, Mustafa 143, 144

Südekum 129

-Ş-

Şeluhin 125
 Şevket, Memduh 30, 144
 Şaumyan, Stepan 120

-T-

Tereşçenko 111

Thomas, Albert 110
 Tittoni 53
 Troçki 163
 Tsereteli 107,
 111, 142

-V-

Validov 129
 Vandervelde 129
 Vang Cing-vey 164
 Venizelos 30, 148
 Vrangeli 29, 30,
 145,
 146,
 147, 148

-W-

Webb 129
 Wilhelm 117
 Wilson 130

-Y-

Yefremov 89

-Z-

Zinovyev 161, 163
 Zogo, Ahmet 77

KAVRAM VE YER ADLARI DİZİNİ

-A-

Adana	189
Adriyatik Denizi	73-75
Afganistan	32, 33, 150, 153, 158, 162, 181
Afrika	25, 26, 44, 72, 74, 75, 76, 77, 82, 95, 98, 99, 104, 194
Akdeniz	74
Aleksandropol	122
Almanya	19, 21, 22, 23, 26, 28, 33, 39, 40, 41, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 64, 74, 77, 78, 80, 81, 82, 86, 87, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 105, 111, 113, 114, 1145, 116, 117, 124, 125, 127, 129, 130, 131, 138, 142, 148, 168, 186, 187, 188, 189, 191
Alsas-Loren	98
Amerika Birleşik Devletleri	33, 34, 43, 66, 96, 128, 129, 130, 131, 155, 178, 186, 189, 190, 191, 193
Amsterdam	169
Anadolu	30, 32, 86, 98, 143, 144, 163
Anavatan savunması	26, 99, 106
Ankara	30, 155, 160, 162, 190
Ardahan	54
Arhangel	130
Arnavutluk	25, 26, 44, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 82, 95, 98, 99, 104,
Asya	19, 20, 23, 34, 40, 44, 47, 48, 49, 51, 52, 56, 58, 63, 64, 73, 88, 138, 143, 145, 179, 193, 194

Aşkabad	130
Avrupa	19, 20, 21, 23, 39, 40, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 65, 66, 69, 73, 75, 76, 78, 79, 82, 83, 84, 88, 89, 100, 108, 117, 128, 138, 139, 141, 145, 150, 155, 189, 190
Avusturya	22, 23, 26, 33, 41, 43, 44, 50, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 69, 75, 77, 80, 81, 82, 84, 86, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 106, 110, 112, 113, 117, 118, 131, 138, 168, 186, 187
Ayastefanos Barış Antlaşması	54, 74
Aydın	170
Azerbaycan	29, 57, 58, 144, 146, 147, 149

-B-

Bağdat	27, 33, 74, 78, 96, 97, 116, 186
Bakû	123, 124, 130, 146, 147
Balkanlar	20, 22, 23, 24, 25, 33, 43, 44, 50, 51, 52, 55, 56, 58, 60, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 95, 102, 108, 130, 159, 169, 171, 170, 180, 186, 188
Balkan ve Tuna Ülkeleri Sendika Konferansı	168, 169
Balkan Savaşı	22, 23, 25, 48, 72, 73, 88, 128
Barsel Kararı	95
Batı Avrupa	24, 43, 71, 75, 85
Batum	54, 122, 130, 146, 152

Bavyera	138
Belçika	25, 47, 95, 98, 99, 103, 105, 187
Belgrad	73
Berlin	33, 56, 73, 74, 80, 123, 124, 186
Berlin Antlaşması	54
Birinci Dünya Savaşı	25, 26, 27, 32, 54, 75, 76, 77, 148, 164
Boğazlar (İstanbul, çanakkale)	23, 25, 33, 54, 60, 74, 77, 78, 82, 115, 175, 176, 177, 178
Bolşevikler	55, 56, 77, 79, 117, 124, 179, 180
Bosna	50, 53, 54, 81, 97, 159
Brest-Litovsk	142
Brüksel	167
Budapeşte	53
Bulgaristan	23, 24, 25, 44, 50, 53, 54, 72, 73, 76, 81, 84, 86, 88, 117, 131, 138, 154, 159, 168, 169, 171, 178, 187, 188, 189, 191
Bulgaristan Komünist Partisi	178,179
Burjuva demokratik devrim	19, 24, 51, 62, 71, 72
(Ayrıca bkz. Demokratik devrimi ve Milli demokratik devrim.)	

-C-

Cava	48
Cengçü	192
Culfa	122

-Ç-

Çatalca	23, 80
---------	--------

Çekoslovakya	33, 169, 172, 186,187
Çin	19, 20, 21, 26, 27, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 63, 64, 65, 66, 77, 78, 96, 98, 99, 100, 104, 107, 112, 131, 132, 138, 143, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 181, 186, 192, 193

-D-

Dağıstan	146, 151
Danimarka	187
Debice	191
Demokratik devrim	48
Bobruca	73
Doğu Halkları Komünist örgütleri	65
Doğu Avrupa	23, 43, 44, 48, 64, 69, 70, 84, 85, 88, 101, 176
Doğu Hint Adaları	48
Doğu Rumeli	54
Doğu Kafkasya	57
Don	125
Duma	55, 56, 59

-E-

Edirne	74, 80, 88, 89
Ege denizi	73, 74
Ekim devrimi	27, 28, 29, 30, 32, 59, 119, 128, 138, 139, 158, 164, 180, 181
Emperyalist savaş	26, 43, 65, 66, 131, 137, 172

Enternasyonal Sosyalist Büro	20, 47, 167, 168
Erivan	149
Ermenistan	25, 26, 29, 30, 31, 95, 104, 105, 106, 110, 111, 113, 115, 116, 118, 119, 120, 140, 144, 145, 147, 149, 150, 153, 154
Ermeni Halk komite Başkanlığı	149
Ermeni Halk Milisi	120, 121
Estonya	138
Erzurum	146
Ezen millet	42
Ezilen millet	19, 30, 42

-F-

Fas	77, 78, 97, 138
Feodalizm	22, 23, 24, 25, 26, 69, 71, 72, 75, 76, 79, 84, 87, 99,
Filistin	32, 110, 111, 162, 187
Finlandiya	138, 142, 157, 187
Fransa	19, 22, 23, 25, 30, 32, 33, 39, 40, 53, 54, 58, 69, 75, 77, 78, 79, 82, 86, 87, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 112, 113, 115, 116, 130, 131, 147, 164, 175, 176, 178, 179, 185, 187
Fransız devrimi (1789)	86

-G-

Galiçya	25, 94, 98, 104, 105, 106, 107, 110, 111, 115
Güneydoğu Kafkasya Birliği	28

Güney Kore	34, 192, 193
Gürcistan	29, 30, 31, 144, 146, 147, 153, 154
-H-	
Haliç	169
Halk Komiserleri Konseyi	119, 120, 121, 139, 140, 141, 149
Hersek	50, 53, 54, 81
Hindistan	20, 21, 48, 51, 64, 65, 74, 77, 78, 97, 116, 137, 138, 139, 141, 143, 153, 157, 159
-I-	
Irak	34, 193
-İ-	
İkinci Dünya Savaşı	32, 34, 164
İkinci Enternasyonal	147, 167
İngiltere	19, 21, 22, 23, 25, 30, 32, 33, 40, 41, 48, 53, 54, 58, 59, 64, 69, 74, 77, 78, 79, 82, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102, 104, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 122, 124, 129, 130, 131, 132, 138, 147, 148, 155, 164, 168, 175, 176, 178, 179, 180, 189, 190, 191
İran	19, 20, 21, 26, 27, 32, 33, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 54, 56, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 66, 94, 97, 98, 99, 104, 106, 107, 109, 112, 113, 122, 131, 140, 143, 144, 146, 147, 148, 153, 157, 158, 162, 181, 193
İrlanda	69, 114, 137
İspanya	187
İstanbul	23, 25, 27, 28, 29, 30, 54, 61, 62, 74, 78, 80, 85, 94, 104, 105, 106, 109, 110,

	111, 126, 127, 140, 146, 148, 169,
İstanbul Amele Birliği	170
İsviçre	187
İtalya	23, 25, 26, 33, 53, 54, 58, 69, 75, 79, 81, 82, 94, 95, 98, 99, 104, 105, 117, 130, 138, 172, 178, 179, 185, 187, 188, 191
İzmir	130, 48
-J-	
Japonya	27, 34, 40, 104, 131, 138, 143, 178
Jön Türk devrimi	19, 20, 21, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 60, 62, 65
-K-	
Kadetler	55, 56, 59, 60, 88, 89, 150
Kafkasya	28, 29, 30, 31, 57, 123, 125, 126, 127, 140, 142, 144, 145, 146
Kafkasya Halklar Federasyonu	29
Karadağ	23, 44, 54, 84
Karadeniz	29, 73, 74, 146
Karayüzler	51, 55, 59, 60, 89
Kars	54
Kanton	160
Kellog Paktı	181
Kemalist devrim	28, 30, 31, 32, 148, 154, 159, 160, 161, 162, 164, 170
Kıbrıs	54, 193
Kırım	140, 144

Kızıl Ordu	144
Kiev	28, 125
Komünist Balkan Federasyonu	172
Komünist Enternasyonal	42, 66, 131, 138
Komintern İkinci Kongresi	159
Kore	27, 138, 143
Kosova	73
Köstence	85
Krasnovodsk	130
Kuzey Afrika	187, 188
Kuzey Bulgaristan	54
Kuzey Kafkasya	28, 123, 125, 126
Küba	34
Küçük Asya	33, 77, 78

-L-

Latin Amerika	34, 193, 194
Lozan Konferansı	33, 170, 178
Londra	85, 96, 190
Litvanya	181
Lüleburgaz	85

-M-

Macaristan	22, 41, 50, 54, 58, 69, 75, 77, 100, 102, 110, 131, 138, 167, 169, 172, 186, 187
Mali Sermaye	112
Marmara Denizi	73
Makedonya	20, 23, 24, 25, 50, 72, 73, 74, 80, 81,

	86, 159,
Menşevikler	106, 110, 124, 129
Mezopotamya	27, 32, 106, 107, 110, 111, 114, 130, 131, 162
Mısır	21, 58, 77, 78, 96, 97, 116, 157
Milletlerarası Sendikalar Konseyi	168
Milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkı	27, 43, 47, 60, 64, 87, 143
Militarizm	50, 80
Millî baskı	25, 103, 153
Millî çelişme	22, 163, 172
Millî devlet	19, 21, 23, 24, 31, 69, 71, 72, 75, 89, 153, 170, 171
Millî demokratik devrim	164
Millî hareket	21, 43, 44, 48, 71, 102
Millî kurtuluş savaşları	25, 26, 27, 28, 30, 32, 42, 43, 72, 73, 78, 87, 99, 101, 135, 138, 139, 154, 180
Millî mesele	23, 25, 72, 73, 76, 84, 85, 137, 171, 176
Milliyetler İşleri Halk Komiseri	121, 122, 132, 141
Moğolistan	94, 98
Moskova	110, 135, 168, 169, 189, 190
Musul	122

-N-

Nahçıvan	63
----------	----

Nanking 162

Narodizm 63

Normandiya 191

O-

Oktofristler 59, 81, 82, 89, 150

Orta Asya 20, 50

Orta Avrupa 75

Orta Doğu 54, 175, 176

Osmanlı İmparatorluğu 19, 20, 21, 22, 24, 25, 28, 41, 47, 50, 52, 54, 71, 72, 73, 75, 78, 126, 127, 128

P-

Paris 53, 102

Panislamizm 28, 128, 129

Panislavizm 96

Pantürkizm 28, 128, 129

Pasifik 189

Petrograd 130

Petrovsk 124

Polonya 52, 53, 70, 102, 105, 145, 153, 155, 181, 185, 186, 187, 191

Portekiz 20, 62

Prag 49

Proleter devrimi 58, 138

Prusya 52, 53

-R-

Ren Irmağı	98
Romanya	24, 25, 44, 54, 72, 73, 75, 81, 85, 103, 159, 169, 178, 181, 187, 190
Rusya	19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 40, 41, 43, 44, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 58, 60, 61, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 74, 77, 78, 80, 81, 82, 84, 85, 89, 94, 95, 96, 98, 99, 102, 103, 104, 106, 110, 111, 112, 114, 115, 119, 125, 129, 130, 131, 140, 141, 143, 144, 145, 155, 158, 175, 176, 188
Rus devrimi (1905)	19, 20, 47, 49, 51, 62, 64, 65, 96
Rus-Japon Savaşı	51
Rus-Türk Savaşı (1877-1878)	22, 80
RSDİP	59, 156, 167

-S-

Selanik	81
Sendikalar Bütün Rusya Konferansı	168, 169
Sen Petersburg	57, 61, 102, 110
Sevr antlaşması	148, 169
Sırbistan	23, 25, 44, 54, 72, 73, 76, 80, 81, 84, 94, 95, 103, 159
Sibirya	130, 140
Sofya	74, 81, 169
Sosyal-demokrasi	56, 59, 60, 61, 167
Sosyalist-devrimciler	106, 110, 117, 124, 129
Sosyal-şovenizm	26, 97

Sovyetler Birliği	30, 32, 33, 77, 78, 123, 126, 136, 137, 139, 143, 146, 147, 148, 150, 151, 153, 154, 155, 160, 164, 169, 172, 178, 179, 180, 181, 185, 187, 188, 190, 191
Sömürgeler	21, 25, 27, 30, 33, 40, 41, 43, 52, 54, 55, 58, 60, 64, 77, 78, 79, 95, 98, 102, 103, 105, 110, 114, 117, 131, 132, 135, 137, 138, 141, 148, 156, 170, 180
Suriye	32, 130, 138, 162, 187
Südet	186, 187
-Ş-	
Şanghay	162
Şovenizm	24, 81, 84, 88, 89
-T-	
Tahran	148
Tayvan	34
Tebriz	57, 121, 122, 146, 148
Temel Çelişme	41
Terek ve Halk Sovyeti	126, 146
Tiflis	29, 146
Tienzin	162
Trablus	81, 89, 97
Trablusgarp Savaşı	25, 93
Trabzon	127
Trakya	25, 30, 72, 74, 80, 148, 189
Tuna	74, 169
Türkiye	19, 20, 21, 23, 26, 27, 29, 30, 33, 34, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50,

51, 52, 53, 54, 62, 63, 64, 65, 66, 73,
76, 78, 79, 81, 82, 84, 94, 95, 96, 97,
98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
106, 108, 109, 110, 112, 113, 116,
117, 118, 124, 125, 128, 129, 130,
131, 132, 135, 136, 137, 138, 140,
142, 143, 144, 145, 146, 147, 148,
149, 150, 153, 154, 155, 156, 157,
158, 159, 160, 162, 163, 164, 167,
168, 169, 170, 171, 172, 176, 178,
179, 180, 181, 185, 186, 187, 188,
190, 191, 192, 193

TBMM 151, 156

TKP 172

-Ü-

Ukrayna 28, 125, 127, 142, 153, 155

Uzak Asya-Uzak Doğu 20, 50, 189

-Ü-

Üçlü Anlaşma 23, 26, 29, 30, 75, 77, 79, 82, 97, 98,
135, 146, 147, 148, 150, 181, 185

Üçlü İttifak 23, 75, 82, 97

-V-

Versay antlaşması 131, 181

Vilna 191

Viyana 49, 73, 80, 138, 177

Volga 140

Voyvodina 159

Vuhan 161, 162

-Y-

Yarı-feodal 138

Yarı-sömürge	19, 21, 27, 40, 41, 43, 44, 64, 77, 78, 135, 138, 164
Yugoslavya	77, 153, 159, 169, 171, 178, 187, 189, 191
Yunanistan	23, 24, 25, 44, 72, 73, 76, 78, 80, 81, 84, 155, 159, 164, 169, 171, 178, 187, 189, 190, 192
-Z-	
Zonguldak	170

DOĞU PERİNÇEK

**Lenin Stalin Mao'na
Türkiye Yazları**

Bu kitap, Lenin, Stalin, Mao ve Dimitrov'un
20. yüzyıl başlarından 1960 yılına kadar
Türkiye üzerine yazdıklarını ve söylediklerini
bir araya getiriyor.

Doğu Perinçek ayrıca kitabın başına,
Marksist önderlerin yazdıklarını bir sisteme sokarak
onlara göre bir Özet Türkiye Tarihi ekledi.
20. yüzyılın başında Osmanlı İmparatorluğu'nun
despotik ve yarı-sömürge karakteri
1908 Jön Türk devriminin niteliği,
zaafları, sorunları ve bıraktığı miras
Balkanlar'da Osmanlı hakimiyeti, emperyalist
çıkar çatışmaları
ve millî hareketlerin gelişmesi
Türkiye'nin paylaşılması hedefi ve Birinci Dünya Savaşı
Millî Kurtuluş Savaşı Kemalist Devrim
Kurtuluş Savaşının genel karakteri
Sovyet Rusya'nın Kurtuluş Savaşı Türkiye'si ile
ilişkileri ve dayanışması
Kemalist devrimin zaafları
Türkiye'de sosyalist ve işçi hareketi
Millî Kurtuluş Savaşı sonrasında
emperyalist komplolar ve Boğazlar sorunu
Hitler Almanyası ile ilişkiler, İkinci Dünya Savaşı
Bayar-Menderes rejimi

